

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ СОЦІОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ
ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ
КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ
У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ**

Методичні рекомендації

Колектив авторів

Дніпро
2022

*Рекомендовано до друку науково-методичною
радою Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 7 від 24.03.2022)*

РЕЦЕНЗЕНТИ: **Завгородній В. А.** – інспектор сектору реагування патрульної поліції відділення поліції № 12 Дніпропетровського районного управління поліції ГУНП у Дніпропетровській області, доктор юридичних наук, доцент;
Титаренко О. О. – професор кафедри правоохоронної діяльності та кримінально-правових дисциплін Університету митної справи та фінансів, доктор юридичних наук, доцент.

О-72 Особливості запобігання кримінальним правопорушенням у період пандемії : метод. рекомендації / кол. авт.: О. С. Юнін, С. І. Шевченко, В. В. Шаблистий та ін. Дніпро : ДДУВС, 2022. 96 с.

На основі аналізу положень чинних нормативно-правових актів України, статистичних даних Офісу Генерального прокурора України та Державної судової адміністрації України, керуючись результатами соціологічного опитування працівників Національної поліції України, розглядається специфіка запобігання кримінальним правопорушенням в умовах пандемії.

Проаналізовано динаміку вчинення кримінальних правопорушень. Розглянуто пандемію як детермінант вчинення злочинів і кримінальних проступків. Запропоновано основні напрямки запобігання кримінальним правопорушенням, що демонструють негативну динаміку поширення в умовах пандемії коронавірусної хвороби.

Для працівників Національної поліції України, викладачів, ад'юнктів, курсантів закладів вищої освіти системи МВС.

КОЛЕКТИВ АВТОРІВ

Олександр Юнін – перший проректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України;

Сергій Шевченко – директор навчально-наукового інституту заочного навчання та підвищення кваліфікації Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Володимир Шаблистий – завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Василь Березняк – т.в.о. завідувача наукової лабораторії соціологічного моніторингу навчально-наукового інституту заочного навчання та підвищення кваліфікації Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник.

Роман Каторкін – старший науковий співробітник наукової лабораторії соціологічного моніторингу навчально-наукового інституту заочного навчання та підвищення кваліфікації Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор філософії;

Ганна Ревіна – старший науковий співробітник наукової лабораторії соціологічного моніторингу навчально-наукового інституту заочного навчання та підвищення кваліфікації Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

ЗМІСТ

Вступ	5
1. ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ	6
1.1. Загальна характеристика поняття «пандемія»	6
1.2. Динаміка вчинення кримінальних правопорушень у період пандемії	15
1.3. Пандемія як детермінант учинення кримінальних правопорушень	24
1.4. Запобігання працівниками Національної поліції України кримінальним правопорушенням в умовах пандемії	30
2. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19: СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ	37
Додатки	45
Бібліографічні посилання	92

ВСТУП

На сьогоднішній день людство зіштовхнулося з новим викликом у вигляді пандемії COVID-19. Епідемія даної хвороби поширилася на всі без винятку частини світу та держави, забравши життя мільйонів людей.

З метою протидії даній загрозі в нашій державі запроваджено комплекс карантинних заходів, які тривають з березня 2020 р. та передбачають ряд обмежень та заборон (проведення та відвідування масових заходів, відвідування громадських місць, робота закладів, установ та організацій, громадського транспорту тощо).

Явище пандемії та пов'язані із ним карантинні обмеження вплинули на всі сфери суспільного життя, зокрема і на злочинність. Так, у допандемійних 2018 та 2019 рр. було зареєстровано 487 133 та 444 130 злочинів, тоді як у пандемійних 2020 та 2021 рр. – 360 622 та 321 443 кримінальних правопорушення відповідно.

Таким чином, кількість кримінальних правопорушень за останні два роки в середньому зменшилась майже на 27 % порівняно з аналогічним періодом часу до початку поширення пандемії. Водночас, не дивлячись на загальну динаміку до зменшення кількості вчинюваних кримінальних правопорушень за період з 2020 по 2021 рр. включно, окремі види злочинів та кримінальних проступків демонструють негативні тенденції до збільшення.

Національна поліція України займає провідну роль у питанні запобігання кримінальним правопорушенням. Через це, з метою підвищення ефективності роботи, поліцейським важливо врахувати особливості запобігання кримінальним правопорушенням у період пандемії.

Розділ 1

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

1.1. Загальна характеристика поняття «пандемія».

Перш ніж розглянути особливості запобігання кримінальним правопорушенням у період пандемії, доречно розкрити зміст понять «інфекційна хвороба», «епідемія», «карантин», «пандемія» тощо.

Відповідно до ч. 2 ст. 2 Правил санітарної охорони території України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2011 № 893, під хворою особою варто розуміти особу з клінічними ознаками розладу здоров'я, яка може стати джерелом подальшого поширення хвороби [21].

Що ж стосується інфекційних хвороб, то, відповідно до ст. 1 розділу I Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», вони диференціюються на три види залежно від ступеня небезпеки:

- 1) власне інфекційні;
- 2) небезпечні інфекційні хвороби;
- 3) особливо небезпечні інфекційні.

Розглянемо детальніше кожен з перелічених видів.

Під інфекційними хворобами прийнято розуміти розлади здоров'я людей, що викликаються живими збудниками (вірусами, бактеріями, рикетсіями, найпростішими, грибками, гельмінтами, кліщами, іншими патогенними паразитами), продуктами їх життєдіяльності (токсинами), патогенними білками (пріонами), передаються від заражених осіб здоровим і схильні до масового поширення [22].

Таким чином, інфекційна хвороба має чотири основні ознаки:

- 1) розлад здоров'я;
- 2) джерело розладу – живі збудники, продукти їх життєдіяльності або патогенні білки;
- 3) можливість передачі від хворої людини до здорової;
- 4) схильність до масового поширення.

За наявності певних ознак інфекційні хвороби можуть бути віднесені до числа небезпечних або особливо небезпечних. Так, під небезпечними інфекційними хворобами розуміються інфекційні хвороби, що характеризуються важкими та (або) стійкими розладами здоров'я в окремих хворих і становлять небезпеку для їх життя та

здоров'я [22].

Отже, на відміну від звичайних інфекційних хвороб, небезпечні спричиняють більш тяжкі наслідки для окремих громадян, а відтак ступінь їх небезпеки вищий.

Звісно, і звичайна інфекційна хвороба може спричинити тяжкі наслідки для окремих категорій громадян, в яких через низку причин ослаблений імунітет. Проте у випадку небезпечних інфекційних хвороб коефіцієнт таких випадків значно вищий. Крім того, небезпечна інфекційна хвороба може безпосередньо спричинити важкі або стійкі розлади здоров'я, а не просто виступати в якості одного з несприятливих факторів, що призвели до подібних наслідків.

Що ж стосується особливо небезпечних хвороб, то відповідно до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» ними виступають інфекційні хвороби (у тому числі карантинні: чума, холера, жовта гарячка), що характеризуються важкими та (або) стійкими розладами здоров'я у значної кількості хворих, високим рівнем смертності, швидким поширенням цих хвороб серед населення [22].

З викладеного слідує, що особливо небезпечні інфекційні хвороби мають наступні особливі риси:

- 1) важкі та (або) стійкі розлади здоров'я у значної кількості хворих (а не у окремих, як у випадку з небезпечними інфекційними хворобами);
- 2) високий рівень смертності заражених;
- 3) швидка динаміка поширення від зараженої до здорової людини.

Перелік небезпечних та особливо небезпечних хвороб є вичерпним і затверджений наказом МОЗ від 19.07.1995 р. № 133 «Про затвердження Переліку особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб». Враховуючи той факт, що людство постійно зіштовхується з викликами у вигляді штамів нових вірусів (або тих, що вважалися подоланими раніше), даний перелік може оновлюватись. Зокрема, до названого наказу були внесені зміни у зв'язку з поширенням COVID-19.

Станом на сьогоднішній день, до небезпечних інфекційних хвороб віднесені наступні: 1) червоний тиф; 2) паратифи А, В, С; 3) інші сальмонельози; 4) бактеріальна дизентерія; 5) єрсиніози; 6) кампілобактеріоз; 7) коліти, ентерити, гастроентерити, викликані встановленими збудниками: кишковими паличками, аеробактерами, стафілококами, стрептококами, синьогнійними паличками, протеями, клебсієлами, ентеробактерами, ентерококами, сераціями, бактероїдами, клостридіями та іншими мікроорганізмами; аденовірусами, ротавірусами та іншими вірусами, а також харчові токсикоінфекції встановленні етіології; 8) гострі кишкові інфекції, викликані невстановленими

інфекційними збудниками, харчові токсикоінфекції невстановленої етіології; 9) дифтерія; 10) кашлюк; 11) паракашлюк; 12) скарлатина; 13) менінгококова інфекція всіх форм; 14) правець; 15) поліомієліт гострий; 16) вітряна віспа; 17) кір; 18) краснуха; 19) вірусні гепатити; 20) паротит епідемічний; 21) інфекційний моноклеоз; 22) сифіліс; 23) гонорея; 24) трихофітія; 25) мікроспорія; 26) фавус [20].

У свою чергу, до особливо небезпечних інфекційних хвороб відносяться такі: 1) чума; 2) холера; 3) натуральна віспа; 4) жовта гарячка; 5) СНІД; 6) пастерельоз; 7) хвороба Марбург; 8) гарячка Ласса; 9) гарячка Ебола; 10) контагіозні вірусні гарячки: денге, Чикунгунья, долини Ріфт, Західного Нілу; 11) енцефаломієліти: Західно- та Східно-американські, Венесуельський; 12) енцефаліти: Каліфорнійський, Сент-Луїс, долини Муррея; 13) бруцельоз; 14) туляремія; 15) сибірка; 16) сап; 17) меліюдоз; 18) орнітоз; 19) лістеріоз; 20) сказ; 21) еризипелоїд; 22) легіонельоз; 23) епідемічний висипний тиф; 24) хвороба Брілла; 25) КУ – гарячка; 26) мишиний тиф; 27) марсельська гарячка; 28) кліщовий поворотний висипний тиф; 29) туберкульоз; 30) псевдотуберкульоз; 31) геморагічна гарячка; 32) кримська гарячка; 33) омська гарячка; 34) гарячка з нирковим синдромом; 35) лептоспіроз; 36) ящур; 37) кліщовий енцефаліт; 38) хвороба Лайма; 39) **COVID-19** [20].

З викладеного слідує, що *COVID-19* відноситься до числа особливо небезпечних інфекційних хвороб, тобто *характеризується важкими та (або) стійкими розладами здоров'я у значній кількості хворих, високим рівнем смертності, швидким поширенням серед населення.*

Даний факт свідчить про необхідність вжиття ефективних заходів протидії цій хворобі, які мають бути оперативно реалізовані. Враховуючи рівень небезпеки COVID-19 та швидкі темпи поширення названої хвороби на значні території протягом короткого проміжку часу, у випадку загострення епідемічної ситуації, в державі можуть бути запроваджені карантинні обмеження.

При цьому, під епідемічною ситуацією варто розуміти показник епідемічного благополуччя території (об'єкта) у певний час, що характеризується рівнем і динамікою захворювання людей на інфекційні хвороби, наявністю або відсутністю відповідних факторів передачі інфекції та іншими обставинами, що впливають на поширення інфекційних хвороб [22].

Загострення епідемічної ситуації може призвести до виникнення епідемії, тобто масового поширення інфекційної хвороби серед населення відповідної території за короткий проміжок часу [5].

У випадку виникнення епідемії небезпечних та особливо небезпечних інфекційних хвороб, держава вимушена запроваджувати

карантин локального або загальнодержавного масштабу. Відповідно до чинного законодавства, карантин – це адміністративні та медико-санітарні заходи, що застосовуються для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб [22].

Таким чином, карантин передбачає вжиття певних протиепідемічних заходів (комплекс організаційних, медико-санітарних, ветеринарних, інженерно-технічних, адміністративних та інших заходів, що здійснюються з метою запобігання поширенню інфекційних хвороб, локалізації та ліквідації їх осередків, спалахів та епідемій [22] адміністративного або медико-санітарного характеру. До числа перших відносяться: заборона або обмеження в проведенні масових заходів, заборона або обмеження у відвідуванні певних громадських місць, патрулювання вулиць та інших громадських місць з метою контролю за дотриманням протиепідемічних правил, введення обмежень у пасажироперевезенні громадян тощо.

Надзвичайно важливу роль відіграють і медико-санітарні протиепідемічні заходи, серед яких чи не найважливішу роль займає вакцинація населення, ізоляція хворих на епідемічну хворобу тощо.

З метою подолання епідемій органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування нерідко змушені вдаватись до вжиття обмежувальних протиепідемічних заходів, тобто медико-санітарних та адміністративних заходів, що здійснюються в межах осередку інфекційної хвороби з метою запобігання її поширенню [22].

Дані заходи, згідно зі ст. 32 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», запроваджуються названими суб'єктами за поданням відповідного головного державного санітарного лікаря у випадку наявності хоча б одної з наступних підстав:

- 1) в окремому населеному пункті, у дитячому виховному, навчальному чи оздоровчому закладі виник спалах інфекційної хвороби;
- 2) склалася неблагополучна епідемічна ситуація, що загрожує поширенням інфекційних хвороб.

Відповідно до згаданої вище норми, обмеженням підлягають ті види господарської та іншої діяльності, що можуть сприяти поширенню інфекційних хвороб. При цьому види і тривалість обмежувальних протиепідемічних заходів встановлюються залежно від особливостей перебігу інфекційної хвороби, стану епідемічної ситуації та обставин, що на неї впливають [22].

Отже, у випадку епідемії небезпечних або особливо небезпечних інфекційних хвороб, на місцевому або загальнодержавному рівні запроваджується карантин – сукупність заходів, спрямованих на локалізацію та подолання хвороби.

Що стосується пандемії, на законодавчому рівні дана категорія не розкривається. Ба більше, в міжнародних нормативно-правових актах цей термін також хоча і є доволі поширеним, проте не має нормативного визначення.

Згідно Великого тлумачного словника, пандемія – це найвищий ступінь розвитку епідемії, що поширилася на більшість населення однієї чи кількох країн [3, с. 880].

Відтак, *пандемія – це і є епідемія, що характеризується обтяжувачими наслідками у вигляді поширення на значну територію.* Враховуючи той факт, що COVID-19 поширився на всі континенти світу (випадки зараження даною хворобою зафіксовані навіть в Антарктиді), цілком логічно, що Всесвітня організація охорони здоров'я оголосила коронавірус пандемією [6].

З метою протидії COVID-19 на законодавчому та підзаконному рівнях було прийнято ряд документів. Зокрема, закони від 13.04.2020 № 555-IX «Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» [11], від 07.05.2020 № 587-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою підвищення спроможності системи охорони здоров'я України протидіяти поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» [10], від 07.05.2020 № 588-IX «Про внесення змін до статті 39 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо додаткових гарантій прав медичних та інших працівників, зайнятих у сфері захисту населення від інфекційних хвороб, та членів їх сімей» [12], від 02.06.2021 № 1513-IX «Про внесення зміни до статті 39 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо врегулювання окремих питань соціального захисту медичних працівників, постраждалих від коронавірусної хвороби (COVID-19)» [14], від 17.11.2021 № 1894-IX «Про внесення змін до статті 39 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо врегулювання питання соціального захисту постраждалих від коронавірусної хвороби (COVID-19) медичних працівників закладів охорони здоров'я всіх форм власності» [13], якими внесено ряд змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

Що ж стосується підзаконного рівня, то одним з перших документів, спрямованих на протидію цій хворобі стала постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» [18]. Саме у цьому акті було проголошено карантин на всій території України через поширення COVID-19. Загальнодержавний характер карантину обумовлено тим, що

коронавірусна хвороба почала розповсюджуватися всіма регіонами нашої країни, демонструючи швидку динаміку зростання кількості зареєстрованих хворих. Крім того, негативні наслідки даної хвороби, яка вперше була зафіксована в державах Азії та Південної Європи, та відсутність ефективних ліків проти неї продемонстрували світу, що подолати цю проблему можливо лише шляхом запровадження на загальнонаціональних рівнях жорстких обмежувальних заходів.

Варто окремо зауважити, що в названому вище підзаконному нормативно-правовому акті було задекларовано період встановлення карантину з 12.03.2020 р. до 22.05.2020 р., проте з огляду на те, що епідемія переросла у всесвітню пандемію, його було продовжено на підставі видання інших документів. Зокрема, були прийняті постанови Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 р. № 392 «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» [15], від 22.07.2020 р. № 641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» [17], від 09.12.2020 р. № 1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» [16] та ін.

Станом на 22.02.2022 р. карантин продовжено до 31.03.2022 р. [16], однак у випадку, якщо ситуація з поширенням коронавірусної хвороби не зміниться, даний строк знову може збільшитись на невизначений термін.

Відповідно до згаданої постанови Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 р. № 1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», залежно від епідемічної ситуації на території України в цілому або на території окремих регіонів встановлюються різні рівні епідемічної небезпеки поширення COVID-19. Дані рівні диференціюються на:

1. «Зелений» – найменш суворий рівень обмежень, який передбачає заборону на перебування в громадських будинках і спорудах, громадському транспорті без засобів індивідуального захисту; перебування на вулицях без документів, що посвідчують особу; самовільне залишення місць самоізоляції, обсервації та певні обмеження та додаткові правила в перетині державного кордону та контрольних пунктів в'їзду на тимчасово окуповані території в Донецькій та Луганській областях, Автономної

Республіки Крим та м. Севастополя, проведенні масових заходів, здійсненні регулярних та нерегулярних перевезень, реалізації діяльності суб'єктами господарювання [16].

Даний рівень є мінімальним та базовим. Тобто в період дії карантину у всіх регіонах України апріорі діє зелений рівень епідемічної небезпеки, якщо відсутні відповідні ознаки епідемічної небезпеки інших рівнів.

2. «Жовтий» – передбачає ряд обмежень, характерних для «зеленого» рівня а також заборони у: прийманні відвідувачів у кінотеатрах, інших закладах культури та прийманні відвідувачів іншими суб'єктами діяльності у сфері культури; прийманні відвідувачів суб'єктами господарювання, які провадять діяльність у сфері громадського харчування (барів, ресторанів, кафе тощо), крім діяльності з надання послуг громадського харчування із здійсненням адресної доставки замовлень та замовлень на винос; відвідуванні закладів освіти здобувачами освіти у разі, коли на самоізоляції через контакт з пацієнтом з підтвердженим випадком COVID-19 перебуває більш як 50 % здобувачів освіти та персоналу закладу освіти; проведенні в закладах освіти масових заходів (вистав, свят, концертів) за участю здобувачів освіти з більше ніж однієї групи (класу) та за присутності глядачів (відвідувачів); прийманні відвідувачів у спортивних залах, фітнес-центрах, басейнах, крім спортсменів національних збірних команд України та їх тренерів за умови дотримання відповідних санітарних і протиепідемічних заходів, а також заборони на проведення масових заходів, обмеження з відвідуванням визначених у ст. 3 цього підзаконного акта закладів, установ та організацій, здійсненні перевезень пасажирів тощо.

Таким чином, жовтий рівень епідемічної небезпеки передбачає цілий комплекс додаткових обмежень та заборон, що зумовлені загостренням епідемічної ситуації в окремому регіоні або державі в цілому.

Жовтий рівень встановлюється у випадку фіксації протягом 3 днів поспіль будь-якої з наступних ознак (або ж комплексу таких ознак):

- кількість виявлених нових випадків інфікування COVID-19 на 100 тис. населення за останні 14 днів становить більш як 75 осіб;

- коефіцієнт виявлення випадків інфікування COVID-19 (методом полімеразної ланцюгової реакції та експрес-тесту на визначення антигена коронавірусу SARS-CoV-2) – більш як 4 %;

- кількість тестувань методом полімеразної ланцюгової реакції та експрес-тесту на визначення антигена коронавірусу SARS-CoV-2 протягом останніх семи днів на 100 тис. населення становить менш як

300 тестувань;

- наявність підстав для встановлення «червоного» рівня епідемічної небезпеки на території хоча б одного регіону [16].

Наявність будь-якого з перелічених факторів загрожує погіршенням епідемічної ситуації, відтак такий стан речей вимагає вжиття оперативних обмежувальних заходів, які дозволять поліпшити динаміку поширення коронавірусної хвороби. Так, перші два фактори свідчать про об'єктивне погіршення епідемічної ситуації в регіоні, зменшення кількості тестувань – про можливе зменшення числа відповідних тестів, що знижує оперативність медичних працівників у виявленні хвороби та лікуванні хворих на COVID-19, а наявність підстав для встановлення «червоного» рівня епідемічної небезпеки на території хоча б одного регіону свідчить про необхідність вжиття суворих обмежувальних заходів на решті території нашої держави з метою недопущення подальшого погіршення ситуації.

3. «Помаранчевий» – попереджувальний рівень, який свідчить про ускладнення епідемічної ситуації в регіоні, що може призвести до запровадження посиленних обмежувальних протиепідемічних заходів. Підставою віднесення епідемічної небезпеки до даного рівня є наявність хоча б однієї з наступних ознак:

- завантаженість ліжок, забезпечених подачею медичного кисню у закладах охорони здоров'я, визначених для госпіталізації пацієнтів з підтвердженим випадком COVID-19, - більш як 65 %;

- кількість тестувань методом полімеразної ланцюгової реакції та експрес-тесту на визначення антигена коронавірусу SARS-CoV-2 протягом останніх семи днів на 100 тис. населення – менше ніж 300;

- кількість госпіталізованих пацієнтів з підтвердженим та підозрілим випадком COVID-19 протягом останніх семи днів на 100 тис. населення – більше 60;

- коефіцієнт виявлення випадків інфікування COVID-19 (методом полімеразної ланцюгової реакції та експрес-тесту на визначення антигену коронавірусу SARS-CoV-2) – більш як 20 відсотків;

- рівень зростання загальної кількості госпіталізованих пацієнтів з підтвердженим та підозрілим випадком COVID-19 протягом останніх семи днів порівняно з попереднім аналогічним періодом - більш як 50 % [16].

Перелічені ознаки вказують на той факт, що епідемічна ситуація у відповідному регіоні (або державі в цілому) наближена до критичної, а відтак у якомога коротші терміни необхідно вжити комплекс протиепідемічних заходів (у тому числі обмежувального характеру). У такому випадку, крім обмежень та заборон, що діють для регіонів

«жовтої» зони, додатково рішенням регіональних комісій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій запроваджуються посилені заходи контролю за дотриманням на території регіону встановлених обмежувальних протиепідемічних заходів, готовності закладів охорони здоров'я до прийому хворих на COVID-19, виявлення та реєстрації осіб з підозрою на COVID-19 відповідно до стандартів Міністерства охорони здоров'я.

4. «Червоний» – найбільш небезпечний рівень епідемічної ситуації, який передбачає запровадження на відповідній території найсуворіших обмежувальних заходів, серед яких заборона на: приймання відвідувачів суб'єктами господарювання, які провадять діяльність у сфері громадського харчування (барів, ресторанів, кафе тощо), крім діяльності з надання послуг громадського харчування із здійсненням адресної доставки замовлень та замовлень на винос; приймання відвідувачів закладів освіти, розважальних закладів, кінотеатрів, інших закладів культури тощо; приймання відвідувачів суб'єктами господарювання, які провадять діяльність у сфері торговельного і побутового обслуговування населення (крім виключень, перелічених у п. 4 ст. 3⁵ названого документа); проведення масових заходів; суворі обмеження здійсненні перевезень пасажирів тощо [16].

Відповідно до ст. 35¹ Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», працівники Національної поліції України входять до числа осіб, які здійснюють заходи, пов'язані з недопущенням поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) [22]. Саме на поліцейських покладається ряд стратегічно важливих завдань та обов'язків, спрямованих на протидію COVID-19. Крім того, в умовах пандемії набуває певної специфіки діяльність із запобігання кримінальним правопорушенням (тобто один з основних напрямів діяльності цього правоохоронного органу). Ба більше, саму пандемію можна розглядати в якості детермінанта вчинення окремих видів злочинів та кримінальних проступків.

Для підтвердження останньої тези далі ми проаналізуємо динаміку вчинення кримінальних правопорушень у період пандемії.

1.2. Динаміка вчинення кримінальних правопорушень у період пандемії.

Для розкриття питання запобігання кримінальним правопорушенням в умовах пандемії важливо встановити динаміку поширення злочинів та кримінальних правопорушень в цей період. Для цього скористаємось даними Офісу Генерального прокурора України [23] та Державної судової адміністрації [24] за період з 2018 по 2021 рр. включно.

За результатами такого аналізу (див. додаток 1) встановлено, що за названий період часу найбільше вчинювались такі кримінальні правопорушення:

- 1) кримінальні правопорушення проти власності;
- 2) кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи;
- 3) кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення;
- 4) кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів;
- 5) кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;
- 6) кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

Перелічені групи злочинів та кримінальних проступків були найбільш поширеними як в доепідемічний, так і епідемічний періоди. Відтак, можна із впевненістю стверджувати, що пандемія не вплинула на місце кримінальних правопорушень даних видів в загальній структурі злочинності.

Наступні за поширеністю групи кримінальних правопорушень у допандемійний період (кримінальні правопорушення проти громадської безпеки та кримінальні правопорушення проти правосуддя відповідно) в епоху COVID-19 обмінялися місцями. Відтепер, більш поширеними стали кримінальні правопорушення проти правосуддя. Водночас, напевно, можна розглядати пандемію в якості детермінанта кримінальних правопорушень проти громадського порядку або правосуддя, враховуючи склади злочинів та кримінальних проступків, що включені до розділу XVIII Особливої частини КК України (хоча повністю виключати таку можливість не можна, адже явище пандемії COVID-19 в цілому здійснює негативний вплив на суспільство, підриває

психоемоційний стан людини).

Дев'ятьми за розповсюдженістю серед всіх злочинів та кримінальних проступків у 2019 та 2021 рр. стали кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності. При цьому, у 2020 р. їх обійшли за поширеністю кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина (у 2021 відбулись зворотні зміни). Ймовірно, пояснити це можна тим, що у 2020 р. в Україні проходили місцеві вибори, під час проведення яких і фіксувались відповідні кримінальні правопорушення.

Далі за поширеністю протягом 2019-2021 рр. розташувались наступні види кримінальних правопорушень:

- 1) кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності;
- 2) кримінальні правопорушення проти довілля (у 2019 р. даний вид кримінальних правопорушень став більш поширеним, ніж злочини проти встановленого порядку несення військової служби).

У період з 2019 по 2020 рр. на 13 місці за поширеністю були кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення), однак у 2021 р. їх обійшли кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, що, знову ж таки, можна пояснити пандемією COVID-19. Це і не дивно, адже в умовах карантинних обмежень злочинність поступово переходить в площину кіберсвіту. Даний фактор не міг не вплинути на поширеність кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

Що цікаво, у період пандемії піднялись у списку кримінальних правопорушень злочини та кримінальні проступки проти статевої свободи та недоторканості особи. Якщо у період з 2018 по 2020 рр. (включно) ці кримінальні правопорушення посідали 18 місце за рівнем поширеності (з 20), то в період з 2020 по 2021 рр. вони піднялись на 2 позиції та відтепер займають 16-ту позицію.

Динаміку решти видів кримінальних правопорушень доволі складно пов'язувати саме з явищем пандемії коронавірусної хвороби.

Для отримання більш об'єктивних результатів, які дозволяють встановити вектор руху тих чи інших видів кримінальних правопорушень в епоху пандемії (їх поширеність), порівняємо кількість зареєстрованих злочинів та кримінальних проступків в період з 2018 по 2021 рр. (див. додаток 1). Так, з 2020 р. спостерігається збільшення наступних

видів кримінальних правопорушень:

1. *Злочини проти основ національної безпеки України* – у 2019 р. кількість кримінальних правопорушень даного виду зменшилась на 11 %, проте у період з 2020 по 2021 рр. (включно) спостерігається невинне зростання кількості названих злочинів (у 2020 р. – на 8 %, а у 2021 – одразу на 20 %). Це призвело до того, що у 2021 р. кількість зафіксованих злочинів даного виду зросла майже на 18 % порівняно з 2018 р.

Не дивлячись на таку негативну динаміку, пандемію COVID-19 у жодному випадку не можна розглядати в якості детермінанта вчинення цих суспільно небезпечних діянь. Для підтвердження цього умовиводу достатньо проаналізувати дане питання в розрізі конкретних складів злочинів, включених до розділу I закону про кримінальну відповідальність. Так, у 2021 р. збільшилась кількість зареєстрованих злочинів у вигляді посягання на територіальну цілісність і недоторканість України (порівняно з 2019 р. на 9 %), дій, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (порівняно з 2019 р. майже на 36 %), державної зради (порівняно з 2019 р. майже на 41 %) тощо.

Зрозуміло, що на вчинення всіх перелічених злочинів пандемія коронавірусної хвороби апріорі не могла вплинути, відтак у негативній динаміці поширення кримінальних правопорушень, включених до I розділу Особливої частини КК України, винні зовсім інші детермінанти.

2. *Кримінальні правопорушення проти довкілля* (у 2020 р. – на 17 % та у 2021 – на 16 %). При цьому, варто зазначити, що негативна динаміка спостерігалася і у доепідемічний період. Так, у 2019 р. кількість кримінальних правопорушень даного виду збільшилась на 6 %, проте зрозуміло, що у період пандемії дана динаміка суттєво збільшилась.

Серед кримінальних правопорушень даного виду суттєво зросла кількість зареєстрованих злочинів та кримінальних проступків, передбачених ст.ст. 239 (у 2018 – 141 випадок, у 2019 – 162, у 2020 – 194, у 2021 - 373) «Забруднення або псування земель», 246 «Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу» (у 2018 – 2088 випадків, у 2019 – 1961, у 2020 – 2553, у 2021 - 2862) та 254 «Безгосподарське використання земель» (у 2018 – 47, у 2019 – 56, у 2020 – 149, у 2021 – 207). Втім, з огляду на склади цих кримінальних правопорушень, як і у випадку злочинів проти основ національної безпеки, таку динаміку складно пояснити фактором пандемії коронавірусної хвороби.

3. *Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку* – на 12 % у 2020 р. та одразу на 24 % у 2021 р. При цьому, у доепідемічному 2019 р. спостерігалася динаміка до

зменшення кількості кримінальних правопорушень даного виду на 4 %.

Таким чином, статистичні дані кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку за період з 2018 по 2021 рр. (включно) підтверджують тезу про те, що в епоху пандемії злочинність, зіштовхнувшись з численними обмеженнями та заборонами, поступово перетікає в кіберпростір, який стрімкими темпами розвивається у таких умовах.

Зокрема, у 2021 р. суттєво збільшилась кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 361 «Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку» (майже на 38 %), 362 «Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї» (на 27 %) КК України.

На окрему увагу заслуговують кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Кількість випадків реєстрації фактів вчинення даних злочинів та кримінальних проступків в епоху пандемії суттєво зросла (на 81 % за період з 2020 по 2021 рр. (включно) порівняно з періодом із 2018 по 2019 рр. (включно)).

Не дивлячись на це, у 2021 р. порівняно з першим роком пандемії спостерігається суттєве зменшення кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (на 27%). Така хаотичність динаміки свідчить про факт того, що пандемія COVID-19 не стала безпосереднім фактором, який вплинув на злочинність даного виду. Очевидно, що ці кримінальні правопорушення залежать від інших детермінантів, таких як збройна агресія наших східних сусідів та незаконні дії терористичних угруповань.

Даний умовивід підтверджується статистичними даними. Так, наприклад, в період пандемії суттєво зросла кількість зареєстрованих злочинів у вигляді порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК України). Звісно, на поширеність названого кримінального правопорушення пандемія не може впливати жодним чином.

Крім того встановлено, що кількість окремих груп кримінальних правопорушень збільшилась у 2021 р. після динаміки до зменшення, яка спостерігалась у 2020 р (див. додаток 1). Зокрема до них належать:

1. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи.

У 2020 р. кількість кримінальних правопорушень даної групи зменшилась на 27%, проте вже у 2021 р. спостерігалось зростання на 9 %. Не дивлячись на це, в епоху пандемії, все ж таки, кількість зареєстрованих злочинів та кримінальних проступків проти волі, честі та гідності особи суттєво менша, ніж до цього (у піковому пандемічному 2021 р. їх кількість на 20% менша, ніж у 2019 р.).

2. *Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи.* На відміну від попередньої групи кримінальних правопорушень, у даному випадку спостерігається динаміка до збільшення кількості цих злочинів та кримінальних проступків в період епідемії коронавірусної хвороби. Так, у 2020 р. зареєстровано всього на 1 % менше кримінальних правопорушень даного виду (що не свідчить про будь-яку тенденцію), а вже у 2021 р. – на 20 % більше, ніж у попередньому.

Таким чином, в період пандемії спостерігається загальне збільшення кількості зареєстрованих злочинів та кримінальних проступків проти статевої свободи та статевої недоторканності особи (у 2021 р. зафіксована найбільша кількість кримінальних правопорушень даного виду за останні 4 роки).

Зауважимо, що серед кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи зафіксовано найбільший приріст кількості вчинених кримінальних правопорушень, передбачених ст. 152 «Згвалтування» (у 2018 р. – 203 випадки, у 2019 – 355, у 2020 – 393 та у 2021 – 406). При цьому, у 2021 р. спостерігається динаміка до зростання кількості кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 155 «Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку» (у 2018 р. – 84 випадки, у 2019 – 64, у 2020 – 55 та у 2021 – 164) та ст. 156 «Розбещення неповнолітніх» КК України (у 2018 р. – 274 випадки, у 2019 – 250, у 2020 – 197 та у 2021 – 260).

На подібну динаміку може безпосередньо впливати епідемія COVID-19, яка триває з першої половини 2020 р. Більш детально названий зв'язок буде проаналізовано у наступному підрозділі.

3. *Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності.* У 2020 р. кількість кримінальних правопорушень даного виду зменшилась на 10%, проте у 2021 р. вже спостерігалась динаміка до збільшення на 2 %. Незважаючи на це, варто констатувати, що кількість цих злочинів і кримінальних проступків у період пандемії суттєво зменшилась.

При цьому зауважимо, що протягом останніх років зафіксовано збільшення кількості випадків вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 200 КК України «Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до

банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення». Зокрема, у 2018 р. було зафіксовано 609 випадків вчинення цих злочинів, у 2019 – 711, у 2020 – 724, а у 2021 – 1577.

Таким чином, за останній рік кількість зареєстрованих злочинів у вигляді незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення збільшилась на 54 %, що також не в останню чергу зумовлено пандемією COVID-19 (більш детально дана ситуація буде проаналізована в рамках розгляду наступного питання).

Крім того, у період пандемії збільшилась кількість зареєстрованих випадків вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом». Так, у 2018 р. було зареєстровано 242 кримінальних правопорушення за цією статтею, у 2019 – 283 (кількість злочинів зросла на 14 %), у 2020 – 348 (кількість злочинів зросла на 19 %), а у 2021 – 395 (кількість злочинів зросла на 12%).

Пояснити останню динаміку пандемією COVID-19 доволі складно. Як відомо, корупційним кримінальним правопорушенням характерний високий рівень латентності. Останнім часом проводиться ряд реформ, спрямованих на подолання явища корупції (розробка державних програм, створення спеціалізованих органів), що призводить до зниження рівня латентності цих злочинів та кримінальних проступків. Як наслідок, де-юре, офіційна кількість корупційних кримінальних правопорушень (у тому числі передбачених ст. 209 КК України) може збільшуватись, проте така статистика не в останню чергу зумовлена підвищенням ефективності боротьби з цими суспільно небезпечними діяннями.

У роки пандемії спостерігається суттєве збільшення кількості зареєстрованих випадків вчинення шахрайства з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК України): у 2018 р. – 58 випадків, у 2019 – 76, у 2020 – 142, у 2021 – 147. Більш детально вплив пандемії на динаміку злочинності даного виду проаналізуємо в рамках наступного підрозділу.

4. *Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва.* У першому році пандемії COVID-19 їх зареєстрована кількість зменшилась на 12 %, але у 2021 р. несуттєво зросла (на 4 випадки).

Таким чином, в період пандемії кількість даних кримінальних правопорушень, все ж таки зменшилась. Водночас варто зауважити, що подібна динаміка спостерігалась і до поширення COVID-19. Так, у 2019 р. зареєстровано на 11 % менше злочинів, ніж у 2018, через що можна зробити висновок про те, що пандемія, навряд чи, стала фактором, який

вплинув на динаміку поширення цих кримінальних правопорушень.

5. *Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності.* У 2020 р. їх зареєстрована кількість знизилась на 12 %, проте у 2021 р. – збільшилась на 4 %. На дану динаміку не могли не вплинути обмеження, введені внаслідок протидії коронавірусній хворобі. Так, у 2020 р. урядом неодноразово приймалося рішення про запровадження режиму локдауну, в період дії якого заборонялося не тільки проводити масові заходи, але і вводився ряд інших обмежень (у тому числі заборони відвідування громадських місць, пересування групою людей тощо), через що потенційні кримінальні правопорушники автоматично мали менше шансів на реалізацію своїх злочинних намірів.

У 2021 р. незначне збільшення кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності також можна пояснити фактором карантину. Так, протягом року на території нашої держави продовжували свою дію ряд обмежень та заборон (через що кількість зареєстрованих злочинів та кримінальних проступків даного виду суттєво менша, ніж у 2018-2019 рр.), проте дані заходи були менш суворими, ніж у першому році пандемії (що вилилося у негативну динаміку до збільшення кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності).

6. *Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.* У 2020 р. кількість цих зареєстрованих злочинів та кримінальних проступків дещо зменшилась (на 2 %), проте вже у 2022 р. намітилась тенденція до зростання (на 5 %).

Особливо збільшилась кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 307 «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів». Так, у 2018 р. зафіксовано 5453 випадки вчинення даних злочинів, у 2019 р. – 6382, у 2020 р. – 8507, у 2021 р. – 10994.

Крім того, в період пандемії зафіксовано більше випадків вчинення суспільно небезпечних діянь у вигляді незаконного виробництва, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (у 2018 р. – 267 випадків, у 2019 – 328, у 2020 – 350, у 2021 – 495).

З огляду на той факт, що в період пандемії існують суттєві карантинні обмеження, окремі категорії громадян можуть шукати відпочинок у заборонених речовинах. Через збільшення попиту за

законами ринку зростає і пропозиція. Все це призводить до того, що кількість окремих кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення останнім часом зростає.

7. *Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.* У першому році пандемії COVID-19 спостерігалось суттєве зменшення кількості зареєстрованих злочинів та кримінальних проступків даного виду (на 43 %), проте у 2021 р. знову спостерігається негативна динаміка – їх кількість зросла на 18%.

Не дивлячись на останній факт цілком очевидно, що в період епідемії коронавірусної хвороби кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації в цілому знизилась.

Крім того, враховуючи специфіку цих злочинів та кримінальних проступків, навряд чи, можна розглядати COVID-19 в якості фактору, що сприяє вчиненню цих кримінальних правопорушень. Така динаміка скоріше залежить від масштабу та інтенсивності гібридної війни, розв'язаної проти нашої держави сусідньої країною (наприклад, даний фактор впливає на вчинення кримінальних правопорушень у вигляді ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу (у 2021 р. кількість цих кримінальних проступків зросла на 28 %), ухилення від військового обліку або навчальних (спеціальних) зборів тощо (у 2021 р. кількість цих кримінальних проступків зросла на 44 %).

Решта видів кримінальних правопорушень у період пандемії демонструють динаміку до зменшення. Зокрема:

1. *Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.* У перший рік пандемії COVID-19 їх кількість зменшилась на 10 %. Така ж динаміка до зменшення зберіглась і у 2021 р.

Таким чином, оголошений внаслідок пандемії коронавірусної хвороби карантин у цілому позитивно вплинув на цю групу кримінальних правопорушень, що пов'язано, насамперед, зі зниженням рівня вуличної злочинності.

Не дивлячись на загальне зменшення кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених розділом II Особливої частини КК України, окремі злочини демонструють динаміку до збільшення. Наприклад, до таких відносяться кримінальні правопорушення, передбачені ст. 126¹ «Домашнє насильство» КК

України. Так, у доепідемічному 2019 р. зафіксовано 1068 випадків домашнього насильства, у 2020 р. – 2213 (на 52 % більше), а у 2021 р. – 2432 (на 9 % більше ніж у попередньому році).

2. *Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.* У 2020 р. кількість зареєстрованих злочинів та кримінальних проступків даного виду знизилась на 6,5 %, а у 2021 р. – ще на 15,5 %.

Враховуючи специфіку цієї групи кримінальних правопорушень, складно прослідкувати взаємозв'язок викладеної вище позитивної динаміки з впливом карантину. Скоріше, дана тенденція обумовлена проведенням виборчих кампаній та низкою реформ, що проводяться в Україні останнім часом.

3. *Кримінальні правопорушення проти власності.* У 2020 р. кількість випадків фіксації фактів вчинення злочинів та кримінальних проступків проти власності зменшилась на 26 %, а у 2021 – на майже 17 %. Такі суттєві показники свідчать про те, що карантинні заходи, викликані пандемією COVID-19, позитивно вплинули на динаміку вчинення цих кримінальних правопорушень.

Знову ж таки, даний факт обумовлено зниженням рівня вуличної злочинності. Обмежувальні заходи, впроваджені в нашій державі, зменшують можливості потенційних кримінальних правопорушників вчинювати злочини та проступки даного виду.

Водночас, варто зазначити, що пандемія COVID-19 (та, як наслідок, запроваджені карантинні обмеження) не єдиний фактор, що вплинув на зменшення кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень проти власності в період 2020-2021 рр. (включно), адже така динаміка спостерігалась і до епідемії коронавірусної хвороби. Так, у 2019 р. їх кількість зменшилась на 15 %. Через це можна стверджувати, що карантинні заходи лише пришвидшили існуючу динаміку.

3. *Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки.* У перший рік пандемії кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень даного виду зменшилась на 23 %, а у 2021 р. – на 18 %.

Таким чином, кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень проти громадської безпеки в період пандемії коронавірусної хвороби суттєво знизилась. Проте, з огляду на склади кримінальних правопорушень, включених до розділу IX Особливої частини КК України, можна зробити висновок, що епідемія COVID-19 не стала основним фактором, який вплинув на викладену вище динаміку, адже карантинні обмеження не могли знизити можливості для вчинення злочинів та кримінальних проступків, передбачених ст.ст. 255-270¹ закону про кримінальну відповідальність.

4. *Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту.* У 2020 р. кількість зареєстрованих злочинів та кримінальних проступків зменшилась на 8 %, а у 2021 р. – на 15 %.

Пандемія коронавірусної хвороби позитивно вплинула на динаміку злочинності даного виду. Зокрема, зі зменшенням кількості проведених масових заходів а також обмеженнями у роботі розважальних закладів та закладів громадського харчування людина все більше часу почала проводити вдома. Відтак, кількість часу, проведеного за рулем автомобіля знизилась, що призвело до зменшення кількості вчинених кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

5. *Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів.* У 2020 р. кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень даного виду зменшилась майже на 16 %, а у 2021 р. – ще на 1 %.

6. *Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.* У 2020 р. кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень даного виду зменшилась на 5 %, а у 2021 р. – ще на 3,5 %.

7. *Кримінальні правопорушення проти правосуддя.* У 2020 р. спостерігалася динаміка до зменшення на 19 %, а у 2021 – ще на 13,5 %.

Цікава динаміка вчинення кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення). Так, у перший період пандемії їх кількість зросла на 12 %, а вже у 2021 – знизилась одразу на 25 %. Останній показник найнижчий за останні чотири роки (на 18 % порівняно з 2018 р., та на 16 % – з 2019).

Проаналізувавши динаміку вчинення кримінальних правопорушень у період пандемії, у наступному підрозділі розглянемо випадки, коли коронавірусна хвороба може слугувати в якості детермінанта вчинення кримінальних правопорушень.

1.3. Пандемія як детермінант учинення кримінальних правопорушень

Навіть сам факт того, що епідемія коронавірусної хвороби визнана пандемією свідчить про масштабність COVID-19 як явища, яке пронизує всі сфери життєдіяльності людини. Під натиском хвороби звичайне життя людини як учасника суспільних відносин зазнало суттєвих змін.

Даний фактор апріорі не міг не вплинути і на злочинність. У деяких випадках такий вплив сприяв зменшенню кількості вчинених окремих груп кримінальних правопорушень (наприклад, зменшення кількості масових заходів та обмеження кількості їх учасників знизив рівень вуличної злочинності), в інших же, навпаки, – став додатковим детермінантом вчинення злочинів та кримінальних проступків. Розглянемо останні випадки.

Вітчизняні науковці зазначають, що ситуація загострення епідемологічної кризи у світі суттєво вплинула на міжнародну організовану злочинність, яка активно використовує кризу COVID-19. В сучасних реаліях організована злочинність набуває транснаціонального характеру, нерідко охоплює бізнес і політику та виходить далеко за межі окремих країн світу, глибоко укорінюється у державних органах й інколи таку злочину діяльність здійснює від імені окремих державних структур та організацій. Кримінальні елементи використовують ситуацію коронавірусної інфекції, страх та наявні проблеми навколо пандемії для здійснення активної злочинної діяльності, яка спрямована на отримання ними «злочинних надприбутків». Ґрунтуючись на інформації, наданій державами-членами ЄС, яка міститься у опублікованому ситуаційному звіті Європолу (Pandemic profiteering: how criminals exploit the COVID-19 crisis), можна виділити чотири найбільш поширених напрямки сучасної організованої злочинної діяльності: кіберзлочинність, шахрайство, фальсифікація та незаконний обіг фальсифікованих лікарських засобів, злочини проти власності [25, с. 92].

Таким чином, на думку дослідників, COVID-19 сприяв поширенню принаймні чотирьох груп кримінальних правопорушень. При цьому, даний умовивід поширюється не тільки на організовану злочинність. Проаналізуємо детальніше названі випадки.

Пандемія як фактор, що сприяє кіберзлочинності.

Інформатизація та глобалізація суспільства призвели до того, що роль комп'ютерних технологій стала не просто значною, а такою, що задає тренди. На сьогоднішній день складно уявити сучасну людину, яка у повсякденному житті не користується гаджетами. Через це, цілком природно, що кількість комп'ютерних кримінальних правопорушень та їх різновиди постійно збільшуються.

Водночас, пандемія COVID-19 пришвидшила і так стрімкий розвиток інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій. Перехід на дистанційні форми діяльності, зокрема і на електронну комерцію, підвищили обсяг електронних розрахунків у декілька разів. Природно, що це призвело до активізації кіберзлочинності. Нинішній її стан потрібно розглядати як зростаючу загрозу безпеці не лише для України, а й для

світової спільноти загалом. А це відтак спонукає до вироблення нових адекватних заходів протидії цьому явищу в кожному із напрямів суспільних відносин у інтернет-просторі [26, с. 71].

Науково-технічний прогрес сприяє тому, що кіберзлочинці постійно знаходять нові можливості задовольняти власні злочинні інтереси шляхом вироблення нових тактик, методик та алгоритмів. Пандемія коронавірусної хвороби не зупинила суспільне життя, проте стала чинником, який підвищив рівень інформатизації шляхом розширення сфер життєдіяльності, що існують у кіберпросторі, та залученні до нього нових користувачів.

Враховуючи ризики захворіти COVID-19 та карантинні обмеження, які на сьогоднішній день існують у суспільстві, користувачі все частіше вдаються до покупок онлайн, що створює нові можливості для злодіїв.

Нині пандемія COVID-19 загострила п'ять основних напрямів у регулюванні суспільних відносин в інтернет-просторі:

- захист приватних і персональних даних;
- регулювання електронної комерції, фінансових угод;
- забезпечення безпеки електронних платежів;
- захист інтелектуальної власності;
- протидія протиправному змісту інформації [26, с. 71].

З огляду на той факт, що на сьогоднішній день пандемія коронавірусу триває, прогнозується подальший ріст та поширення кібератак проти організацій і приватних осіб. Злочинці, використовуючи ситуацію страху перед COVID-19 значно активізували проведення кібератак соціальної інженерії, присвячених пандемії, для поширення різних пакетів шкідливих програм, поширення фейкової інформації про коронавірус. Оскільки все більше роботодавців переходять на дистанційну роботу онлайн, нерідко допускається підключення до власних інформаційних систем своїх організацій, тому найближчим часом прогнозується збільшення таких кібератак злочинцями [25, с. 92-93].

Пандемія як фактор, що сприяє вчиненню кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи.

Як було вказано вище, за два останні роки кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи суттєво зросла. Зокрема, це стосується таких злочинів, як зґвалтування, вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, розбещення неповнолітніх.

Звісно, причин та умов такої динаміки може бути доволі багато. Наприклад, суттєві річні коливання показників окремих видів посягань

указаної категорії зумовлені насамперед тим, що чисельність окремих видів цих діянь є незначною, тому для неї характерні випадкові річні коливання. Крім того, одним чинником, який вплинув на динаміку діянь зазначеної спрямованості в цілому та їх окремих видів, є прийняття нових редакцій і внесення суттєвих змін у низку статей КК України, які регулюють кримінальну відповідальність за звалтування; сексуальне насильство (насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом); статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості); примушування до вступу в статевий зв'язок; розбещення неповнолітніх. Цю обставину необхідно враховувати при оцінці наведених даних [4, с. 71-72].

Водночас очевидно, що одним з факторів, який впливає на збільшення кількості звалтувань та інших окремих кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи протягом 2020-2021 рр. є пандемія COVID-19 та введені внаслідок її поширення на території нашої держави карантинні обмеження.

Без сумніву, карантинні обмеження є вимушеним та життєвонеобхідним заходом подолання епідемії коронавірусної хвороби. Саме він є одним з найбільш ефективним та спрямований на захист життя та здоров'я громадян. Проте, на окремих маргінально налаштованих осіб карантинні обмеження можуть впливати негативним чином. Так, зменшення можливостей для активного проведення часу в розважальних закладах призвело до накопичення сексуальної енергії у деяких категорій громадян. Маргінальний спосіб життя та відсутність можливості для вивільнення енергії призводять до вчинення кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи.

Таким чином, між збільшенням кількості кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи та введенням карантинних обмежень в державі існує тісний взаємозв'язок.

Пандемія як фактор, що сприяє вчиненню кримінальних правопорушень у вигляді домашнього насильства.

У період пандемії коронавірусної хвороби загальна кількість кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я людини суттєво зменшилась, що пов'язано із загальною тенденцією до зниження рівня вуличної злочинності. Злочин у вигляді домашнього насильства становить виключення із даного правила, адже у 2020-2021 рр. кількість зареєстрованих випадків вчинення даного діяння зросла більш ніж вдвічі.

Таке стрімке зростання кількості випадків вчинення домашнього насильства пов'язується саме з пандемією COVID-19 та карантинном по

всій країні. Люди більшість часу проводять вдома. Цей фактор впливає на психічний та емоційний стан кожного члена родини. У таких умовах можливість вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством є дуже великою [1, с. 163].

Нагадаємо, дії винного підпадають під ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126¹ КК України у випадку систематичного характеру насильства. Особа суб'єкта даного злочину, як правило, апріорі схильна до такої протиправної поведінки. Фактор же карантину лише підсилює агресію домашнього кривдника.

Втім, постійне перебування вдома не єдиний фактор, спричинений епідемією COVID-19. Зокрема, ряд карантинних обмежень призвели до втрати деякою категорією громадян роботи. Насамперед це стосується осіб, що працюють у сфері послуг та громадського харчування, а також прекаріату, тобто тих, хто не має постійного місця роботи. Остання категорія громадян є найменш соціально захищеною, а відтак карантинні обмеження можуть боляче бити по їх фінансовому достатку. Втрата заробітку (або зниження рівня доходів) негативно впливає на психоемоційний стан особи, що підвищує шанси вчинення нею актів домашнього насильства.

Отже, саме карантинні обмеження, пов'язані з поширенням коронавірусної хвороби стали одним з основних чинників стрімкого зростання кількості випадків вчинення домашнього насильства.

Пандемія як фактор, що сприяє вчиненню окремих кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

Нагадаємо, за останні роки зафіксовано зростання кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень у вигляді незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення, а також шахрайства з фінансовими ресурсами.

Як і у випадку з кримінальними правопорушеннями у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, збільшення кількості злочинів та кримінальних проступків у виді незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення, а також шахрайства з фінансовими ресурсами пов'язані з наслідками пандемії коронавірусної хвороби, такими як:

- 1) комп'ютеризацією суспільства;
- 2) панічними настроями людей, пов'язаних з поширенням нової хвороби та невтішними новинами з цього приводу в ЗМІ;
- 3) зниженням рівня матеріального добробуту громадян, що

призводить до того, що вони шукають засіб заробітку шляхом вчинення злочинів та кримінальних проступків.

Як зазначають науковці, в умовах пандемії COVID-19 досить поширеним є шахрайство загалом, оскільки злочинці, враховуючи психологію жертв, їх страхи та побоювання під час кризи, досить швидко адаптували давно відомі схеми шахрайства під умови коронавірусу. Найпоширенішими є такі: зловмисники видають себе за медперсонал, щоб дістати доступ у приміщення; злочинці спочатку пропонують допомогу або досить вигідні умови угоди, а потім, отримавши гроші, зникають; пропонують досить вигідні умови закупки дефіцитної санітарно-гігієнічної продукції, а потім, після виманювання грошей, не відповідають на телефонні дзвінки; широко використовується підробка та фальсифікація «антикоронавірусної» продукції та ін. Крім цього, широкого поширення мають різні варіанти адаптованих версій схем телефонного шахрайства, шахрайства з поставками продуктів, медикаментів, шахрайства із пропонування різних варіантів псевдовакцини та засобів лікування від коронавірусу. Прогнозується активізація різних форм інтернет-шахрайства [25, с. 93].

Пандемія як фактор, що сприяє вчиненню кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.

У певній мірі пандемія COVID-19 могла негативно вплинути на зростання кількості вчинених кримінальних правопорушень даного виду. Неможливість повноцінно проводити своє дозвілля в умовах епідемії коронавірусної хвороби (закриття або обмеження в роботі розважальних закладів, обмежений доступ до парків, скверів та інших громадських місць), втрата окремими категоріями громадян (особливо з числа прекаріату) роботи, депресії, що можуть виникати на фоні невтішних новин про світову пандемію та результати її поширення, можуть призводити до того, що особа, бажаючи отримати розмаїття позитивних відчуттів, наважиться придбати заборонені речовини.

Враховуючи це, можна розглядати пандемію COVID-19 в якості детермінанта вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Окремі дослідники наголошують на активізації організованої злочинної діяльності щодо фальсифікації та незаконного обігу фальсифікованих лікарських засобів, оскільки підробка та продаж контрафактної медичної та санітарно-гігієнічної продукції, а також засобів індивідуального захисту і контрафактної фармацевтичної продукції. З початку епідемічної кризи вона збільшився у декілька разів. Організована

злочинність швидко пристосувалася до умов пандемії коронавірусу. Зокрема, злочинцями розробляються та впроваджуються різні веб-сайти для продажу підроблених тестів на перевірку крові COVID-19, неякісних медичних масок та антисептиків за допомогою додатків для обміну миттєвими повідомленнями. У такому випадку поширення набуває фейковий продаж усього «антикоронавірусного» [25, с. 93].

Якщо поглянути на статистичні дані, то можна зробити висновок, що висловлена теза є дещо перебільшеною, адже, наприклад, динаміка кримінальних правопорушень у вигляді фальсифікації лікарських засобів або обігу фальсифікованих лікарських засобів наступна: у 2018 – 40 випадків, у 2019 р. – 29 випадків вчинення цього суспільно небезпечного діяння; у 2020 – 22, у 2021 – 21.

Схожа динаміка і у випадку кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України («Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів») – у 2018 – 212 випадків, у 2019 р. – 330 випадків, у 2020 – 234, у 2021 – 183.

Натомість, збільшилась кількість кримінальних правопорушень у вигляді порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням (ст. 325 КК України): у 2018 – 50 випадків, у 2019 р. – 328 випадків, у 2020 – 350, у 2021 – 495. Пояснити таку тенденцію не складно – в епоху пандемії коронавірусної хвороби суспільство вимушено дотримуватись численних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням, які щодня пронизують життя кожної особи. Відтак, зі збільшенням кількості правил та обмежень, цілком природно збільшується і кількість осіб, які їх порушують.

Отже, розглянувши пандемію як фактор, що сприяє поширенню певних видів кримінальних правопорушень, далі проаналізуємо дії поліції із запобігання кримінальним правопорушенням в умовах пандемії коронавірусної хвороби.

1.4. Запобігання працівниками Національної поліції України кримінальним правопорушенням в умовах пандемії.

На сьогоднішній день існує чимало підходів класифікації рівнів запобігання злочинності. Відповідно до одного з найбільш поширених, поділ запобігання злочинам здійснюється на наступні рівні:

1) загальна профілактика, яка включає в себе як загальносоціальну (комплекс перспективних соціально-економічних і культурно-виховних

заходів, спрямованих на подальший розвиток та вдосконалення суспільних відносин і усунення або нейтралізацію разом з тим причин та умов злочинності), так і спеціально-кримінологічну профілактику злочинності (сукупність заходів, спеціально направлених і цілеспрямованих на боротьбу зі злочинністю, які здійснюються органами, підприємствами, організаціями, установами, які мають функції, закріплені у нормативно-правових актах, пов'язані з цією боротьбою);

2) індивідуальна профілактика, яка поділяється чотири рівні: рання профілактика; безпосередня профілактика; профілактика на етапі формування злочинної поведінки (пенітенціарна); профілактика рецидиву (постпенітенціарна) [7, с. 199].

Розглянемо окремі напрямки запобігання кримінальним правопорушенням працівниками Національної поліції в умовах пандемії.

Запобігання домашньому насильству в умовах пандемії.

Відповідно до ч. 1 ст. 10 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», до повноважень уповноважених підрозділів органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать:

1) виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них;

2) прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, у тому числі розгляд повідомлень, що надійшли до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, вжиття заходів для його припинення та надання допомоги постраждалим особам з урахуванням результатів оцінки ризиків у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спільно з Національною поліцією України;

3) інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;

4) винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників;

5) взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи в порядку, визначеному законодавством;

6) здійснення контролю за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії;

7) анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучення зброї та боєприпасів у порядку, визначеному

законодавством;

8) взаємодія з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, відповідно до статті 15 цього Закону;

9) звітування центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [19].

Що стосується загальносоціального рівня, в умовах пандемії коронавірусної хвороби особливого значення набуває налагодження ефективної взаємодії Національної поліції з іншими суб'єктами протидії злочинності. Тільки завдяки спільним діям загальних (тобто таких, що діють на загальносоціальному рівні) та спеціальних суб'єктів (тобто суб'єктів, одним з основних завдань яких є протидія домашньому насильству) можливе досягнення мети у вигляді суттєвого зниження кількості випадків вчинення домашнього насильства.

Відповідно до ч. 1 ст. 15 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, передбачає:

1) взаємне інформування не пізніше однієї доби про виявлені факти домашнього насильства у випадках, передбачених цим Законом, з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом;

2) реагування на випадки домашнього насильства відповідно до компетенції та з урахуванням оцінки ризиків, що загрожують постраждалій особі;

3) узгодження заходів реагування на випадки домашнього насильства та надання дієвої допомоги постраждалим особам, що здійснюються різними суб'єктами;

4) розроблення та виконання відповідно до компетенції програм для кривдників;

5) розроблення та виконання відповідно до компетенції програм із запобігання та протидії домашньому насильству;

6) організацію здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відповідно до компетенції;

7) обмін досвідом у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

8) скоординовану міжвідомчу підготовку фахівців, які представляють суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та

протидії домашньому насильству;

9) здійснення спеціально уповноваженими органами у сфері запобігання та протидії домашньому насильству моніторингу дотримання вимог законодавства суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, розроблення пропозиції щодо вдосконалення законодавства та практики його застосування [19].

Серед них в епоху пандемії коронавірусної хвороби вбачаються найбільш ефективними наступні напрямки взаємодії поліції з іншими суб'єктами попередження домашнього насильства:

1. Організація та проведення серед населення, у тому числі серед дітей та молоді, інформаційних кампаній щодо запобігання та протидії домашньому насильству, роз'яснення його форм, проявів і наслідків [19].

Зокрема, важливо проводити інформаційно-роз'яснювальні кампанії з учнями, студентами та слухачами закладів освіти. При цьому, необхідно донести інформацію про негативну динаміку цих кримінальних правопорушень та вплив на неї пандемії коронавірусної хвороби, розкрити основні ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України, права постраждалих осіб, що задекларовані у ст. 21 даного законодавчого акта (у випадку, якщо постраждалою є дитина – права постраждалої дитини, що закріплені у ст. 22);

2. Взаємодія зі ЗМІ. Недарма засоби масової інформації називають четвертою гілкою влади, адже їх вплив на суспільну думку важко переоцінити. Відтак, важливо через ЗМІ донести інформацію щодо негативної тенденції поширення випадків домашнього насильства та основні шляхи попередження та припинення цього кримінального правопорушення, серед яких:

- 1) необхідність обрання стратегії уникнення домашніх конфліктів;
- 2) важливість своєчасного повідомлення про факти домашнього насильства правоохоронним органам тощо.

Крім того, важливо попередити громадян про негативні наслідки впливу випадків домашнього насильства на фізичний та психоемоційний стан дитини.

3. Організація та проведення спільних і спеціалізованих тренінгів та семінарів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також для працівників правоохоронних органів і суддів [19].

Працівникам поліції важливо пам'ятати, що відповідно до ст. 24 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», до компетенції вповноважених підрозділів поліції відноситься

застосування таких спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству, як:

1) **терміновий заборонний припис** стосовно кривдника (виноситься кривднику строком до 10 діб у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення);

2) **взяття на профілактичний облік кривдника** та проведення з ним профілактичної роботи (уповноважений підрозділ органу Національної поліції України бере на профілактичний облік кривдника з моменту виявлення факту вчинення ним домашнього насильства на встановлений законодавством строк і проводить з ним профілактичну роботу).

Останній захід відноситься до індивідуальної профілактики, під час якої важливо навчити кривдника обирати інші моделі поведінки для вирішення сімейних конфліктів, не вдаючись при цьому до будь-якого з видів насильства.

Запобігання кримінальним правопорушенням у сфері статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Алгоритм запобігання кримінальним правопорушенням у сфері статевої свободи та статевої недоторканості особи схожий з тим, що існує для запобігання домашнім насильствам.

Основним напрямком попередження даних злочинів та кримінальних проступків є проведення профілактичних бесід з учнями, студентами та слухачами закладів освіти. При цьому важливо не тільки розкрити тему сексуального виховання та кримінальної відповідальності за посягання на статеvu свободу та недоторканість особи, але і поліпшення віктимологічної обізнаності населення; донесення інформації про шкідливість замовчування фактів статевиx нападів, пояснення процедури повідомлення про них до правоохоронних органів [8, с. 118].

Крім того, у випадку застосування до винного у вчиненні кримінальних правопорушень у сфері статевої свободи та статевої недоторканості особи адміністративного нагляду, важливо проаналізувати рівень соціалізації засудженого та проводити з ним регулярні профілактичні бесіди.

Запобігання кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.

Як і у випадку із запобіганням домашньому насильству, в епоху пандемії коронавірусної хвороби в питанні попередження злочинності у

сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення важливу роль займає проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з населенням щодо негативного впливу цих речовин на психічне та фізичне здоров'я людини. При цьому, важливо проводити таку роботу з найбільш активною категорією населення – молоддю, яка в період епідемії COVID-19 позбавлена можливості активно відпочивати.

Під час таких кампаній важливо попереджати про правові наслідки виготовлення, вживання та продажу наркотиків та інших речовин (зокрема, ст.ст. 305-321 КК України).

Крім того, з огляду на зростання кількості кримінальних правопорушень даного виду в умовах пандемії, важливо активізувати роботу щодо:

1) здійснення систематичного моніторингу інформаційної продукції

в ЗМІ та сайтів у мережі Інтернет із метою виявлення фактів поширення відомостей про способи виготовлення чи вживання наркотичних засобів, рекламних публікацій і оголошень щодо можливостей придбання наркотиків;

2) виявлення молодіжних осередків, заснованих на сповідуванні псевдокультури вживання наркотиків, забезпечувати проведення заходів впливу на лідерів та інших наркозалежних осіб із метою запобігання втягуванню (схилянню) молоді до вживання наркотиків у немедичних цілях;

3) вжиття заходів щодо своєчасного роз'єднання таких осередків та виявлених організованих груп, які вчиняють злочини у сфері незаконного наркообігу, з метою припинення злочинної діяльності;

4) проведення профілактичних заходів з групами ризику немедичного вживання наркотиків, із дітьми, які опинилися у важкій життєвій ситуації;

5) виявлення під час проведення досудового розслідування кримінальних проваджень забезпечити причин та умов, що сприяють учиненню злочинів у сфері незаконного наркообігу, джерел придбання наркотичних засобів, а також причин і умов, які сприяли втягненню осіб у немедичне вживання наркотиків;

б) своєчасного внесення у відповідні державні органи, громадські об'єднання, посадовим особам подання про усунення причин і умов, що сприяють учиненню таких злочинів;

7) налагодження постійної взаємодії з органами місцевого самоврядування, ЗМІ, закладами охорони здоров'я та освіти, органами

пробації тощо для обміну інформацією у сфері незаконного обігу наркотичних засобів тощо [2, с. 98].

Окремо зауважимо, що відповідно до ст. 3 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», щодо повнолітніх осіб, засуджених до позбавлення волі за один із злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів встановлюється адміністративний нагляд, в ході якого поліцейські зобов'язані систематично контролювати поведінку цих осіб, запобігати порушенням ними громадського порядку та прав інших громадян і припиняти їх, проводити розшук осіб, які уникають адміністративного нагляду [9].

Під час реалізації даних заходів важливо переконатися в тому, що колишні засуджені пройшли процес ресоціалізації та інтегрувалися в суспільство (для цього важливо опитати сусідів колишнього засудженого, проаналізувати інформацію щодо його працевлаштування); проводити регулярні профілактичні бесіди із засудженим тощо.

Розділ 2

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19: СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність. Постановка проблеми. COVID-19 викликав різні наслідки: пандемія коронавірусу і вжиті у зв'язку з цим у багатьох країнах жорсткі карантинні заходи різко змінили життя мільйонів людей. І зміни були переважно у гірший бік: економічний спад, режим самоізоляції, закриття національних кордонів, різке скорочення транспортних потоків, і, як прямий наслідок коронавірусу, – втрата джерела доходу, безробіття, зниження рівня життя, зростання цін, соціальна депривація та загальна невизначеність. Особливо складна ситуація спостерігалася у великих містах, де був розвинений сектор послуг і майже не було або взагалі немає реального виробництва. Нинішня криза тому що вона структурна, по суті, зачепила усі без виключення галузі.

Звичайно, будь-яка криза корелює зі статистикою злочинів. У 90-ті роки, особливо на початку десятиліття, ми могли переконатися у цьому – рівень злочинності майже по усім напрямкам збільшився. Потім через нормалізацію економіки відбулося поступове зниження, а багато видів злочинів взагалі зникли.

Отже, злочинність прямо пропорційна дестабілізації суспільства. Стабільність у суспільстві регулює рівень злочинності. Але коронавірус явно дестабілізував ситуацію.

З огляду на загальні проблеми «просвітом» виглядало те, що у результаті скрізь став, здавалося б, знижуватися рівень злочинності. Справді, якщо поглянути на цифри загальної статистики правопорушень, на які спиралися наприкінці березня-початку квітня 2020 року поліції різних країн, спад був наявним. Експерти, однак, одразу застерігали, що це короткочасне затишшя. Помітно скоротилася, переважно, вулична злочинність. Злочини проти власності – грабежі, крадіжки та крадіжки зі зломом – також помітно знизилися на першому етапі надзвичайної ситуації із початком пандемії COVID-19. Це зрозуміло, оскільки було вжито досить жорсткі заходи самоізоляції. Люди рідше виходили на вулицю, тому меншою мірою були схильні до нападів.

Але на практиці все виявилось не все так показово позитивно: ми спостерігаємо зростання кількості інших злочинів: розквітає шахрайство, збільшується кількість злочинів на побутовому ґрунті, зростає сегмент кібер-злочинів. Виникають нові загрози, а злочинці використовують нові можливості, що виникли у зв'язку з кризою навколо COVID-19.

Актуальність цієї теми і зумовила проведення соціологічного дослідження.

Мета: проаналізувати думки респондентів щодо деяких питань взаємозв'язку рівня злочинності та пандемії COVID-19.

Предмет: думка респондентів щодо деяких кореляційних особливостей злочинності та пандемії COVID-19.

Об'єкт: курсанти ДДУВС, які навчаються за програмою «2+1».

Методична частина

Дослідження здійснювалося методом анкетного опитування за допомогою Google-платформи.

Анкета складалася з 17 запитань. З них: 7 – закритого типу, де респонденти мали можливість обрати відповідь тільки із запропонованих варіантів, 10 – напівзакритого типу, де крім запропонованих альтернатив передбачався і свій варіант відповіді. Усього було опитано 192 респонденти.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ:

Результати опитування показали, що у більшості респондентів не виникало **труднощів у роботі у напрямку профілактики злочинності, пов'язаних з пандемією коронавірусної хвороби**. Про це говорять 76,6% опитаних. Трохи менше чверті – 23,4% опитаних стверджують, що у них, навпаки, виникли труднощі у роботі, пов'язані з пандемією.

Серед тих, хто вказав на **певні труднощі**, 17,2% акцентують увагу на збільшенні робочого навантаження. 3,1% респондентів вказали на погіршення криміногенної ситуації і ще 3,1% зазначили, що фіксуються зміни у способах вчинення кримінальних правопорушень.

Оскільки протягом пандемії спостерігаються зміни у злочинності та роботі працівників Національної поліції, вірогідним також є наявність змін у **відношенні населення до працівників Національної поліції**. Отже, приблизно половина опитаних – 45,3% вважає, що відношення населення до працівників Національної поліції у період пандемії не змінилося. Трохи менший сегмент респондентів – 39,1% свідчить що карантинні обмеження сприяли збільшенню рівня агресії громадян щодо

працівників поліції. Лише 15,6% думають, що повага населення до роботи поліцейського збільшилася.

У зв'язку з тим, що респондентами виступила категорія курсантів, що навчається за програмою «2+1», очевидним виявляється той факт, що вони не тільки проходять службу, а й продовжують навчання. Тому актуальним є запитання щодо проведення з ними **додаткових роз'яснювальних занять щодо специфіки запобігання злочинності в умовах пандемії COVID-19**: 90,6% підтвердили факт проведення з ними подібних занять, але 9,4% заперечили його. І тут виникає певний дисонанс: під час аудиторних занять такі заходи у межах ВНЗ мають бути проведені з усіма курсантами, отже, має місце той факт, що інструктаж був проведений на службі і не усі опитані на ньому були присутні, а з відсутніми додатково жодних інструктажів та навчання не проводилося.

Що стосується змін у **кількості кримінальних правопорушень в умовах пандемії коронавірусної хвороби**, то, на думку 23,4% опитаних, кількість кримінальних правопорушень збільшилася. 32,8% вважають, що динаміка кримінальних правопорушень не змінилась. 6,3% респондентів вказали на зменшення кількості кримінальних правопорушень. У досить значної частки опитаних – 37,5% виникли труднощі з аналізом ситуації та відповідями на це запитання.

На наступне запитання **«Як Ви вважаєте, які саме кримінальні правопорушення зазнали змін у період пандемії COVID-19?»** опитані, насамперед, звернули увагу на ті категорії кримінальних правопорушень, кількість яких, на їхню думку, зросла протягом періоду пандемії. До таких груп правопорушень було віднесено кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи – 15,6%, кримінальні правопорушення проти власності – 15,6%, кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення – 15,6%, кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності – 12,5%, кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку – 14,0%, кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності – 12,5%.

Серед кримінальних правопорушень чисельність яких нібито зменшилася, домінують кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності – 20,3%, кримінальні правопорушення проти власності – 18,8%, кримінальні правопорушення проти громадської безпеки – 18,8%, кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи – 17,2%, кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканості

державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації – 17,2%.

Наступним блоком запитань було зроблено спробу визначити причини з яких відбулося збільшення деяких груп кримінальних правопорушень, яке знайшло свій відбиток у даних офіційної статистики.

Так, кількість кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, на думку опитаних, збільшилася у зв'язку з наявністю додаткового психоемоційного навантаження, пов'язаного з поширенням COVID-19 – 48,4%. Трохи менша кількісна група – 43,8% стверджує, що кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи найчастіше відбувалися через зменшення можливостей проведення активного відпочинку. 7,8% вказали на категорію відповідей «інше» («кількість відповідних правопорушень не змінилася» або «важко відповісти»).

На запитання **«Чим викликано збільшення кількості зареєстрованих випадків домашнього насильства в період пандемії?»** переважна кількість респондентів – 40,6% дала відповідь, що це пов'язано зі стресом, що спричинений майже цілодобовим перебуванням людей вдома. 37,5%, що складає за кількісним показником менший сегмент опитаних, зазначили, що зростання домашнього насильства зумовлено зниженням рівня зайнятості через карантинні обмеження. З точки зору 18,8% опитаних, причиною такого стану справ є негативний вплив пандемії на психоемоційний стан людини. 3,1% не змогли дати відповідь на запитання.

Ще одне питання мало відношення до виявлення причин підвищення у період епідемії кількості кримінальних правопорушень у вигляді незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків. Так, трохи більше половини респондентів – 51,6% стверджують, що це, перш за все, наслідки зниження рівня матеріального добробуту громадян. По-друге, збільшення кількості відповідних правопорушень викликано підвищенням темпів діджиталізації – 20,3%. Така ж саме кількісна група – 20,3% звертає увагу на зниження рівня вуличної злочинності, що спричинило сплеск більш складних, так званих «інтелектуальних», правопорушень. 7,8% також не відповіли на запитання, оскільки не мають необхідних здібностей до аналізу ситуації.

Основні причини збільшення кількості кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів в період пандемії полягають у зниженні рівня матеріального благополуччя населення через коронакризу – так вважають 39,1% опитаних. Трохи менша частка респондентів – 37,5% підтримує думку, що причиною є депресії, які виникають на фоні

невтішних новин про світову пандемію та результати її поширення. Майже вдвічі менше опитаних – 18,8% нагадують про неможливість проведення активного відпочинку в умовах епідемії коронавірусної хвороби, що також спричиняє проблеми у дозвіллі. Не відповіли на запитання 4,6%.

Така категорія кримінальних правопорушень, як **злочини у вигляді порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням (ст. 325 КК України)** також зазнали збільшення у період пандемії COVID-19. 42,2% респондентів серед причин збільшення правопорушень цієї групи називають втому від карантинних обмежень. 35,9% свідчать, що порушення санітарних правил і норм викликано збільшенням кількості правил та обмежень, пов'язаних із запобіганням інфекційних хвороб та масових отруєнь. 17,2% опитаних вважають, що велику роль у збільшенні цієї групи правопорушень викликано поширенням недостовірної інформації щодо прав та обов'язків громадян у період пандемії. 4,7% не мають відповіді на це запитання.

Останнє запитання блоку **«З чим пов'язане різке збільшення у 2021 р. кількості кримінальних правопорушень щодо ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу (ст. 335 КК України) та ухилення від військового обліку або спеціальних зборів (ст. 337 КК України)?»** виявило, що респонденти першопричиною вважають саме пандемію COVID-19 – 40,6%. На другому місці за кількістю згадувань – альтернатива щодо збільшення рівня агресії з боку РФ та терористичних угруповань – 34,3%. Третє місце з показником у 23,4% отримав маркер «небажання служити через «дідівщину» та інші неуставні стосунки в армії». У 4,7% опитаних виникли труднощі із відповіддю на це запитання.

Наступний блок запитань був пов'язаний із профілактичною роботою працівників Національної поліції.

Найбільш ефективним напрямом запобігання працівниками поліції домашньому насильству в умовах пандемії опитані вважають взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи – 29,7%; 28,1% виступають за необхідність організації та проведення серед населення інформаційних кампаній щодо запобігання та протидії домашньому насильству, роз'яснення його форм, проявів і наслідків; 21,9% наголошують на тому, що є потреба у здійсненні контролю за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії; 15,6% вказують на організацію та проведення спільних і спеціалізованих тренінгів та

семінарів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також для працівників правоохоронних органів і суддів. На думку 4,7% ефективних засобів не має.

Найбільш ефективний захід профілактики кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів в період пандемії респонденти бачать у здійсненні систематичного моніторингу ЗМІ та сайтів у Інтернет з метою виявлення фактів поширення відомостей про способи виготовлення/ вживання наркотичних засобів, рекламних публікацій і оголошень щодо можливостей придбання наркотиків – 45,3%. 26,6% опитаних, що становить сегмент більше чверті, акцентує увагу на налагодженні постійної взаємодії з органами місцевого самоврядування, ЗМІ, закладами охорони здоров'я та освіти, органами пробації для обміну інформацією у сфері незаконного обігу наркотичних засобів. 12,5% зауважують, що важливим є проведення регулярних профілактичних бесід із колишніми засудженими. 10,9% наголошують на проведенні інформаційно-роз'яснювальної роботи з населенням щодо негативного впливу цих речовин на психічне та фізичне здоров'я людини. 4,7% обрали власний варіант відповіді – «проведення перевірок раніше засуджених» та «важко відповісти».

Серед напрямків попередження злочинів у сфері статевої свободи та статевої недоторканості особи є найбільш ефективним в умовах пандемії домінують донесення інформації до громадян про шкідливість замовчування фактів статевих нападів, пояснення процедури повідомлення про них до правоохоронних органів – 37,5%; взаємодія підрозділів Національної поліції з іншими суб'єктами профілактики злочинності – 25,0%; поліпшення віктимологічної (вчення про жертву кримінального правопорушення) обізнаності населення – 18,8%; аналіз рівня соціалізації осіб, до яких застосовано адміністративний нагляд, проведення з ними профілактичних бесід – 10,9%. Не відповіли на запитання 7,8% респондентів.

Останній змістовний блок мав відношення до **прогнозування рівня злочинності у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективах**. У відповідях опитаних простежується точка зору, що у будь-якій перспективі «пандемія злочинності» не матиме місця, адже Національна поліція триматиме її під контролем: так вважають 46,9% опитаних щодо короткострокової перспективи (1-2 роки), 53,1% – щодо середньострокової перспективи (3-5 років), 56,3% – щодо довгострокової перспективи (6-10 років).

Неминучим зростання злочинності прогнозують 23,4% респондентів у короткостроковій перспективі; 12,5% – у

середньостроковій перспективі; 14,0% – у довгостроковій перспективі.

На запитання **«На Вашу думку, на які саме довгострокові наслідки COVID-19 у правоохоронній сфері вказують сучасні тенденції?»** більшість респондентів по кожному з можливих маркерів дала негативні відповіді. Але відповіді тих, хто вважає, що негативні тенденції матимуть місце, отримали такий розподіл:

- на першому місці думка щодо прагнення злочинних організацій отримати вигоду і намагання передбачити можливості для організованої злочинності, які, ймовірно, носитимуть інший характер у тих місцях, де вже існують уразливості у сфері безпеки – 42,2%;
- друге місце отримала теза щодо використання коронавірусу злочинними групами як вікна для розширення масштабів власної діяльності – 40,6%;
- також на другому місці така позиція – «злочинність на певний період взяла паузу, але вже починає набирати нових обертів, адаптувавши свої методи для наживи на кризі» – 40,6%;
- третє місце у маркера «соціально-економічна напруженість, викликана вторинним впливом пандемії, може негативно позначитися на багатьох верствах населення та підштовхнути людей (не злочинців) до вчинення злочинів» – 39,0%;
- така ж саме кількість опитаних – 39,0% вказала на альтернативу «посткарантинна економічна ситуація, швидше за все, змусить злочинців до сплеску грабежів та розбоїв, квартирних та кишенькових крадіжок у транспорті».

ВИСНОВКИ

Отже, результати опитування дозволяють зробити такі висновки.

Особливості коронавірусної пандемії обумовлені численними факторами, які можна класифікувати за сферою прояву на:

– соціально-економічні (зростання безробіття, втрата та зниження доходів через вимушену самоізоляцію, загрозу руйнування підприємств малого та середнього бізнесу);

– організаційні (відсутність алгоритму дій різних служб у режимі надзвичайної ситуації, відволікання поліції та армії на нові завдання, обмеження роботи судової системи невідкладними ситуаціями);

– психологічні (обмеження свободи через режим самоізоляції, випадання зі звичного алгоритму розпорядку дня та поява вільного часу, роз'єднання з близькими, колегами та друзями й одночасно можливі внутрішньосімейні конфлікти через вимушений постійний контакт,

побоювання за стан здоров'я, труднощі переходу на нові форми спілкування, отримання послуг і роботи у дистанційному режимі).

Злочинність, безумовно, зросла за умов пандемії. Це цілком логічне явище. Але змінилася її структура. Так, збільшилася кількість справ, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків.

В умовах карантину та режиму самоізоляції у рази збільшилася кількість випадків домашнього насильства. Цьому сприяла низка факторів, таких, як скупченість перебування та пов'язані з цим прояви втоми, зниження матеріального достатку, провокація зловживання алкоголем в умовах соціальної ізоляції, зовнішній стан невизначеності та різноспрямованості інформації і чуток. Ризик насильства щодо жінок може підвищуватися в умовах стресу, недоступності механізмів захисту та обмеженої доступності послуг. Імовірність насильства вища у сім'ях з початково конфліктною обстановкою.

Очікуваним був сплеск активності шахраїв, які вигадуватимуть нові форми обману через інтернет і дзвінки на мобільні телефони.

Спостерігається різке зростання кіберзлочинів, насамперед, фінансових шахрайств із використанням соціальної інженерії, а також експлуатація теми COVID-19 у шкідливих розсилках, переключення операторів вірусів-шифрувальників на великі цілі, а також активний рекрутинг у злочинні спільноти нових учасників. Ці висновки загалом підтверджує і статистика МВС.

Однією з головних тенденцій цифрової трансформації називають розвиток дистанційних способів вчинення злочинів, за яких відсутній фізичний контакт між зловмисниками та їхніми жертвами – злочини перейшли з офлайну в онлайн. Масштаби фінансових онлайн-злочинів та їхня прибутковість зростають в умовах пандемії.

Все це сьогодні дозволяє зробити висновок про необхідність розробки та прийняття комплексного законодавства, що містить норми адміністративного, кримінального, кримінально-процесуального та кримінально-виконавчого характеру, здатного протистояти злочинності, що набуває особливого забарвлення в екстремальних умовах. Воно має дозволити швидко реагувати на виклики, пов'язані з правопорушеннями, насамперед злочинами, ефективно їх припиняти та мати більш суттєву каральну функцію.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Діаграми за статистичними даними

I. Кількість облікованих кримінальних правопорушень у звітному періоді

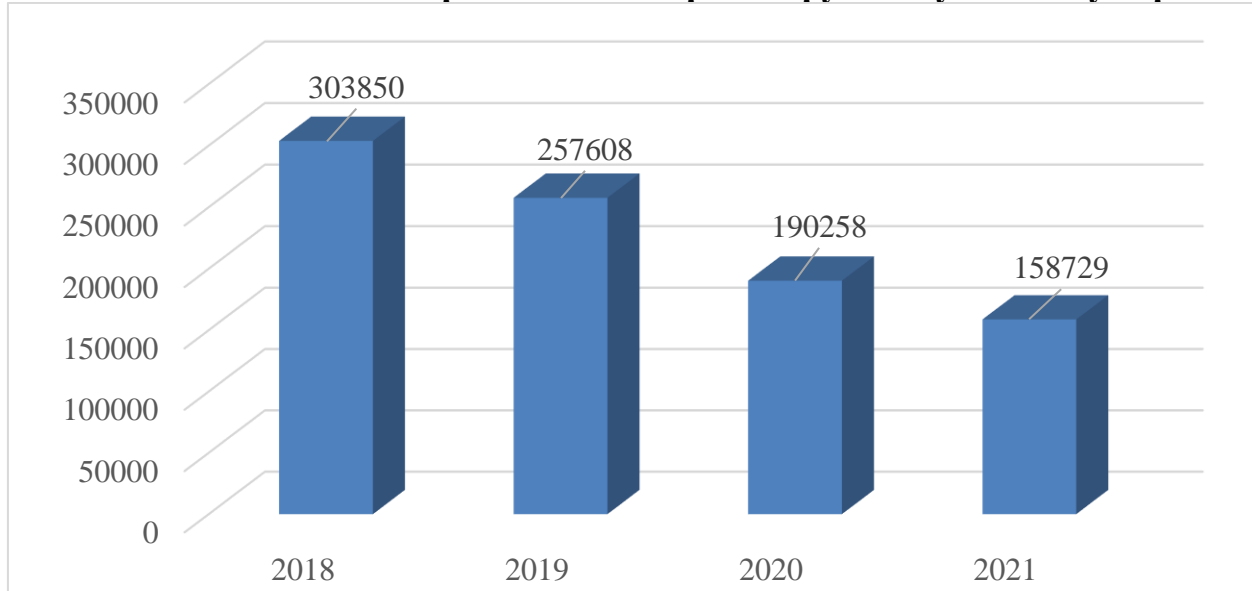

Рис. 1. Кримінальні правопорушення проти власності

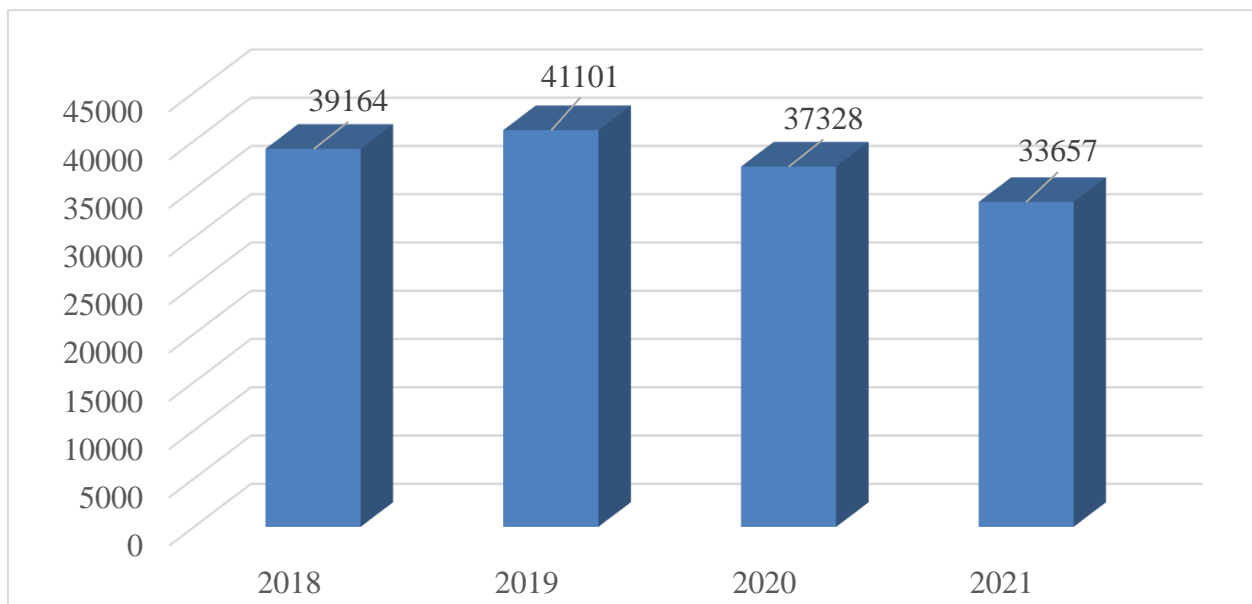

Рис. 2. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

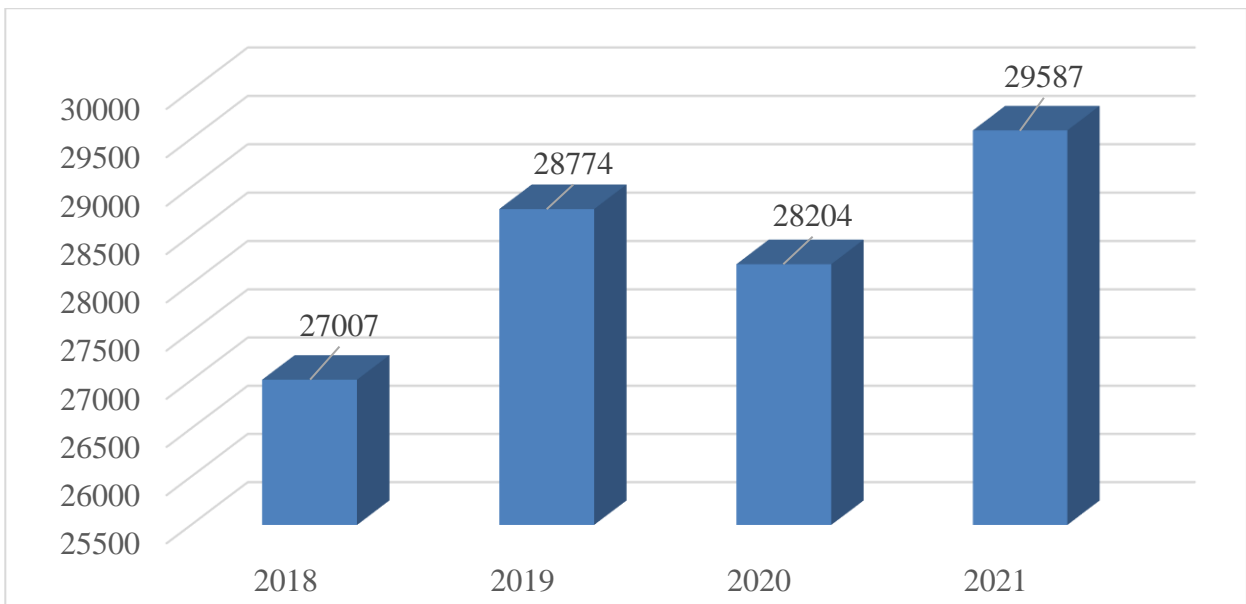

Рис. 3. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів

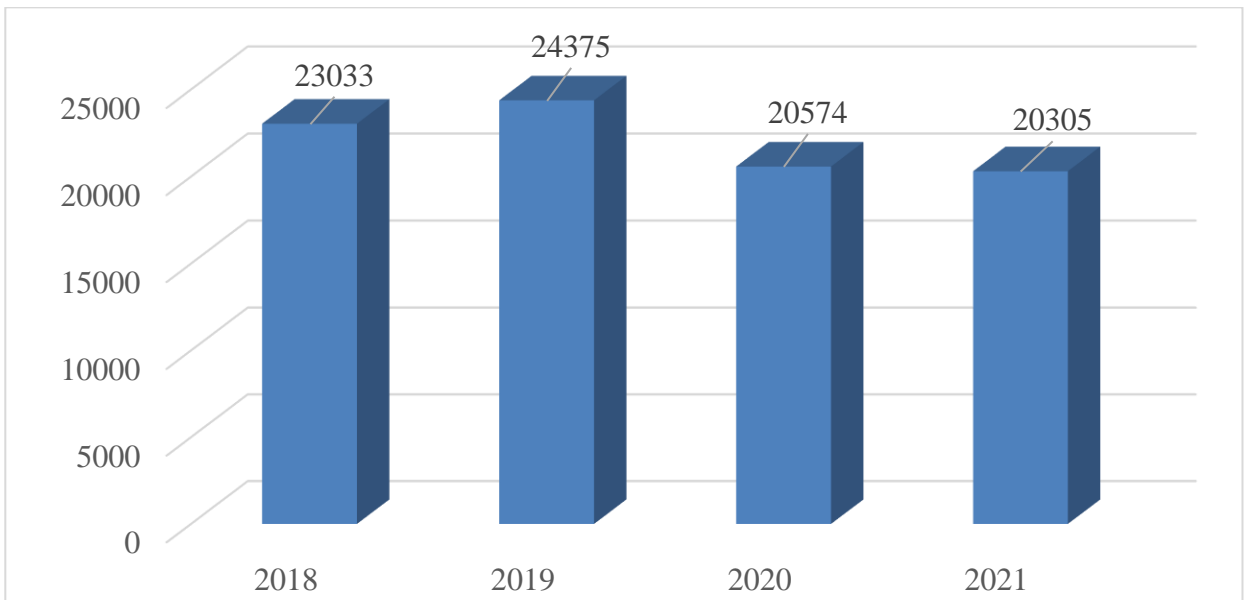

Рис. 4. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян

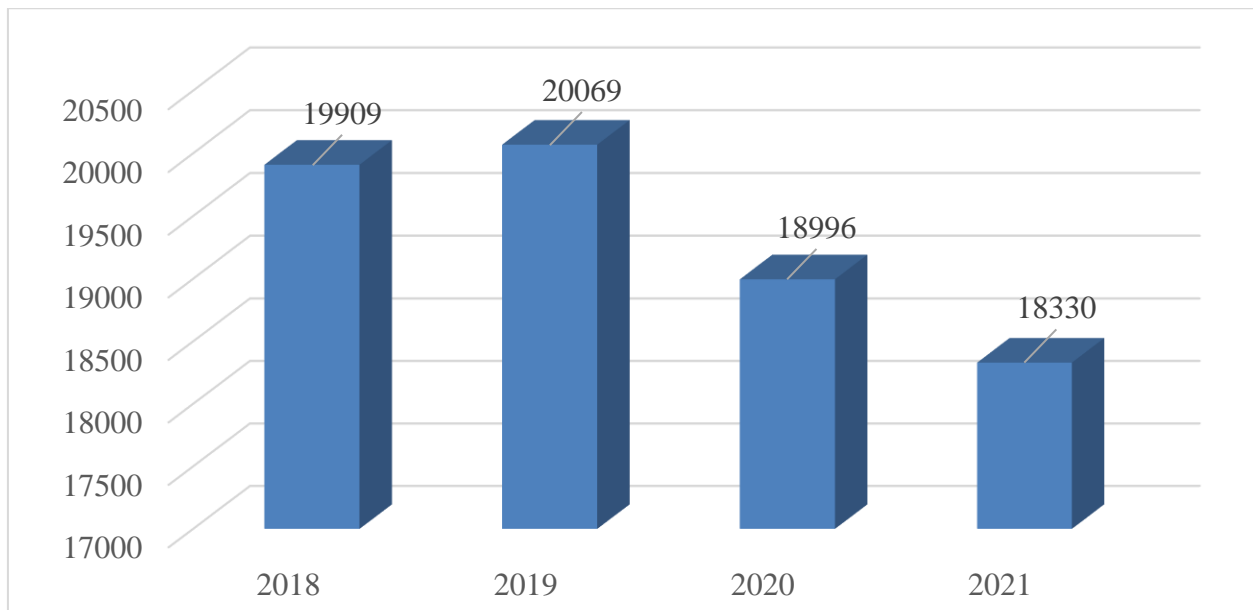

Рис. 5. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

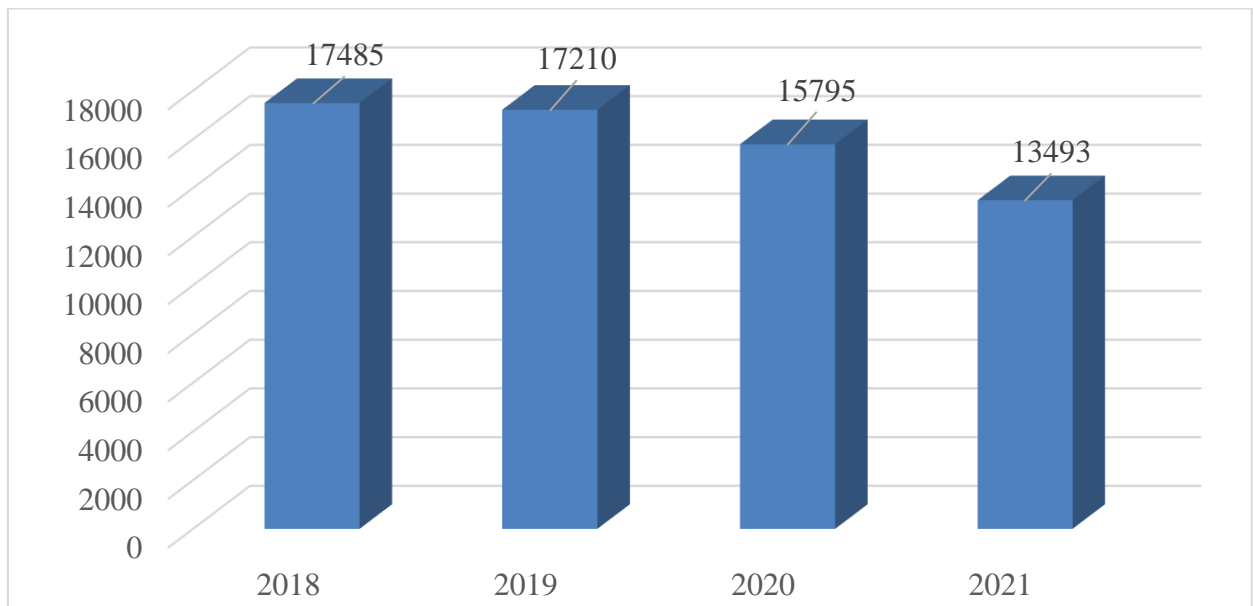

Рис. 6. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

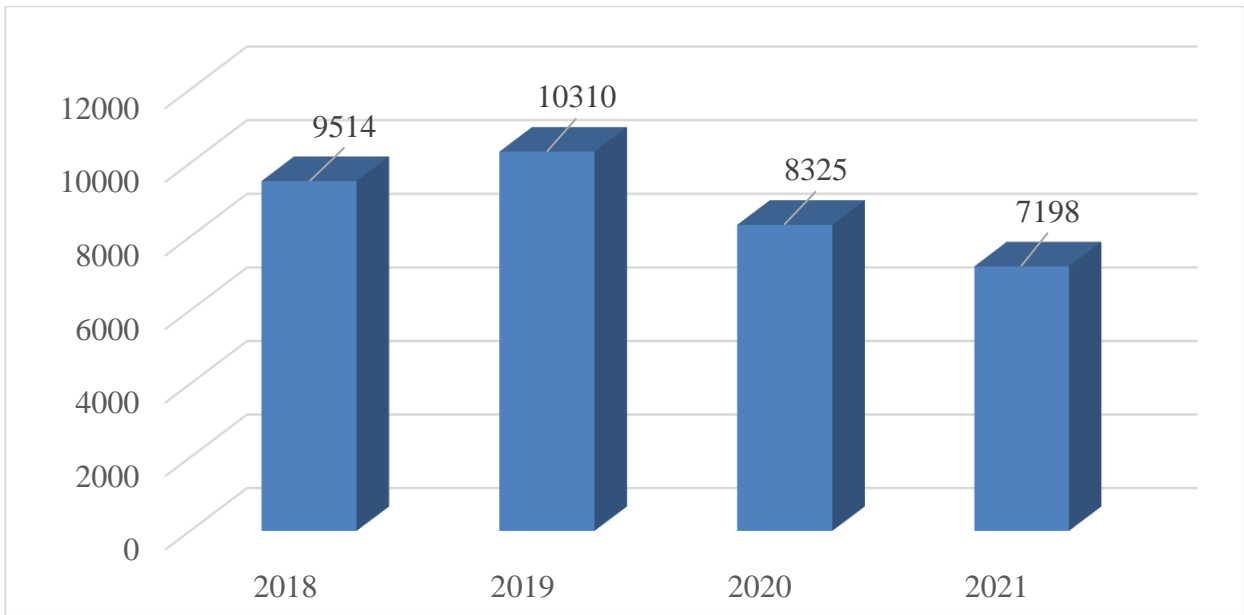

Рис. 7. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

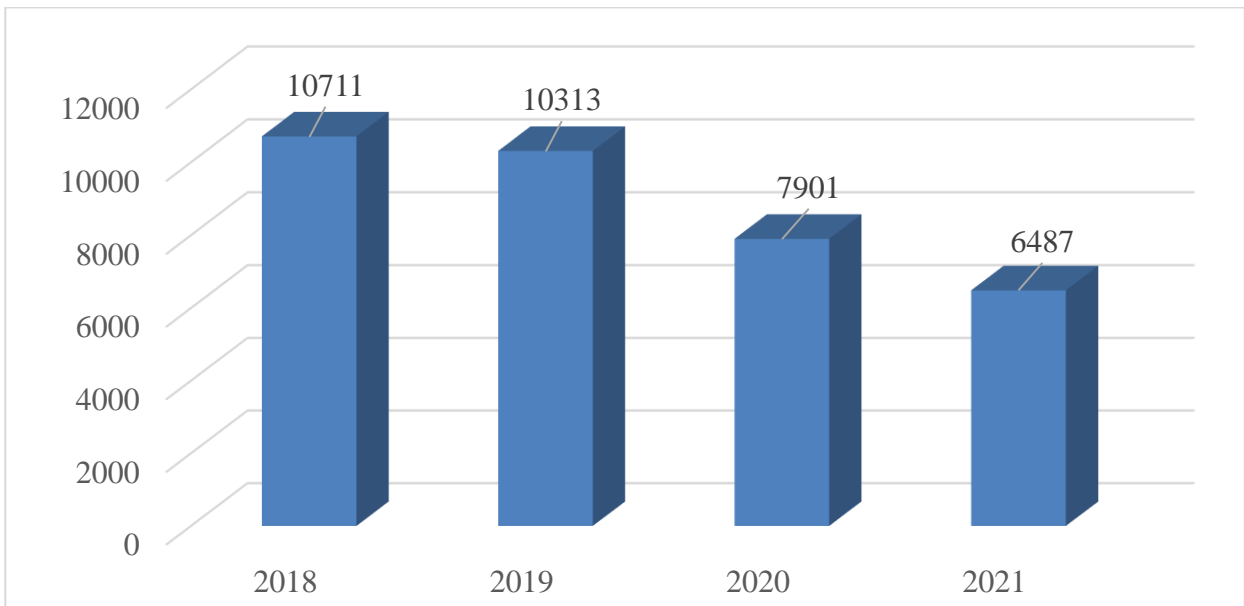

Рис. 8. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

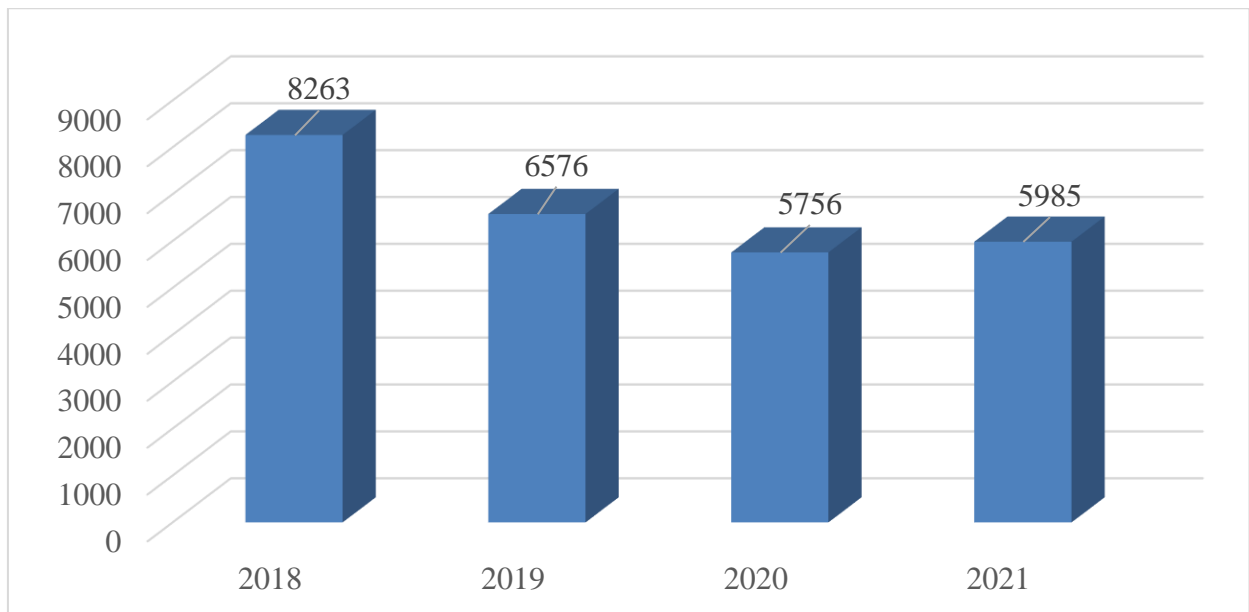

Рис. 9. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

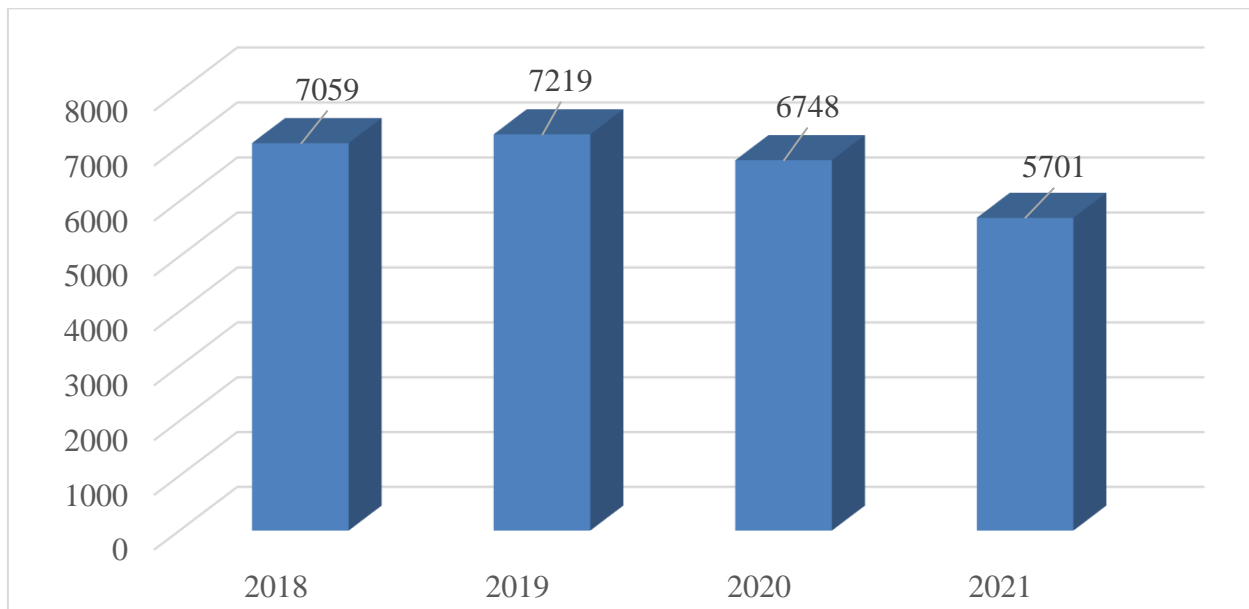

Рис. 10. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

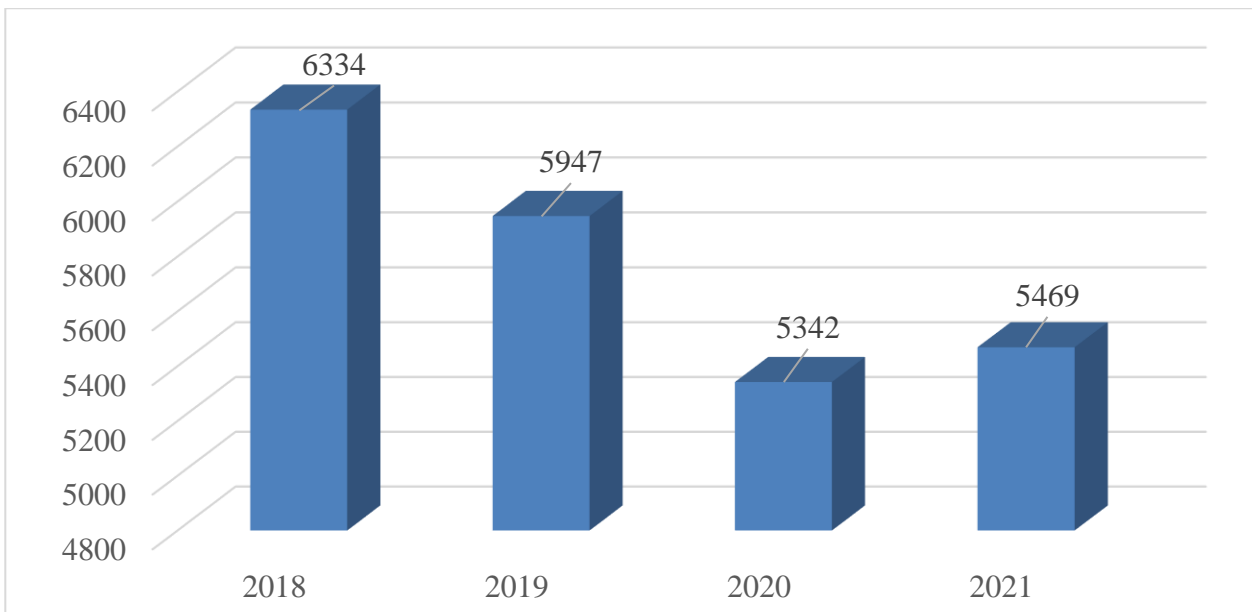

Рис. 11. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності

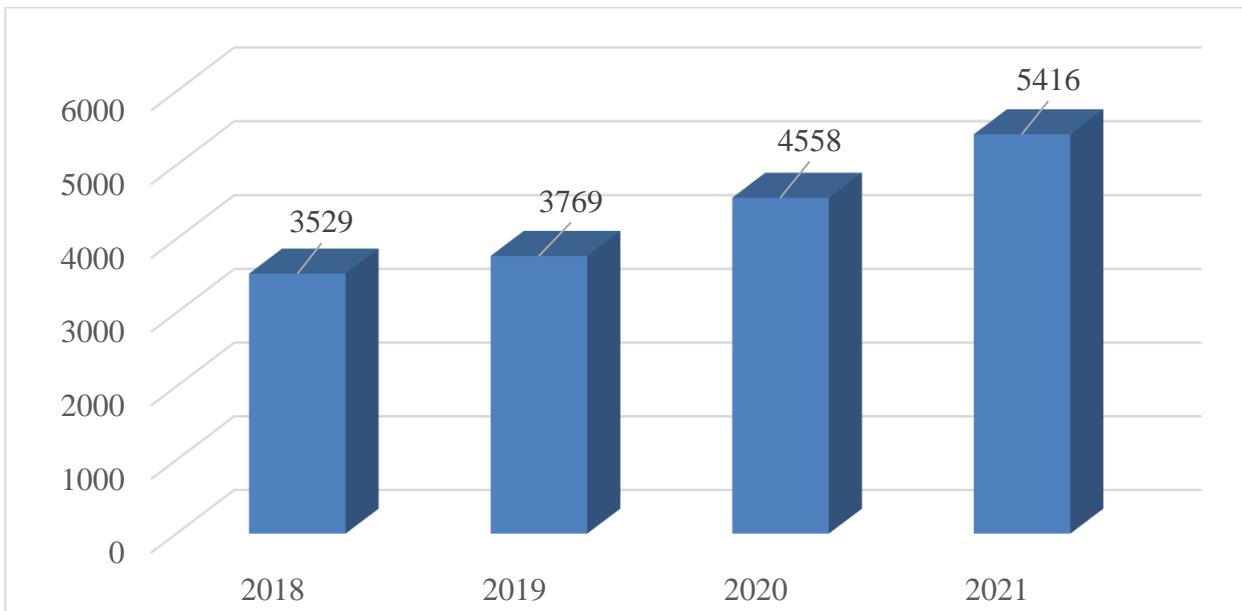

Рис. 12. Кримінальні правопорушення проти довкілля

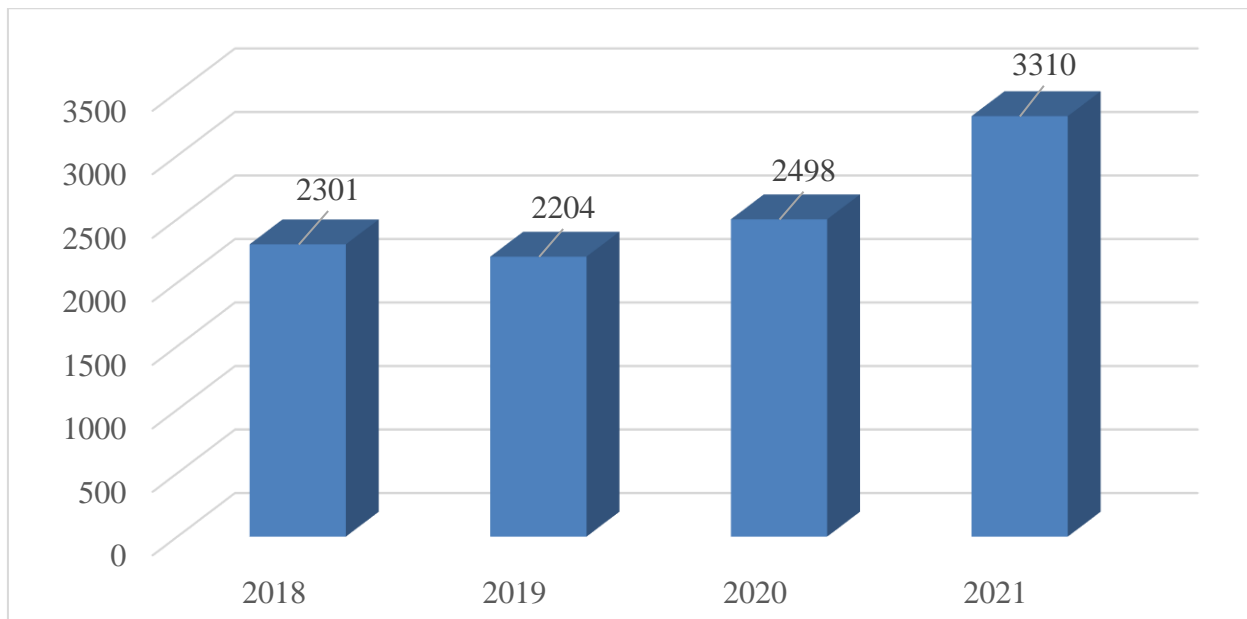

Рис. 13. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

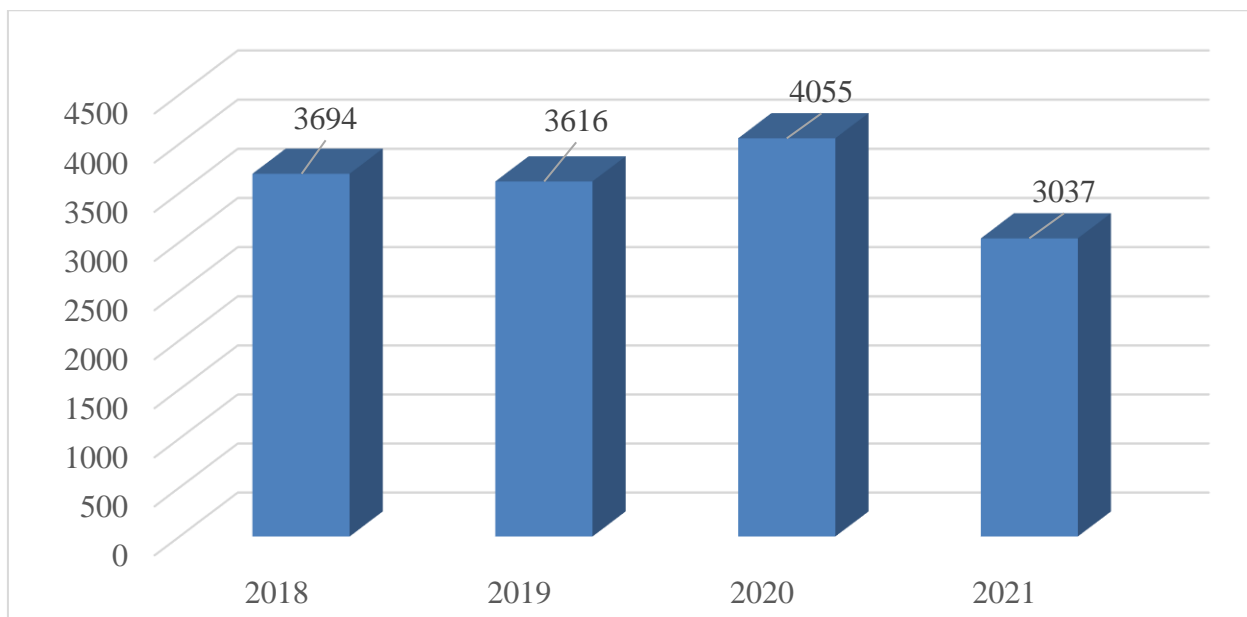

Рис. 14. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)

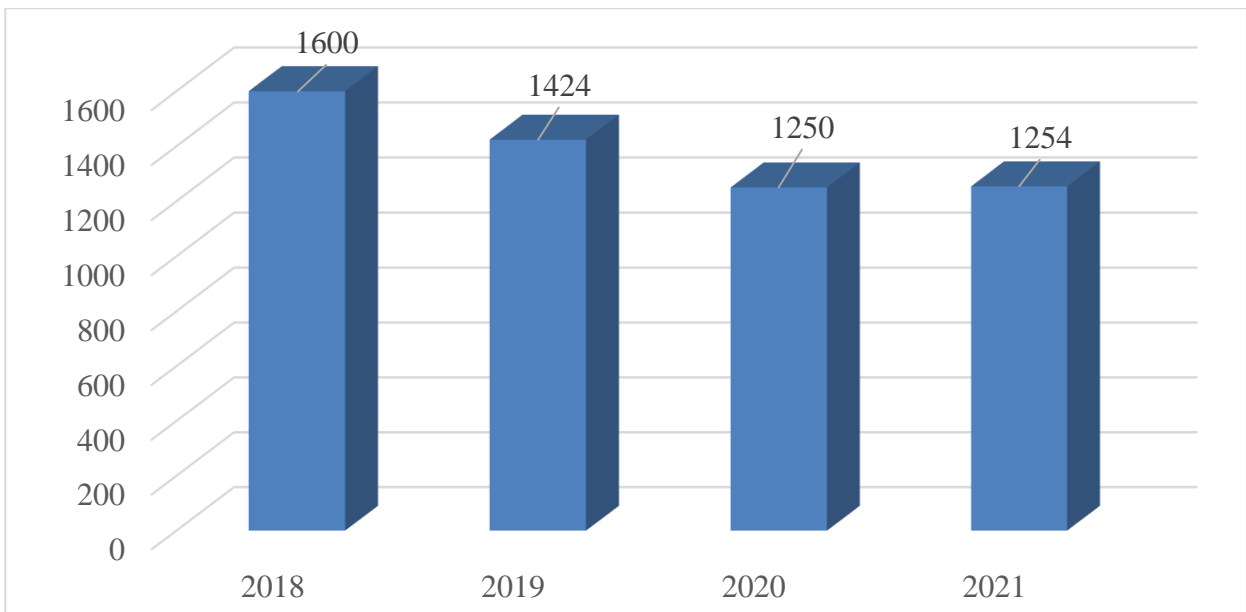

Рис. 15. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва

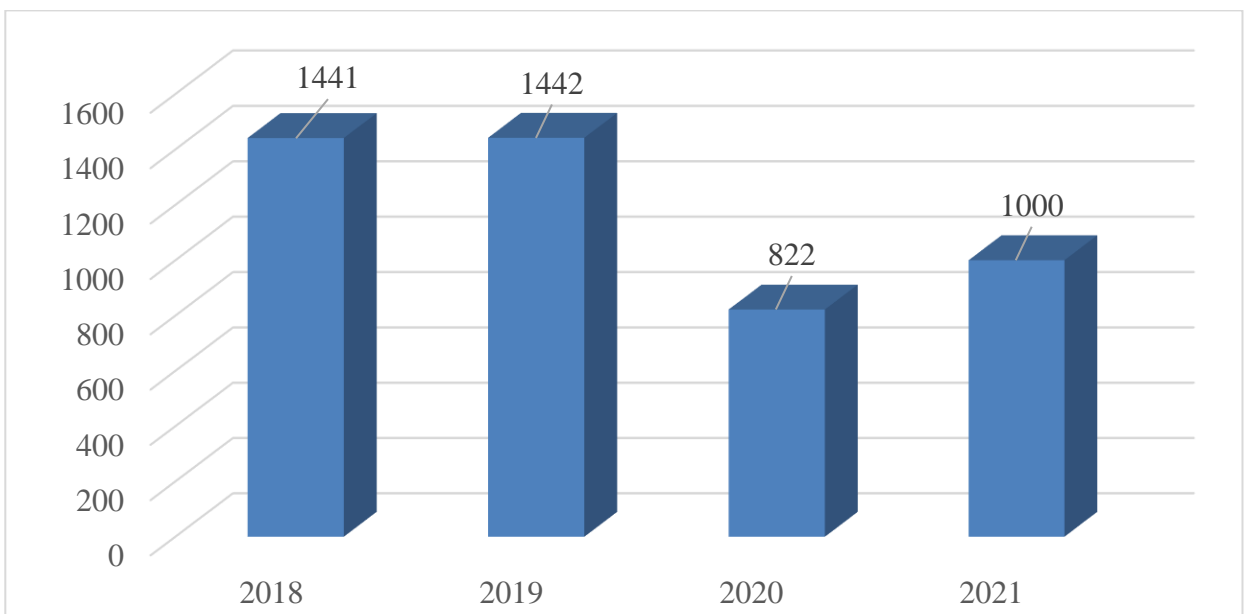

Рис. 16. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

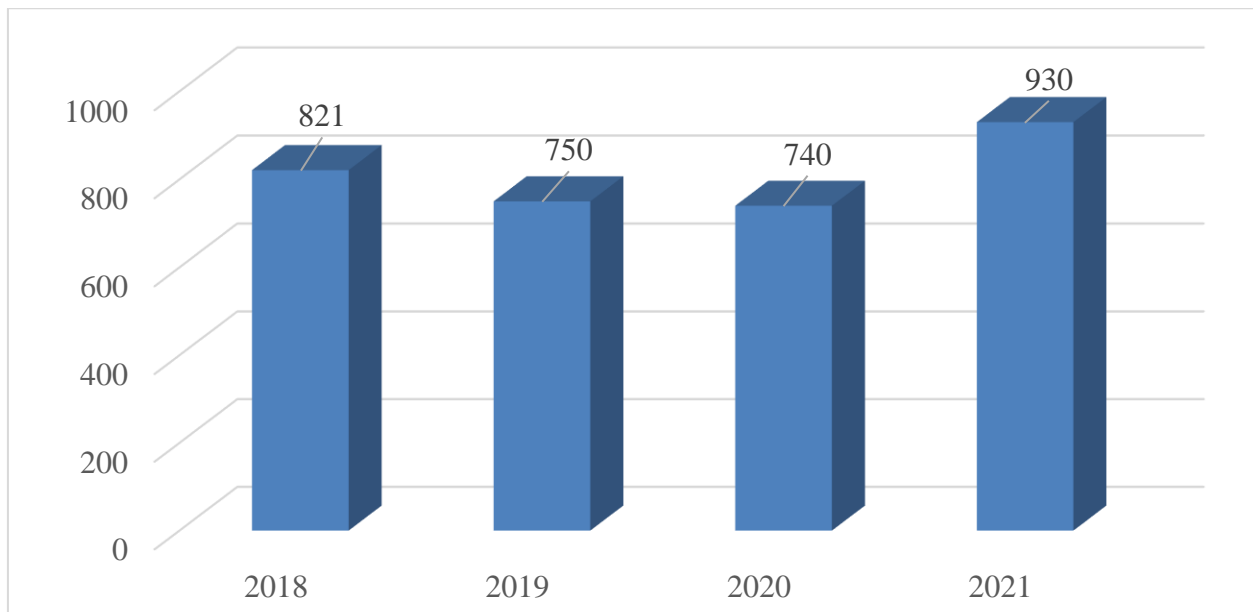

Рис. 17. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи

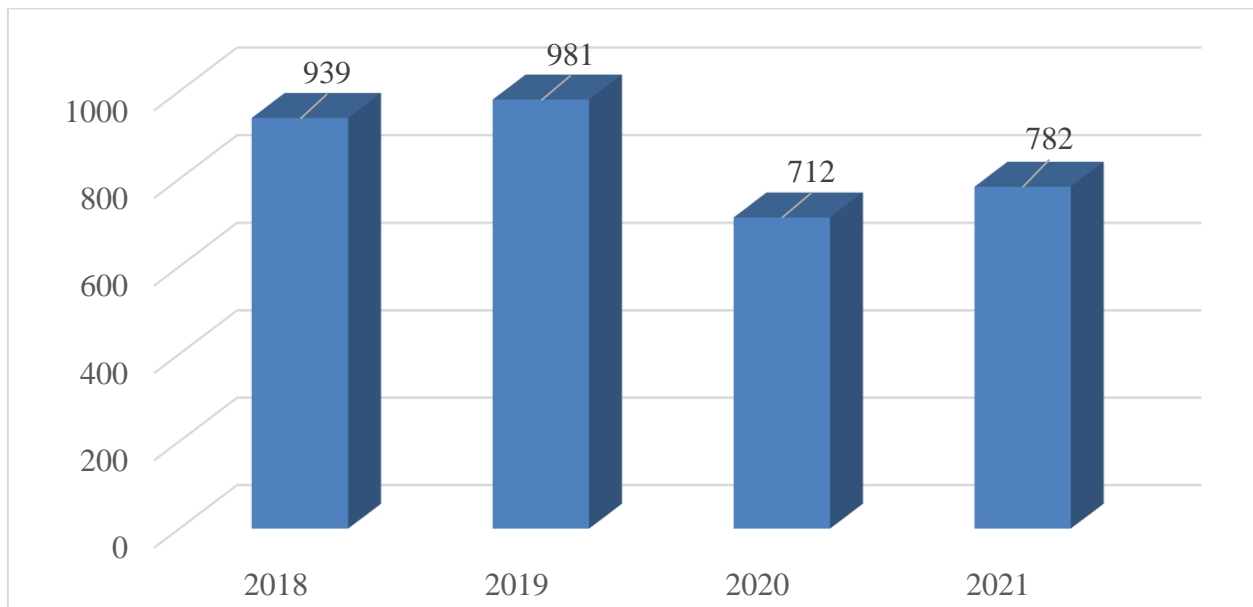

Рис. 18. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи

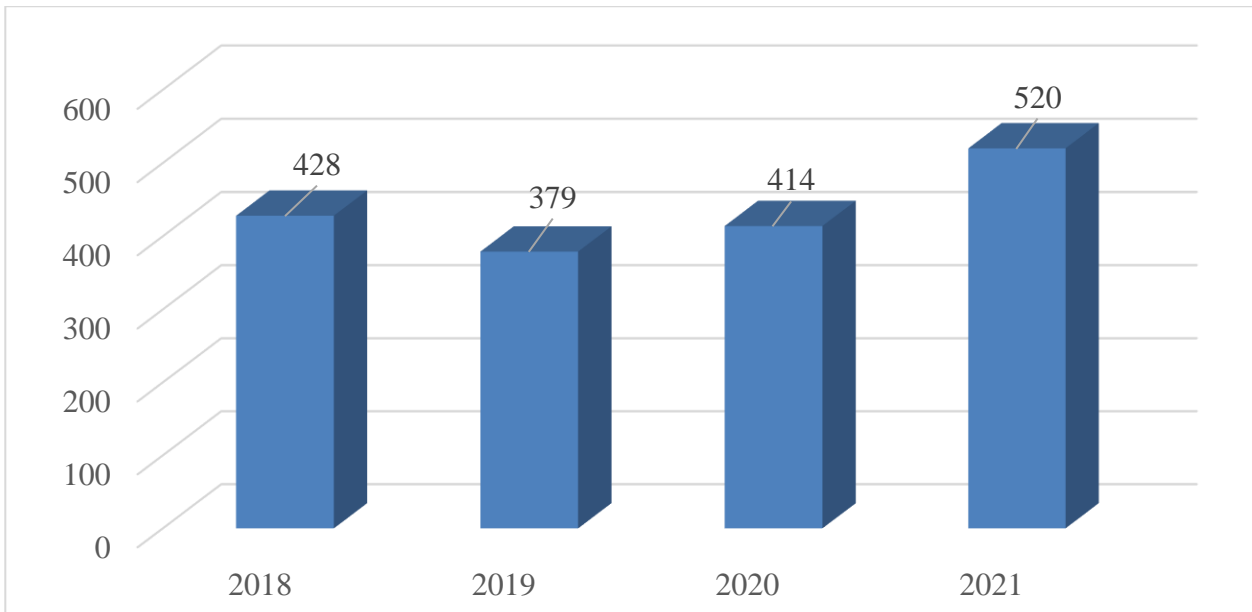

Рис. 19. Злочини проти основ національної безпеки України

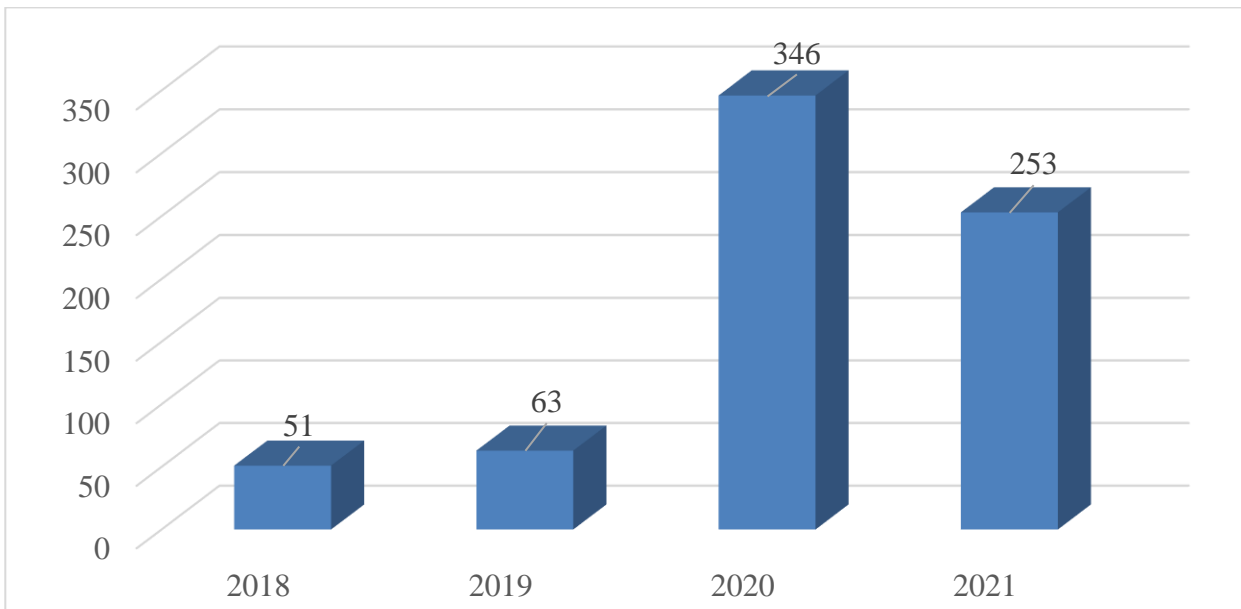

Рис. 20. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

II. Динаміка кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень

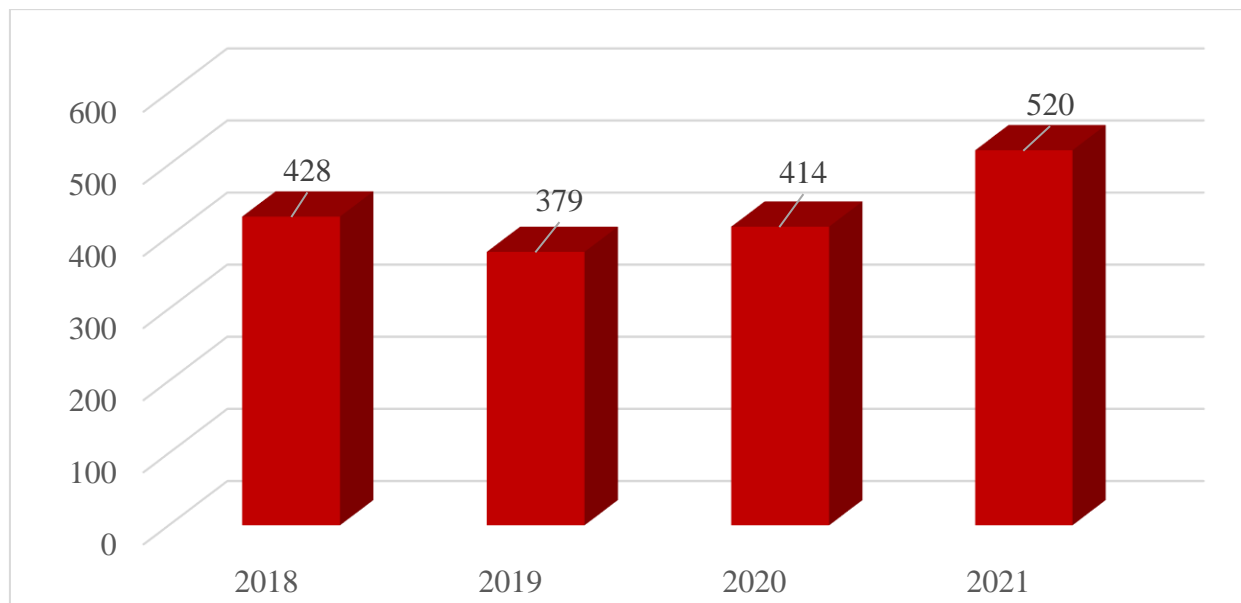

Рис. 21. Злочини проти основ національної безпеки України

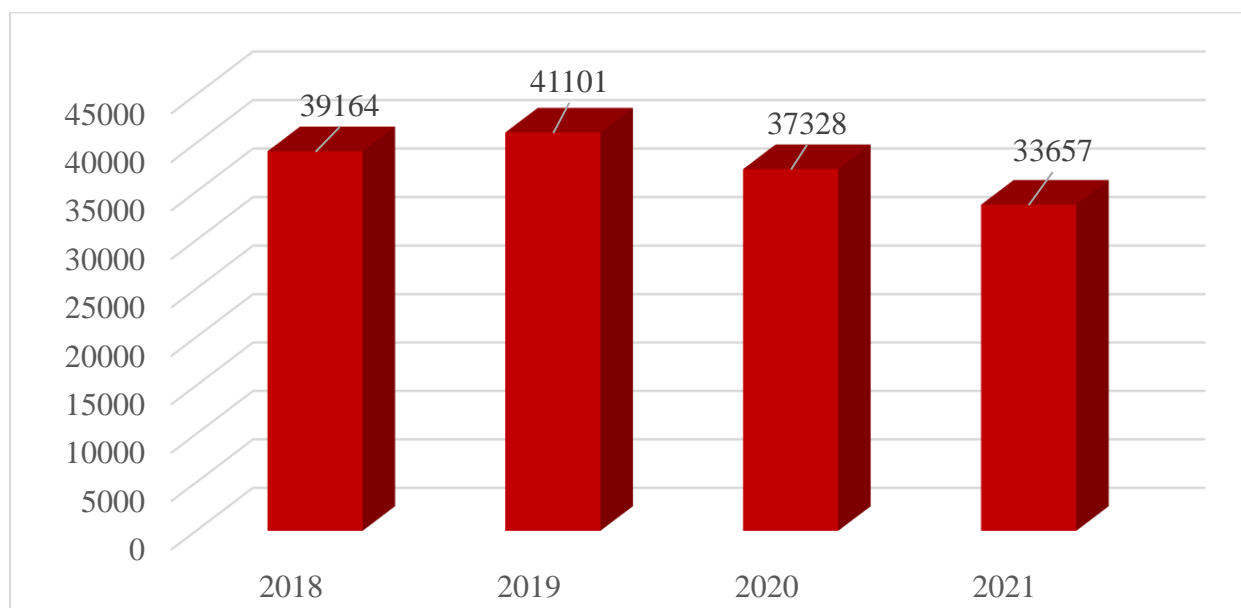

Рис. 22. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

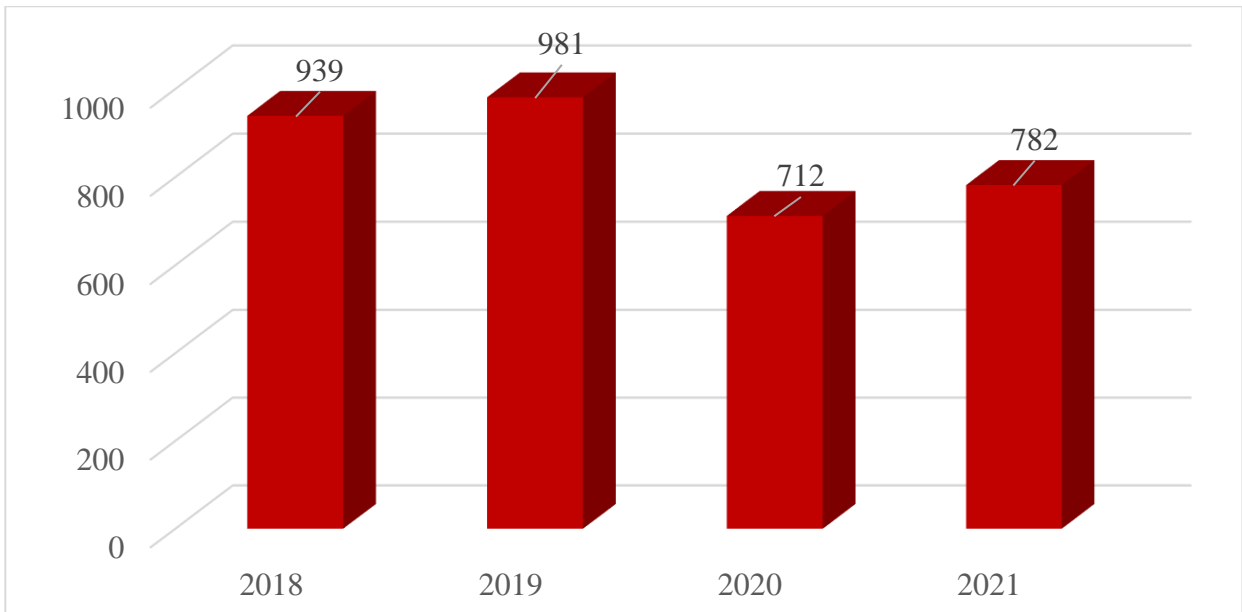

Рис. 23. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи

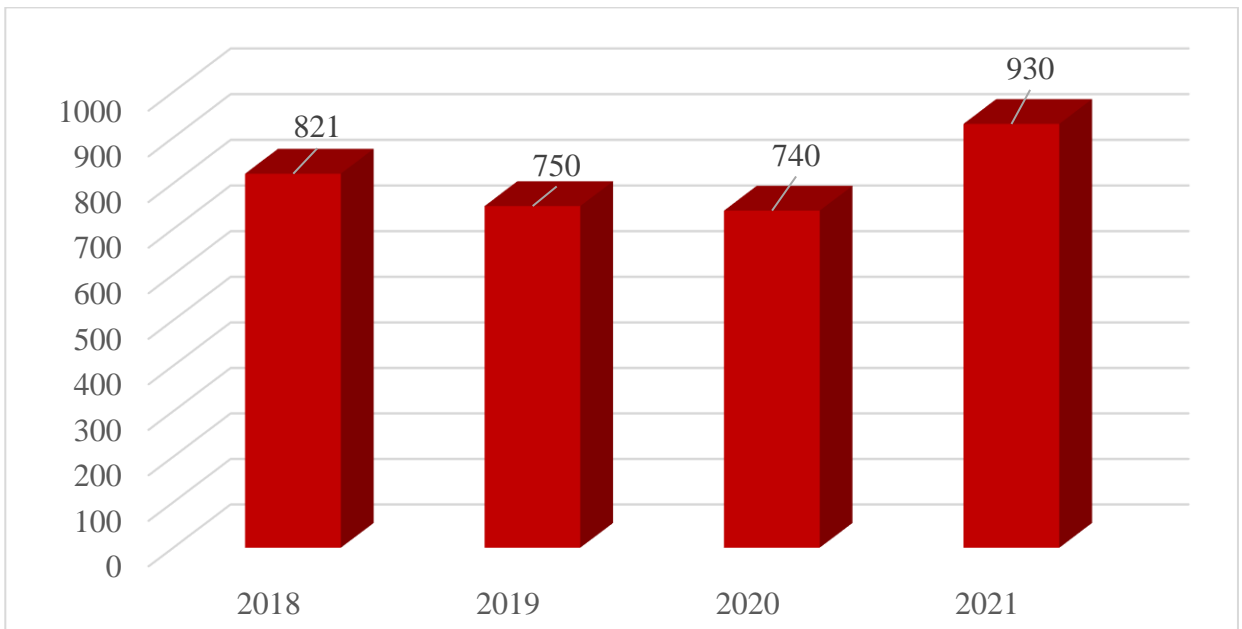

Рис. 24. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи

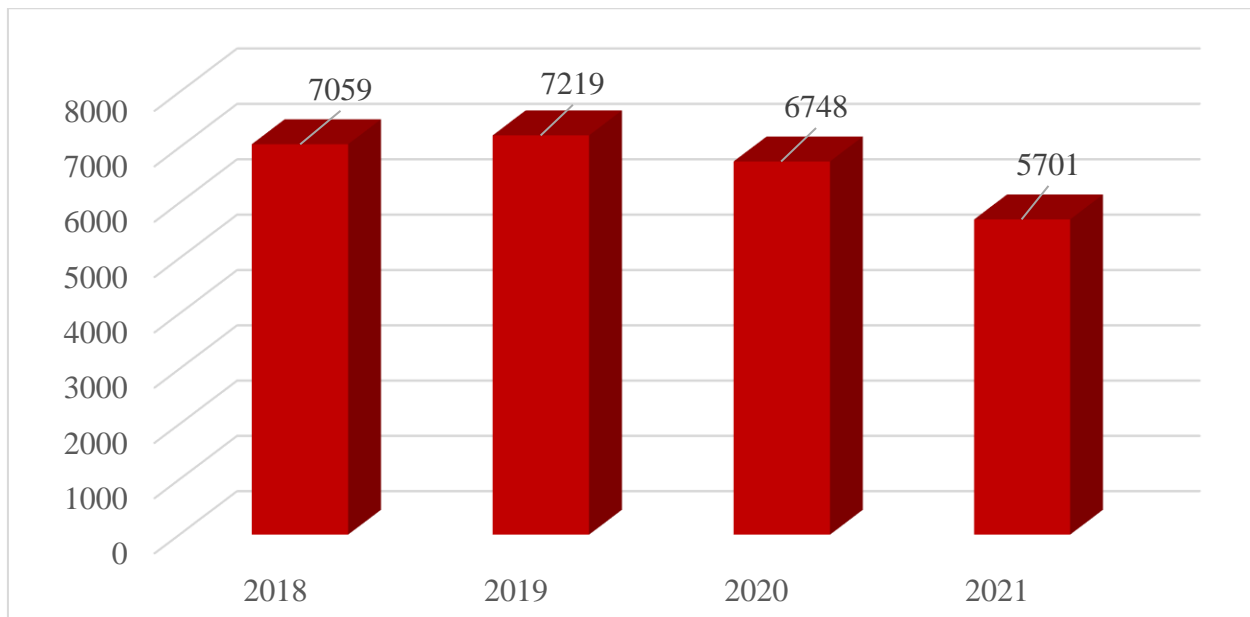

Рис. 25. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

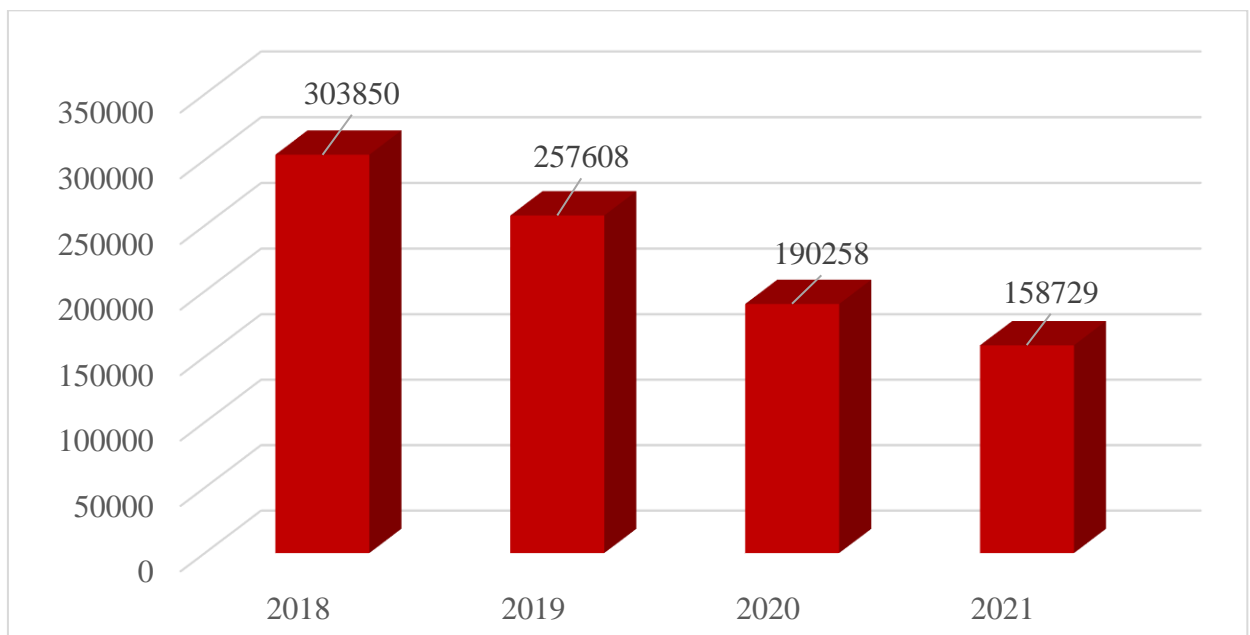

Рис. 26. Кримінальні правопорушення проти власності

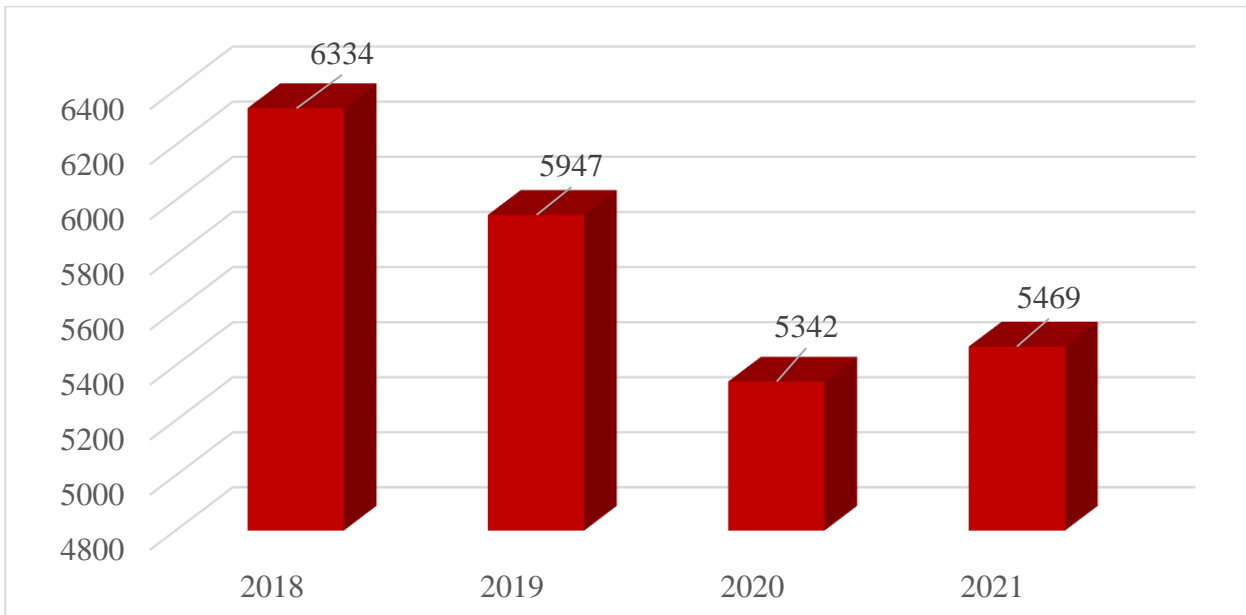

Рис. 27. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності

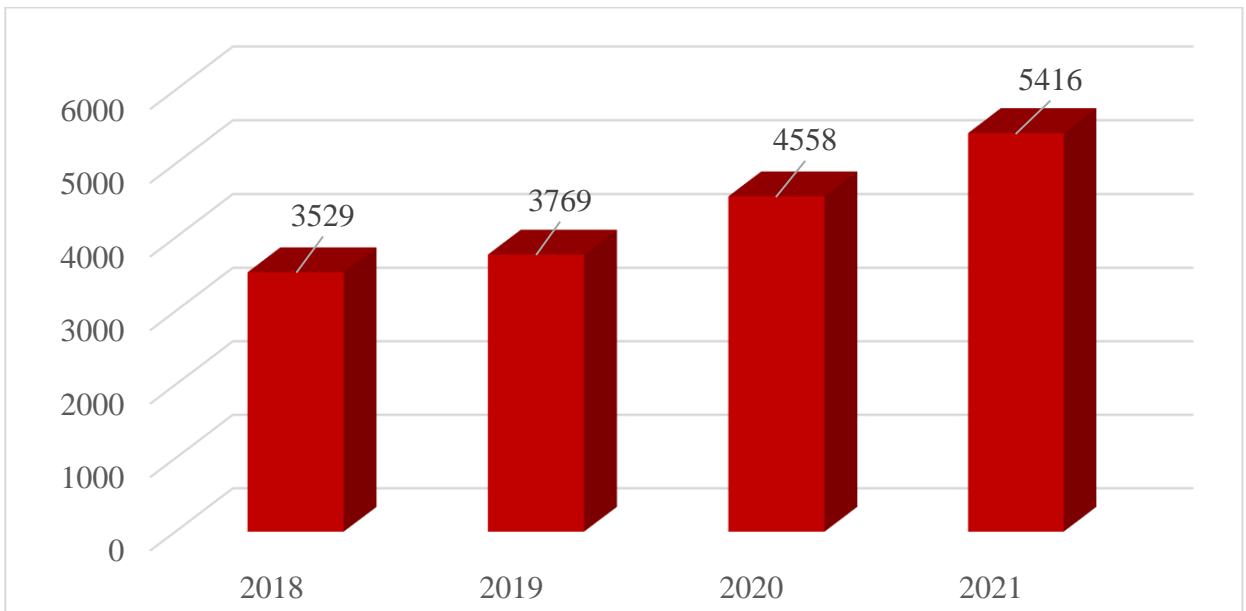

Рис. 28. Кримінальні правопорушення проти довкілля

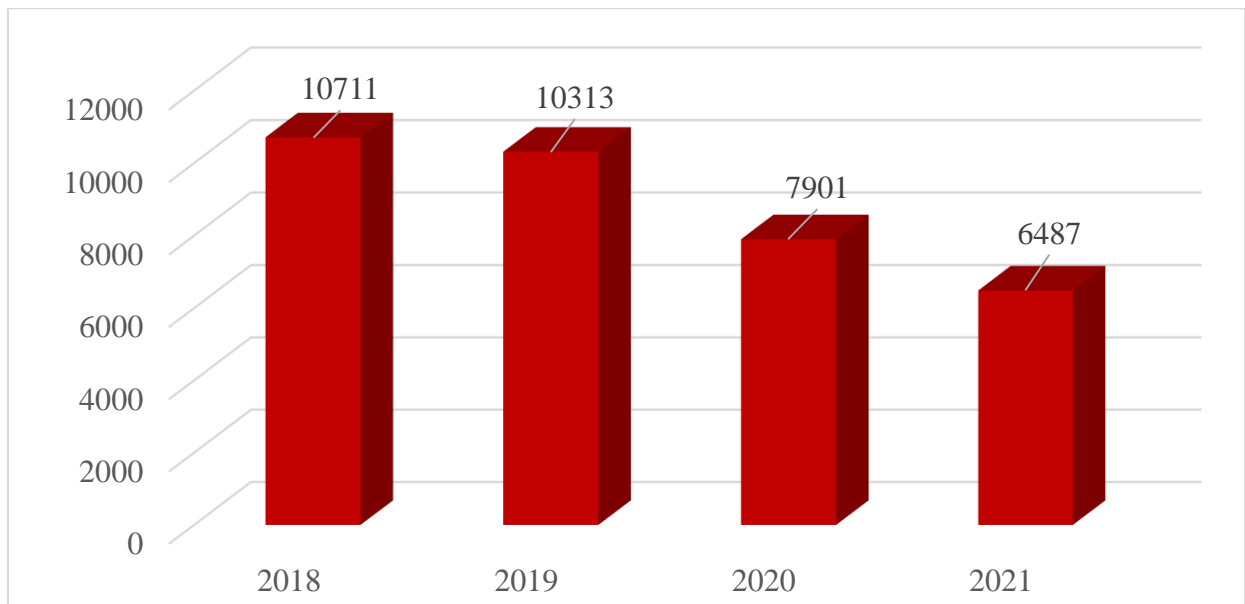

Рис. 29. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

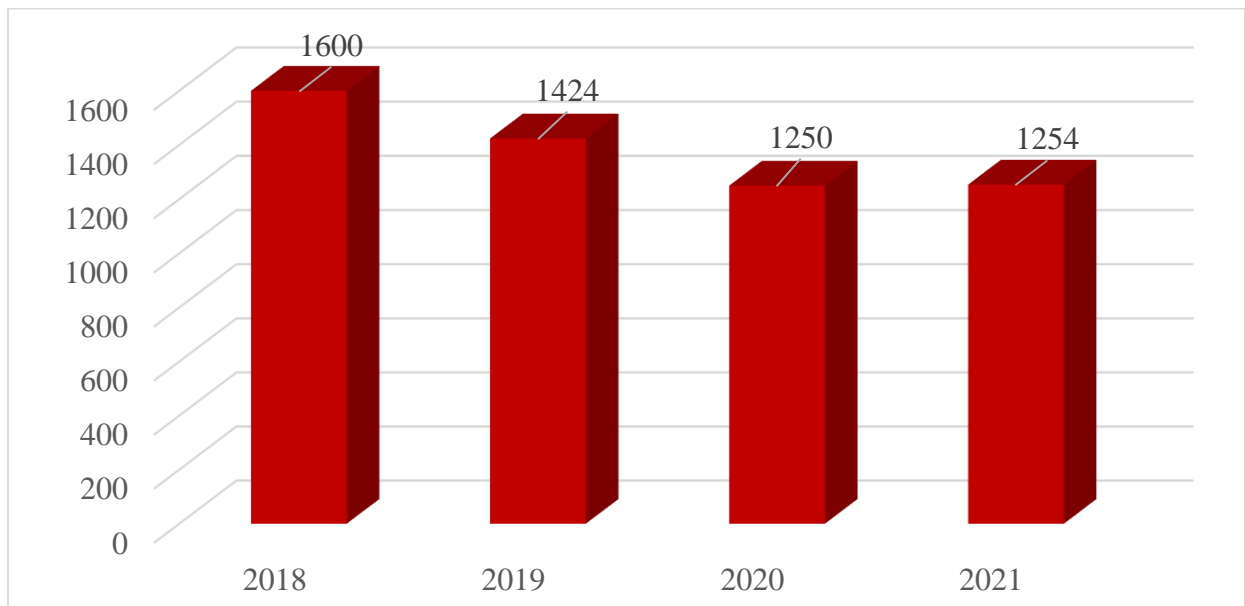

Рис. 30. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва

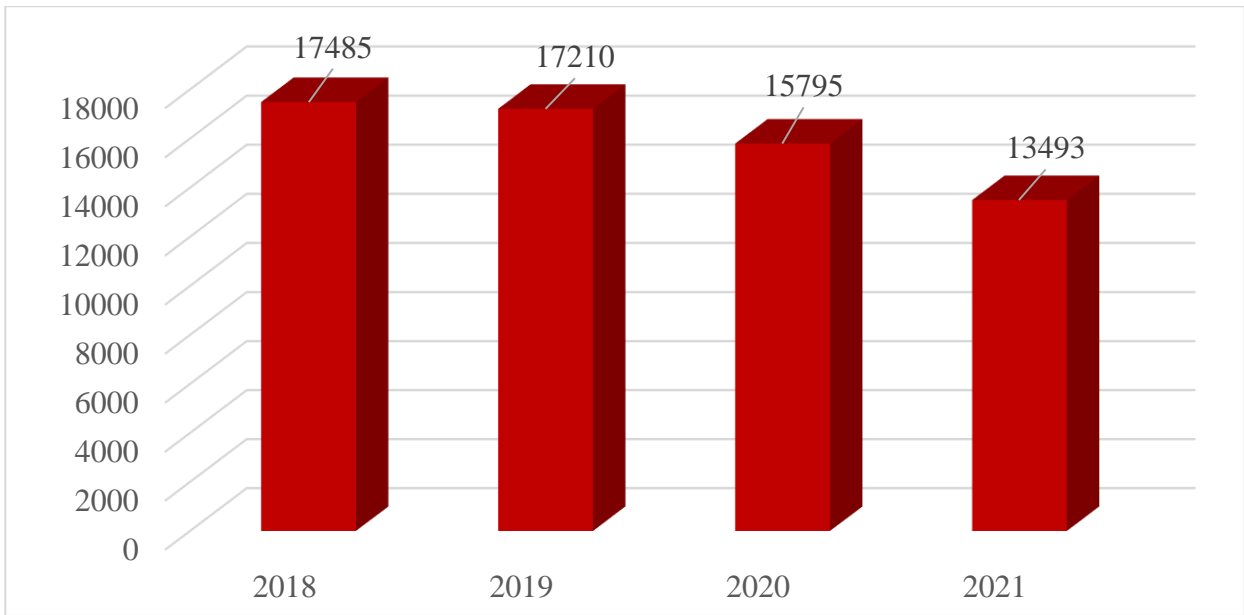

Рис. 31. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

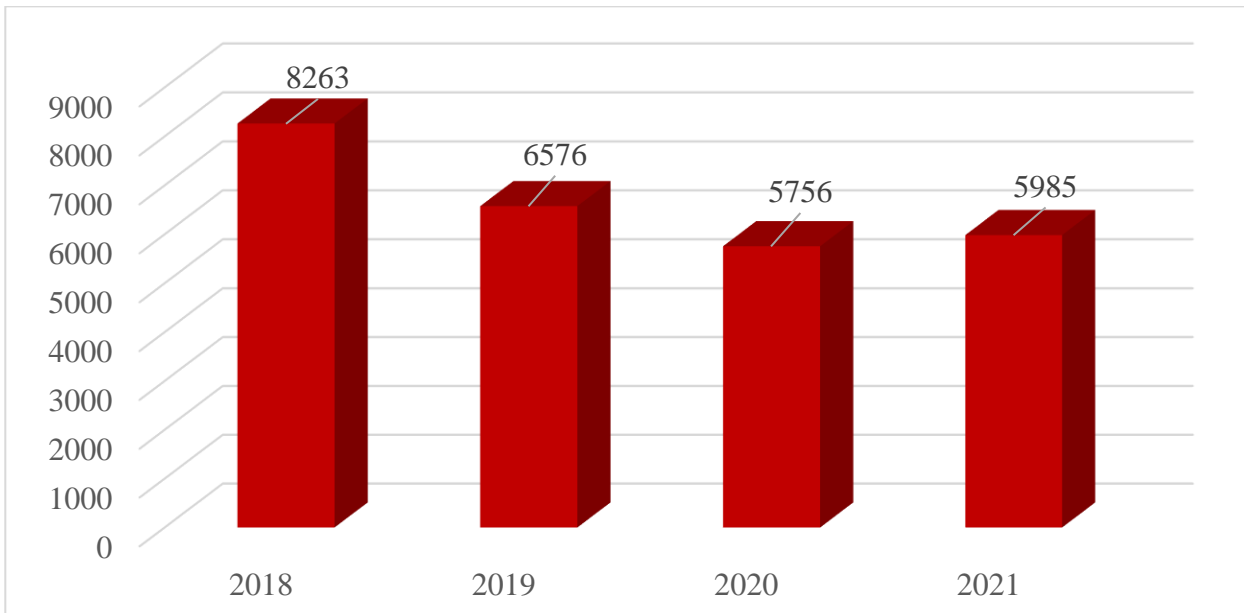

Рис. 32. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

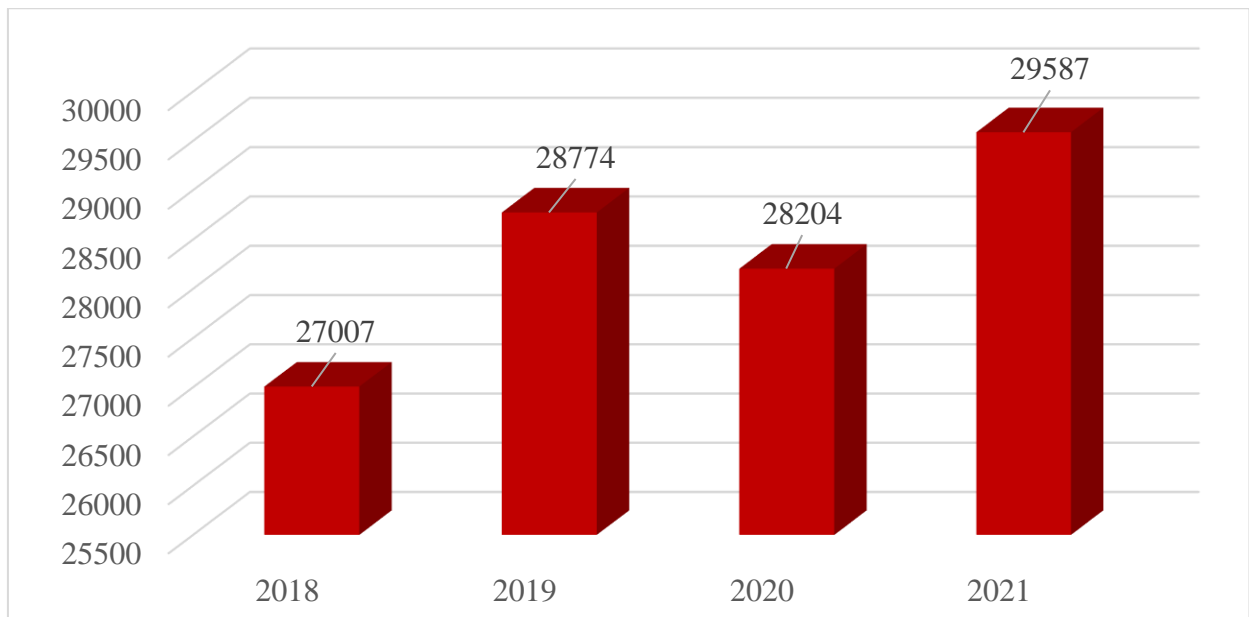

Рис. 33. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів

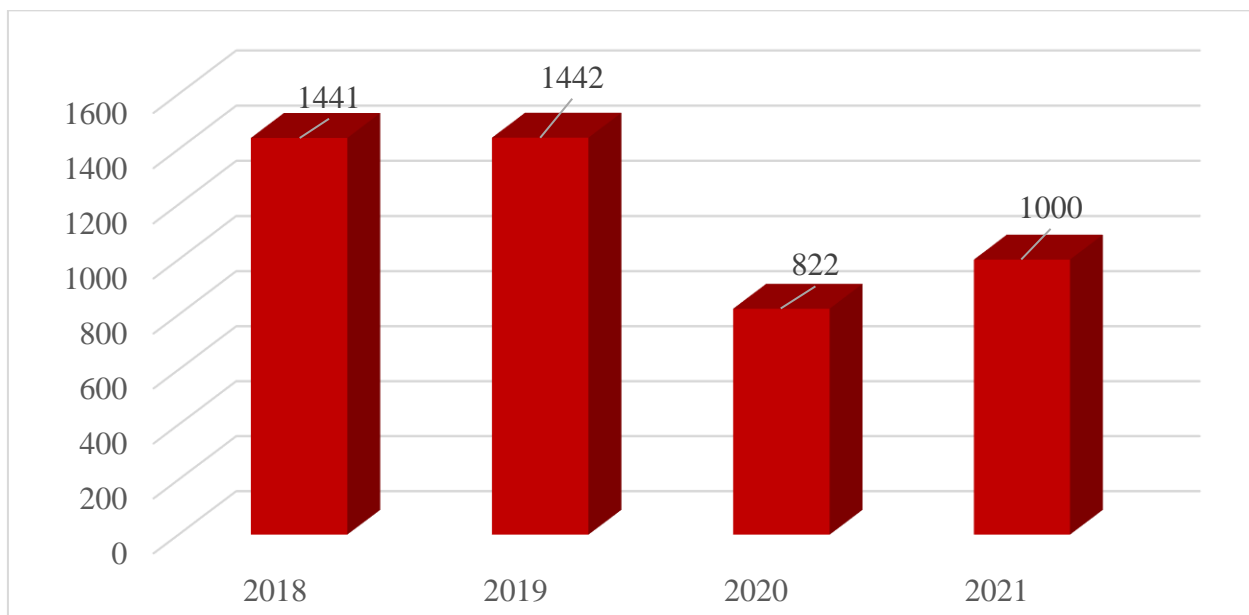

Рис. 34. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

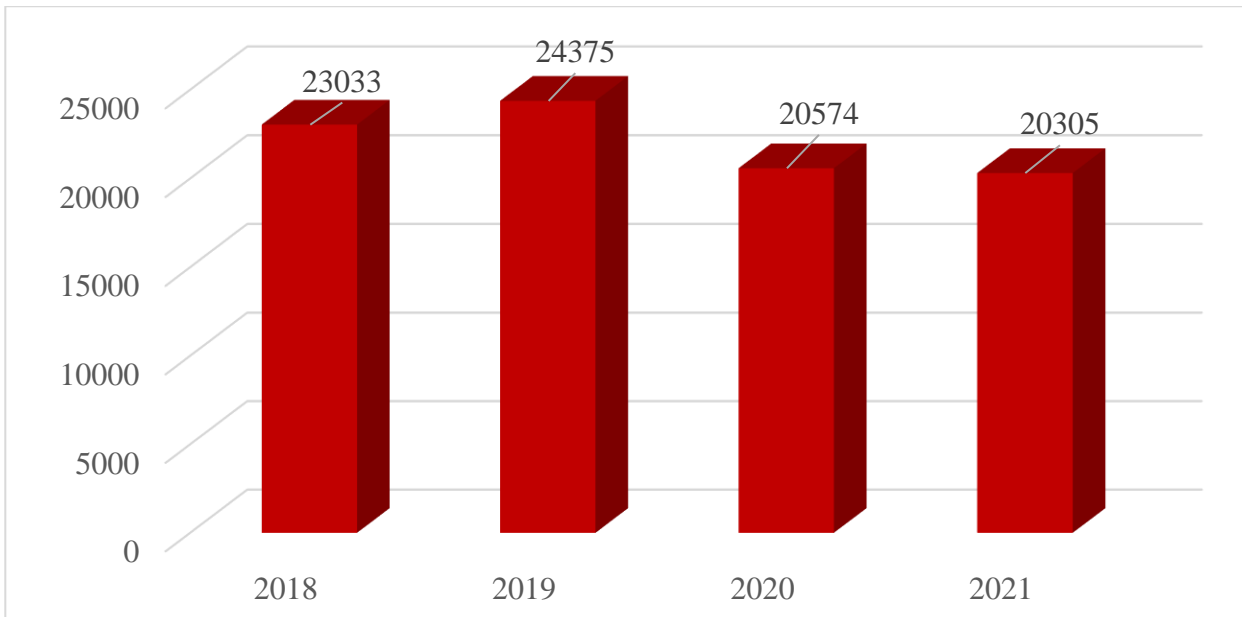

Рис. 35. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян

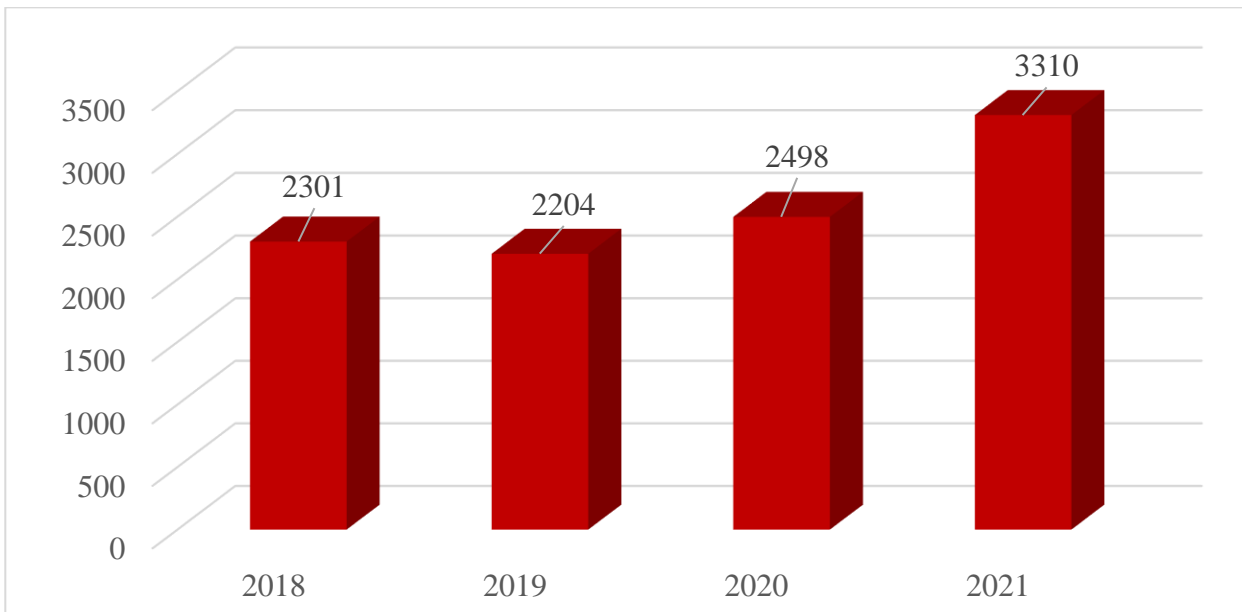

Рис. 36. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

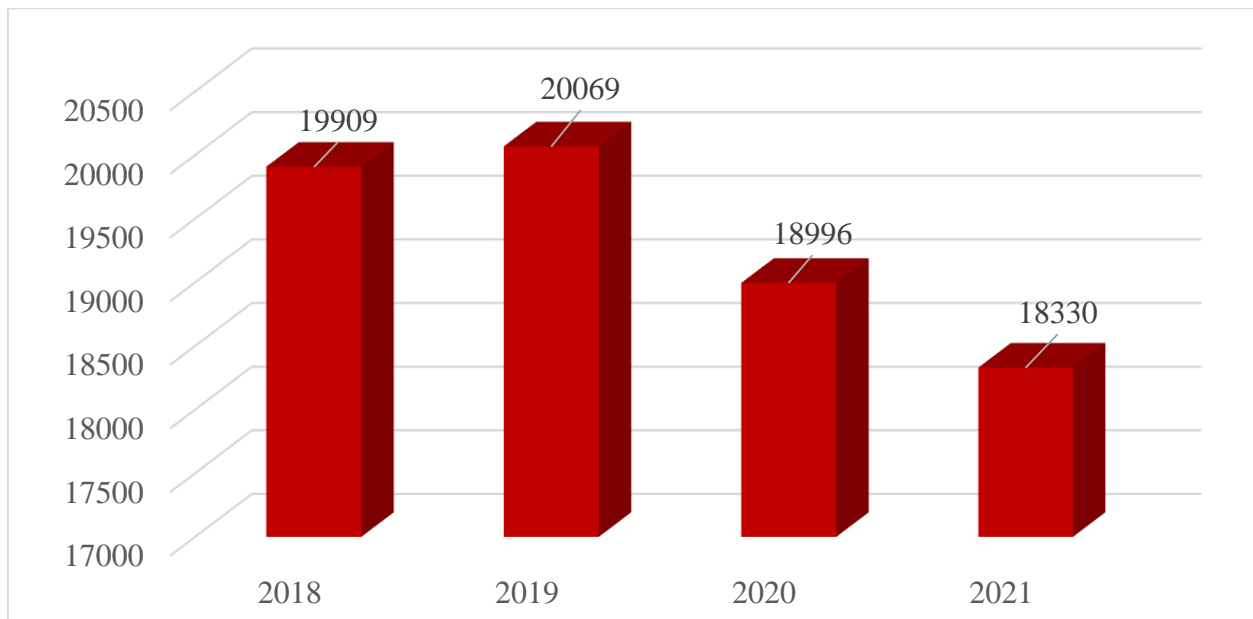

Рис. 37. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

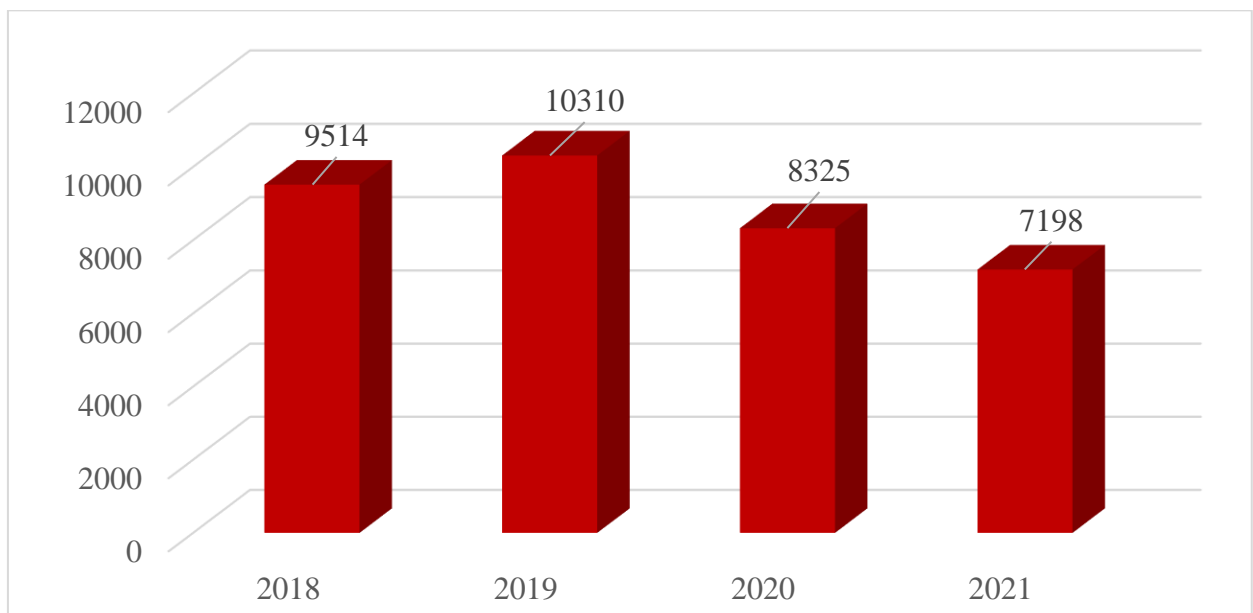

Рис. 38. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

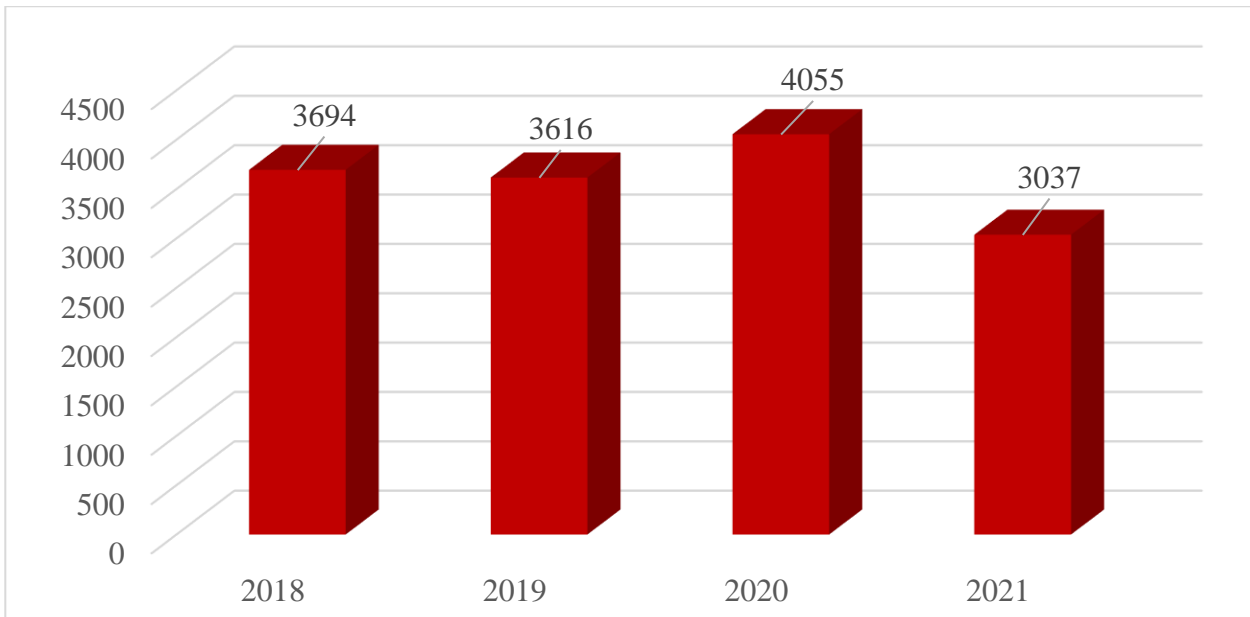

Рис. 39. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)

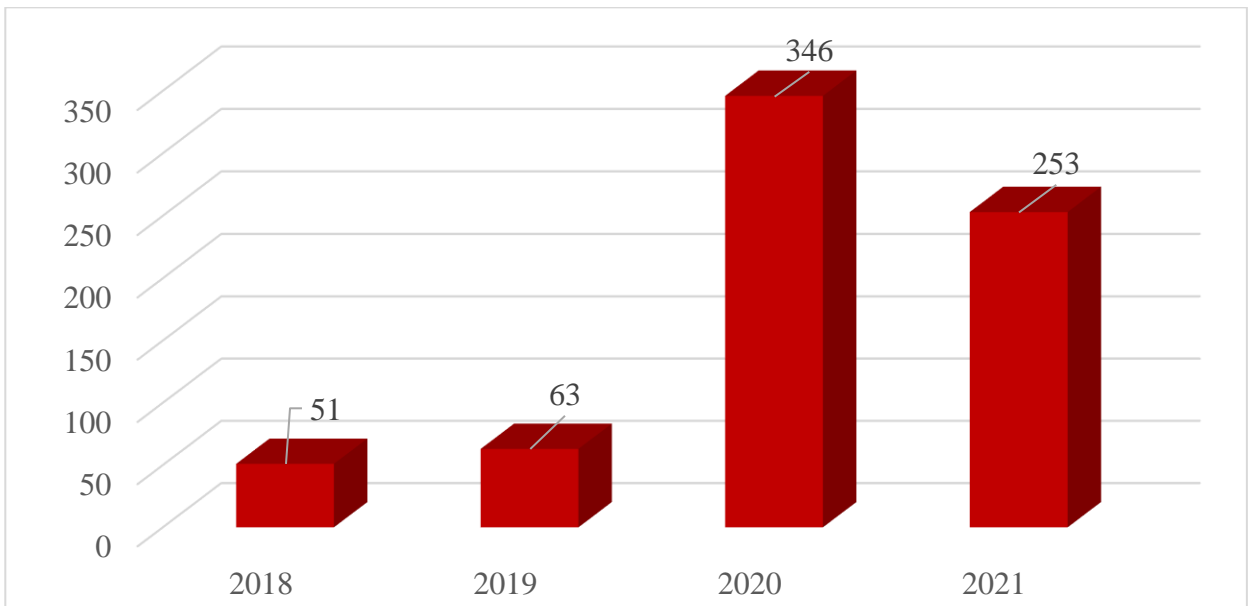

Рис. 40. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

III. Окремі злочини

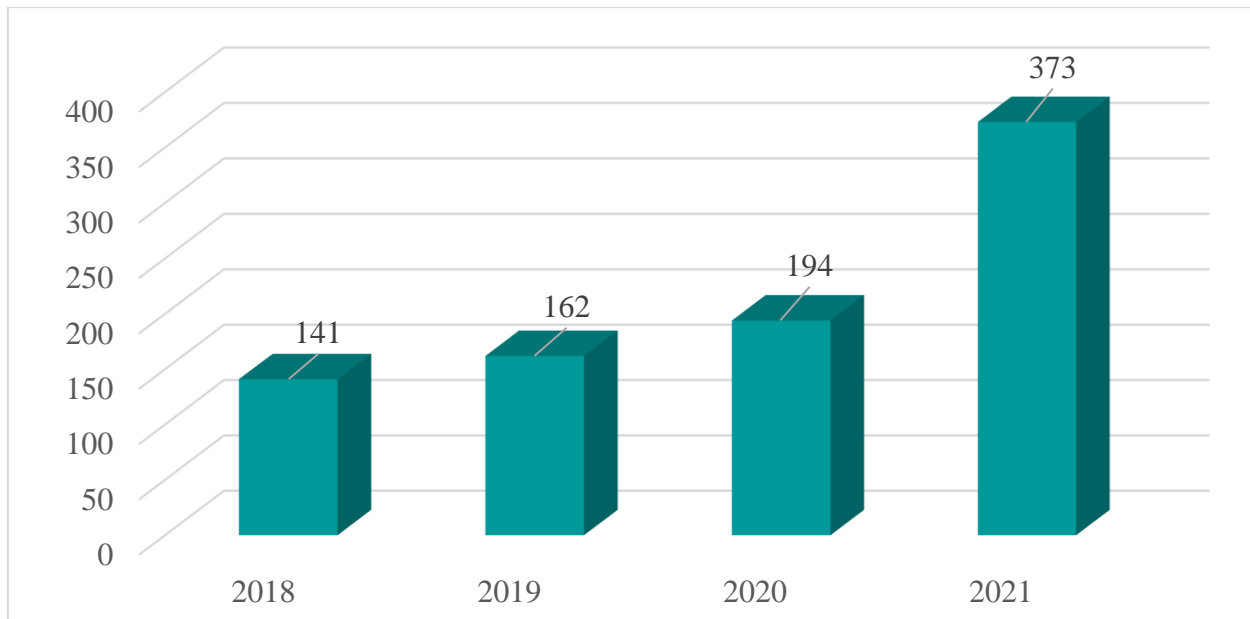

Рис. 41. Забруднення або псування земель (ст. 239)

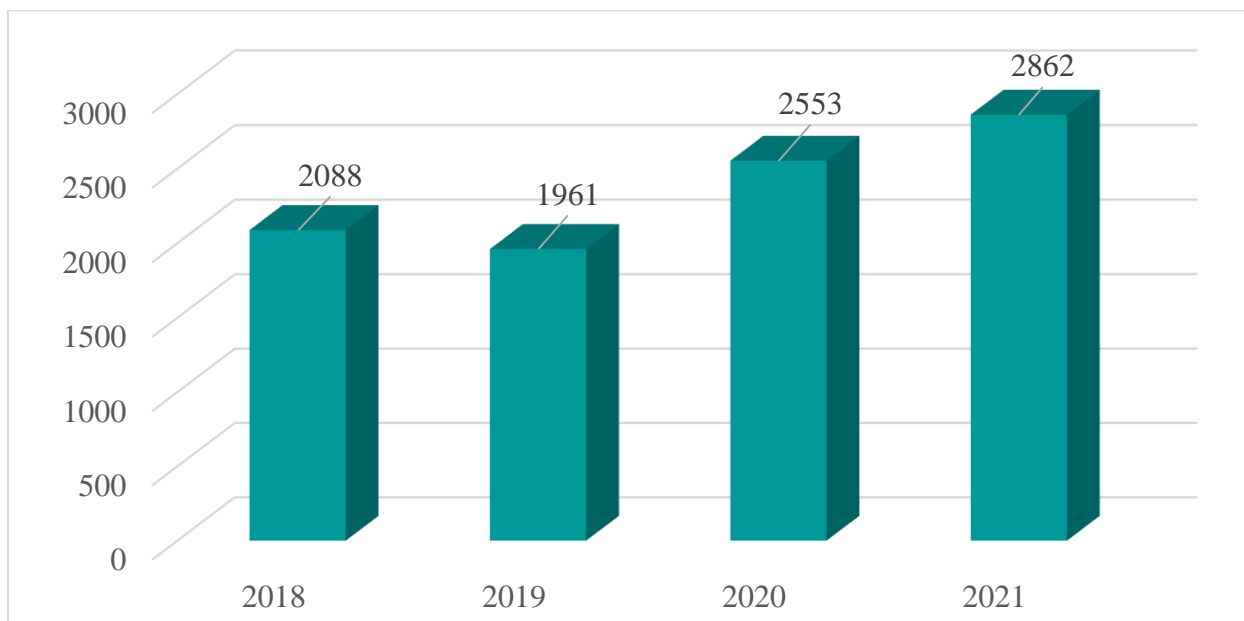

Рис. 42. Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу (ст. 246)

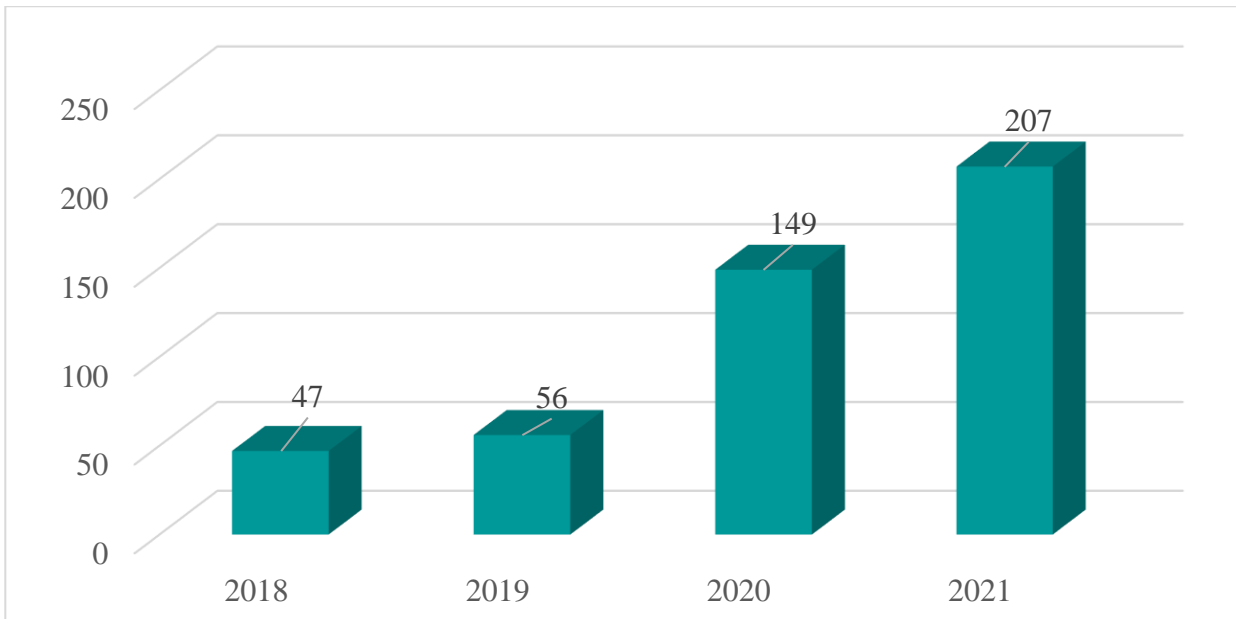

Рис. 43. Безгосподарське використання земель (ст. 254)

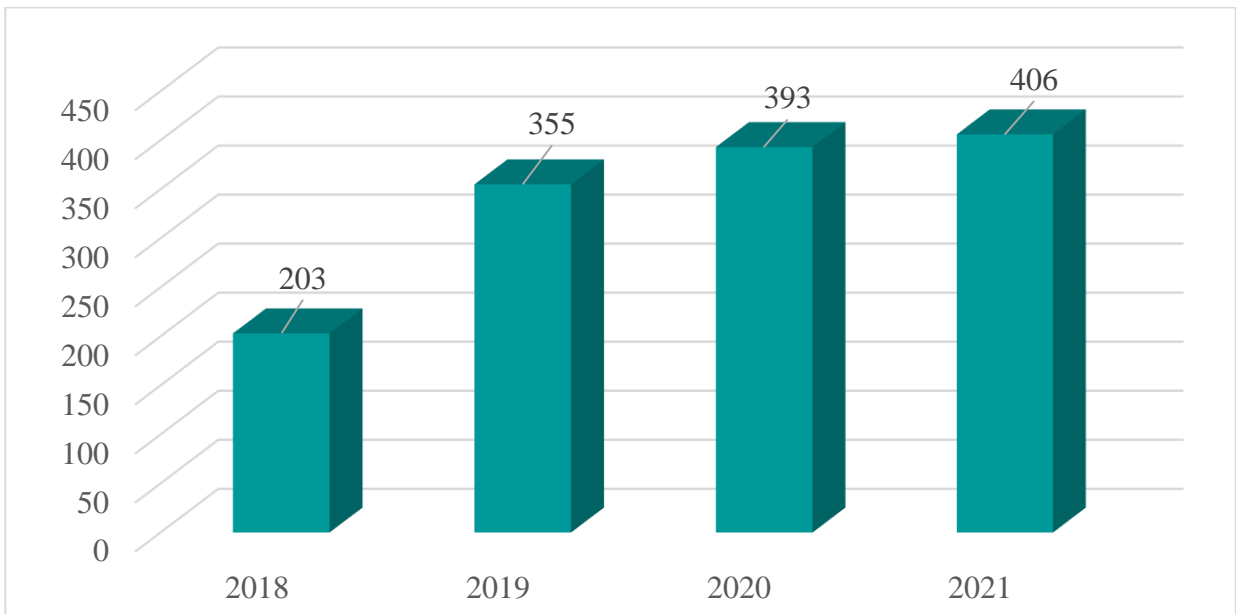

Рис. 44. Згвалтування (ст. 152)

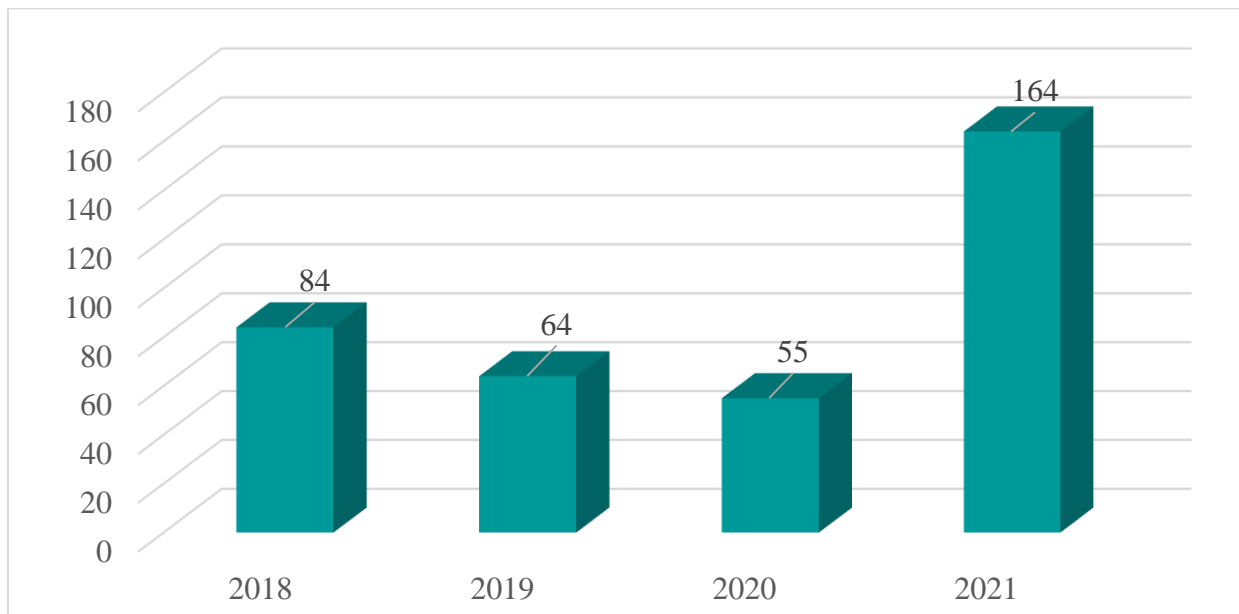

Рис. 45. Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155)

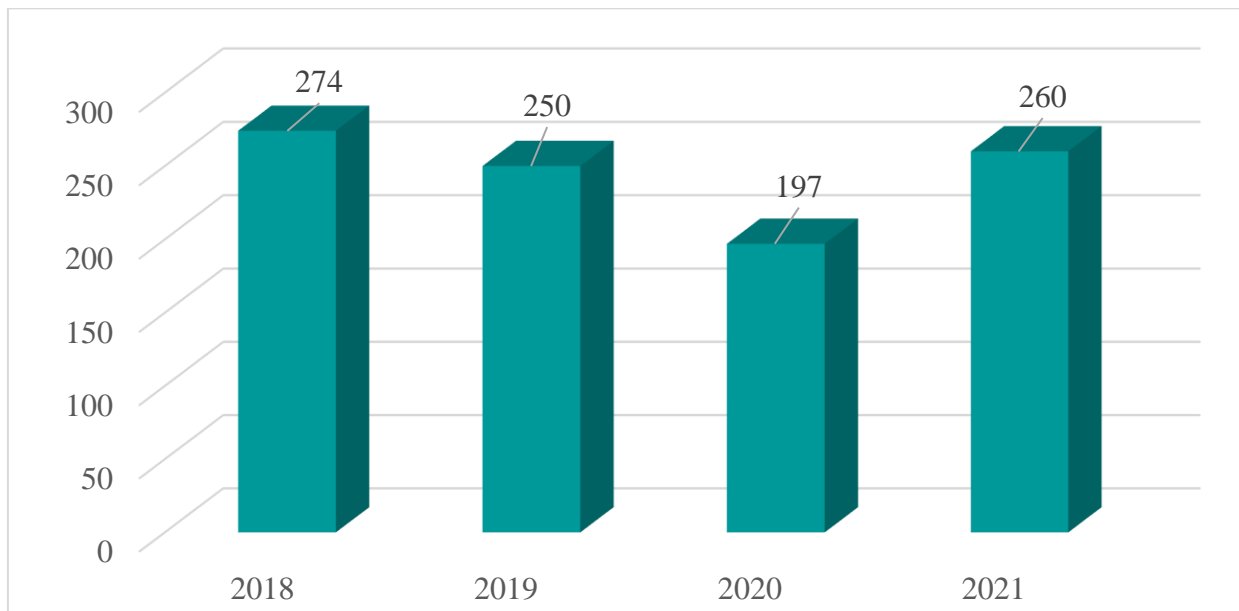

Рис. 46. Розбещення неповнолітніх (ст. 156)

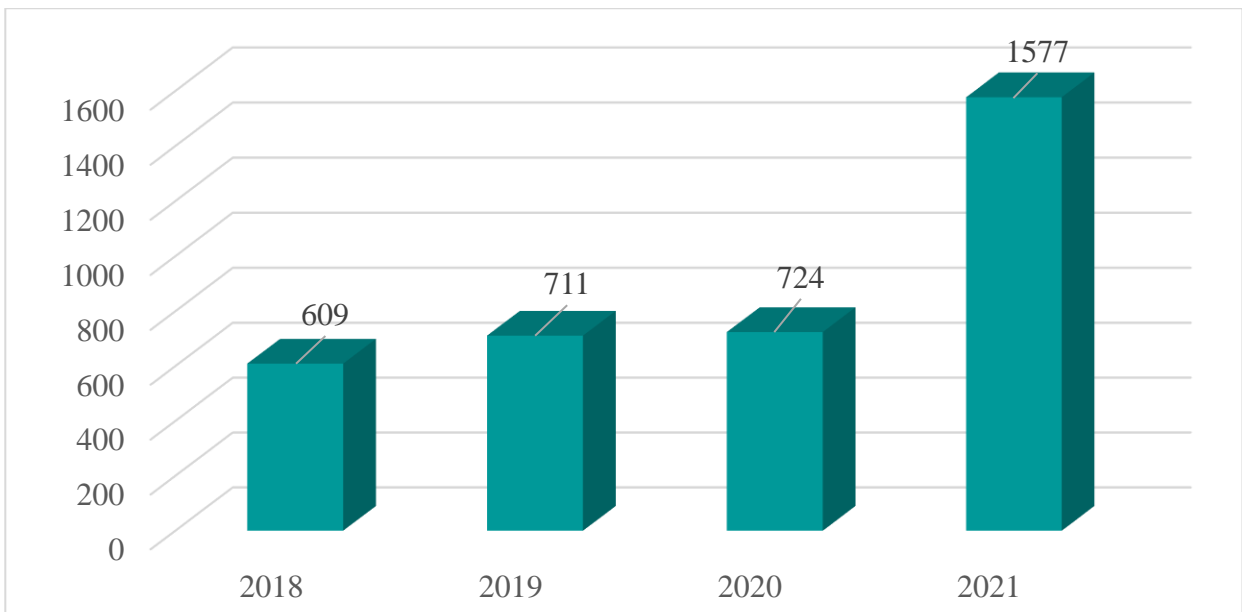

Рис. 47. Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200)

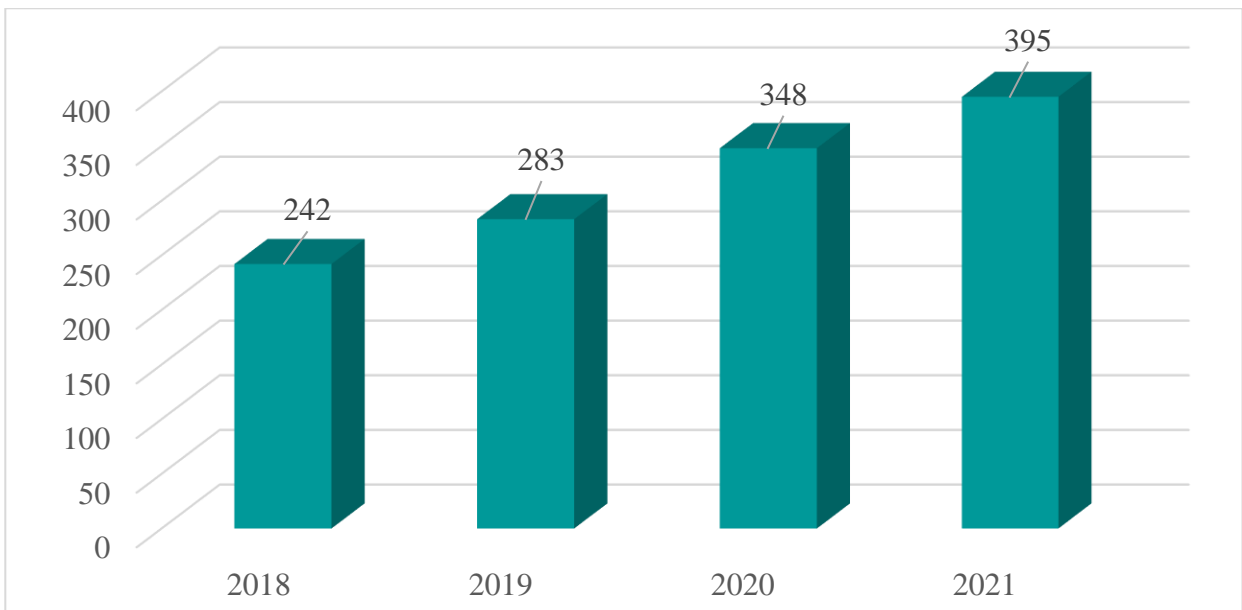

Рис. 48. Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209)

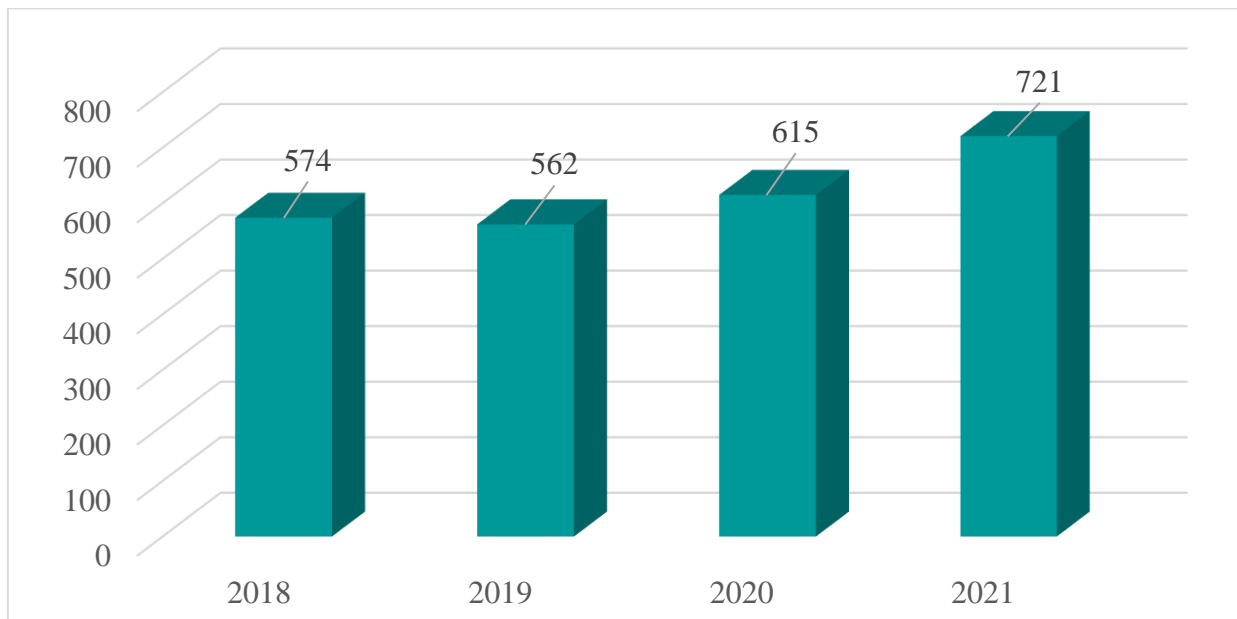

Рис. 49. Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204)

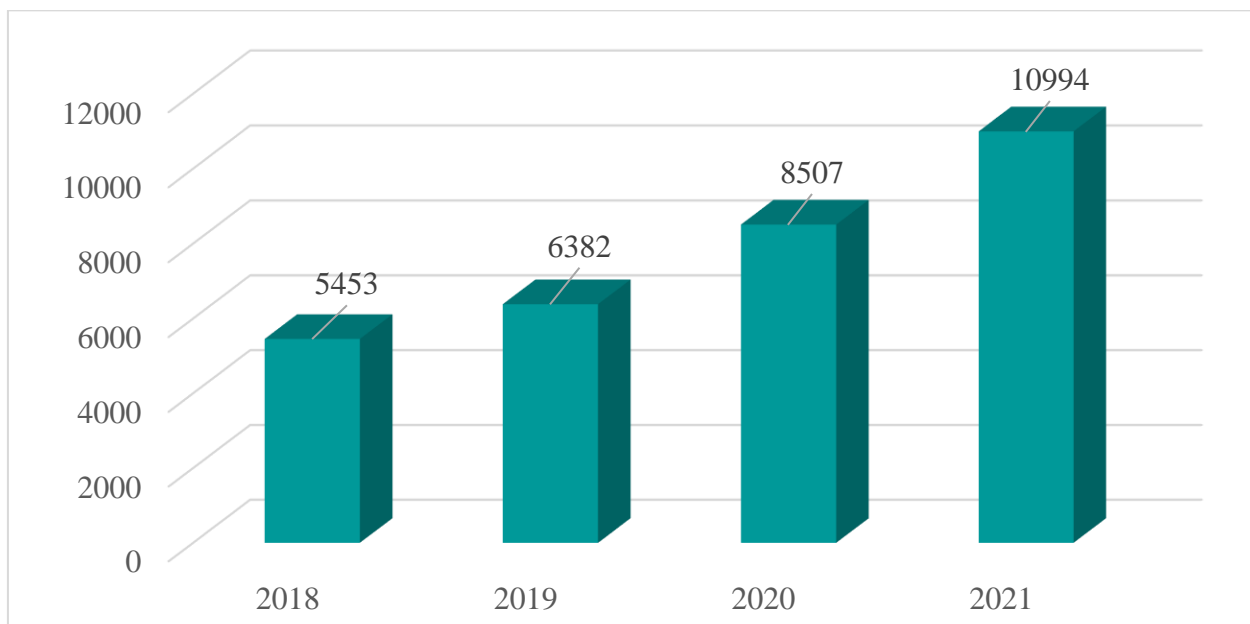

Рис. 50. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307)

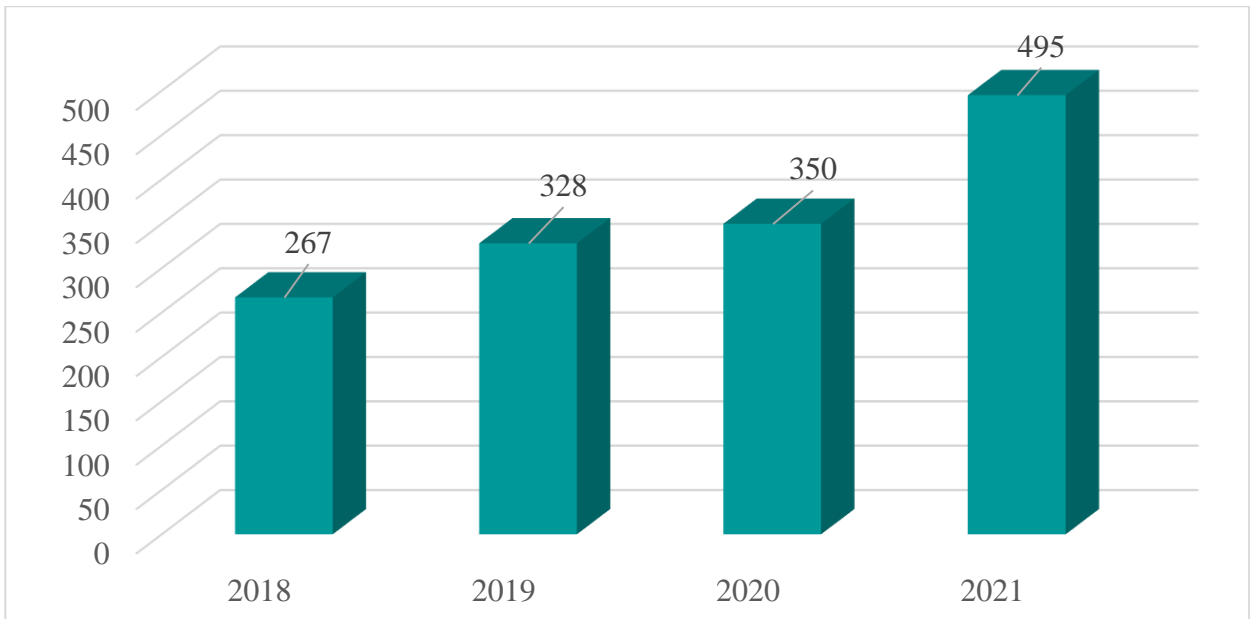

Рис. 51. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ст. 321)

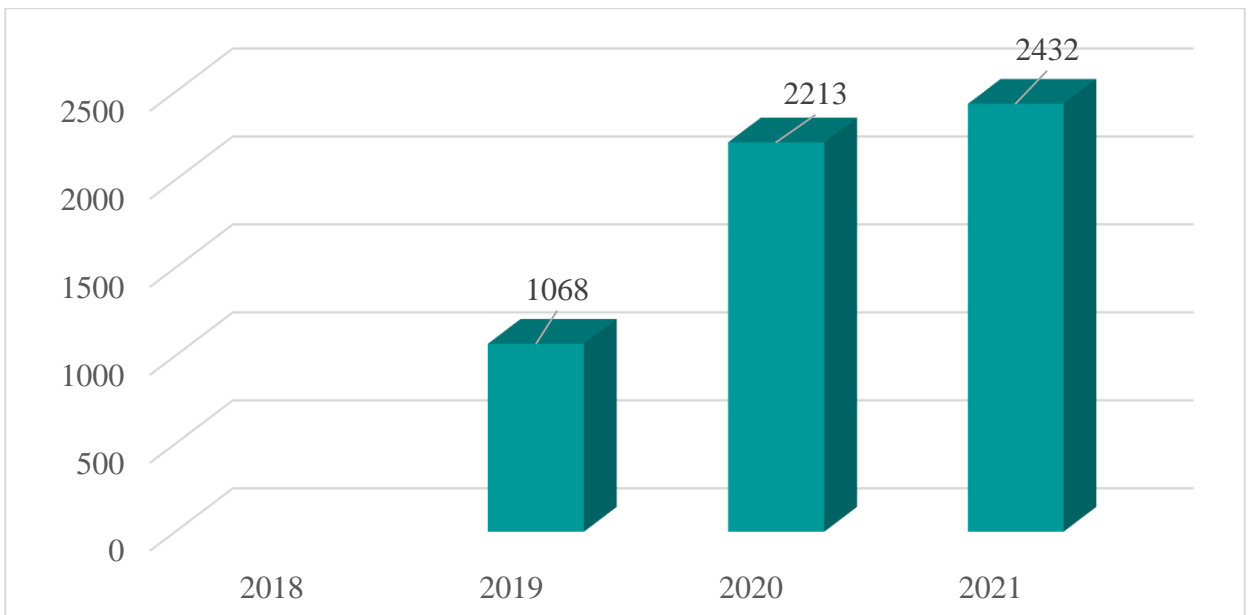

Рис. 52. Домашнє насильство (ст. 126-1)

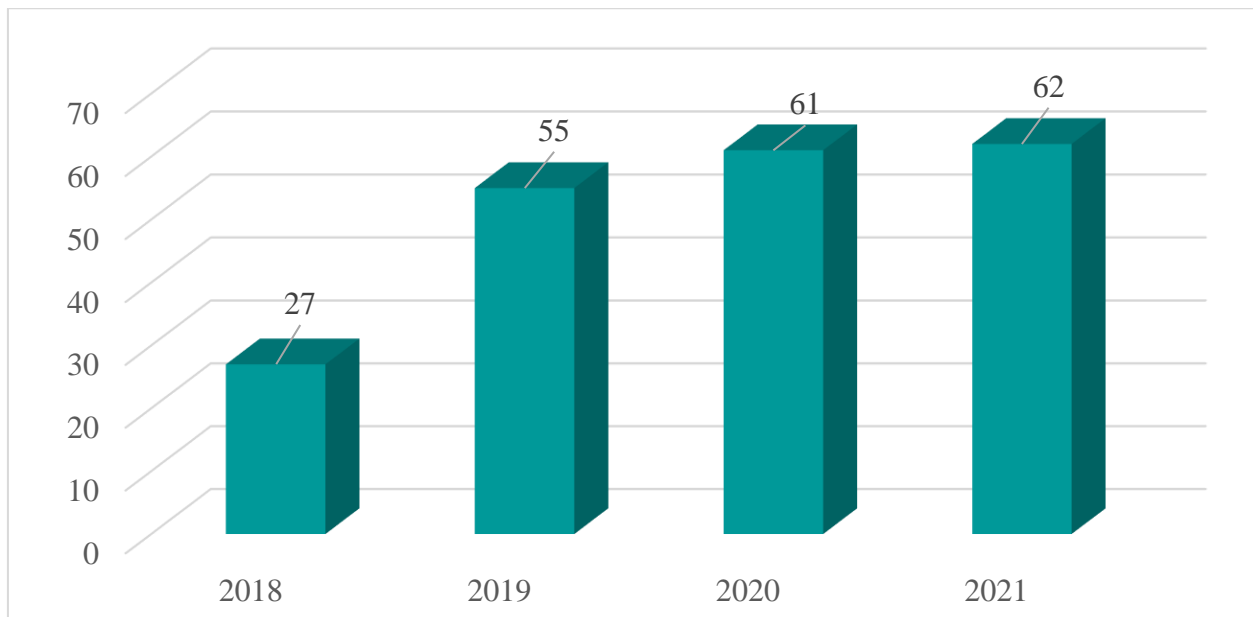

Рис. 53. Ненадання допомоги хворому медичним працівником (ст. 139)

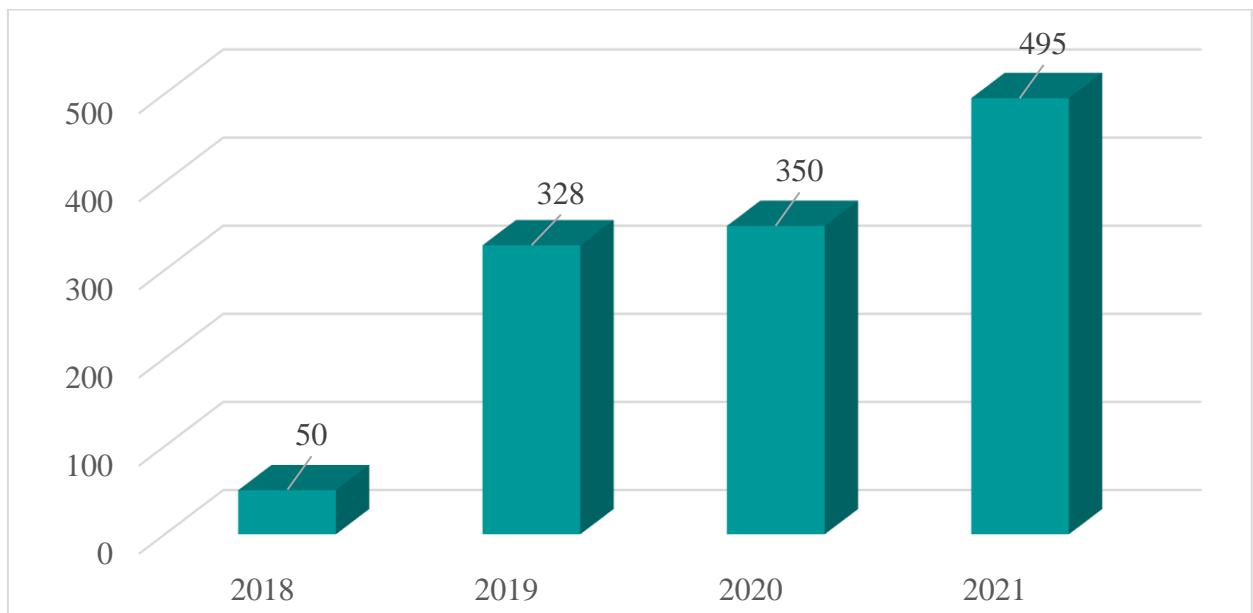

Рис. 54. Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням (ст. 325)

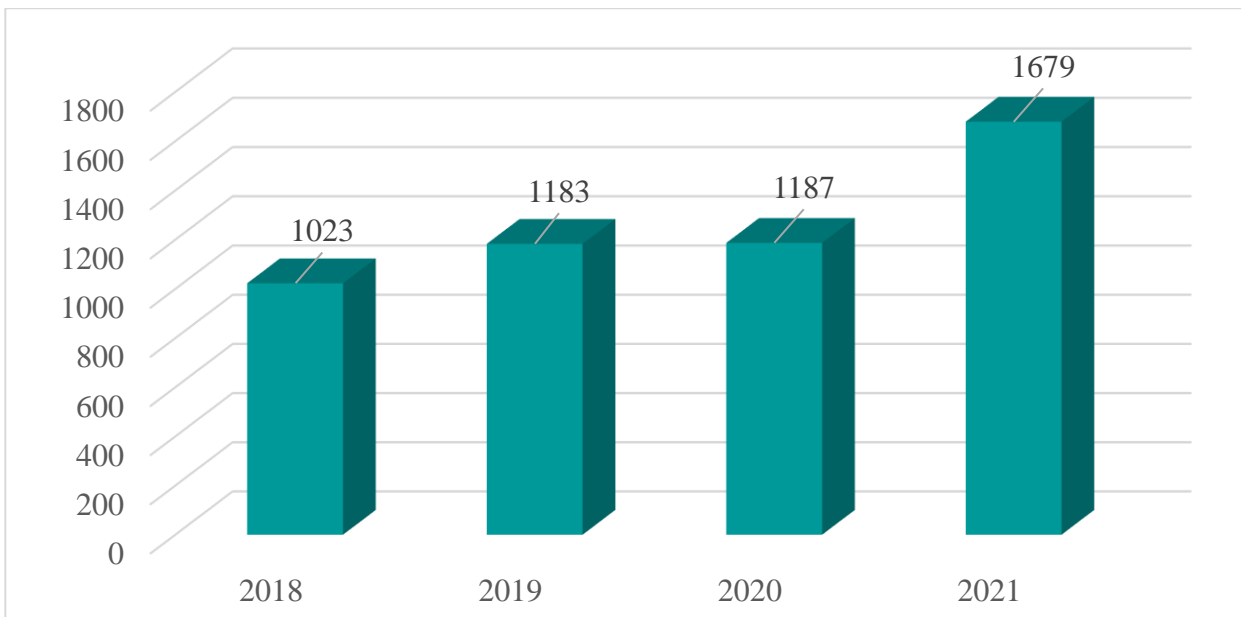

Рис. 55. Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку (ст. 361)

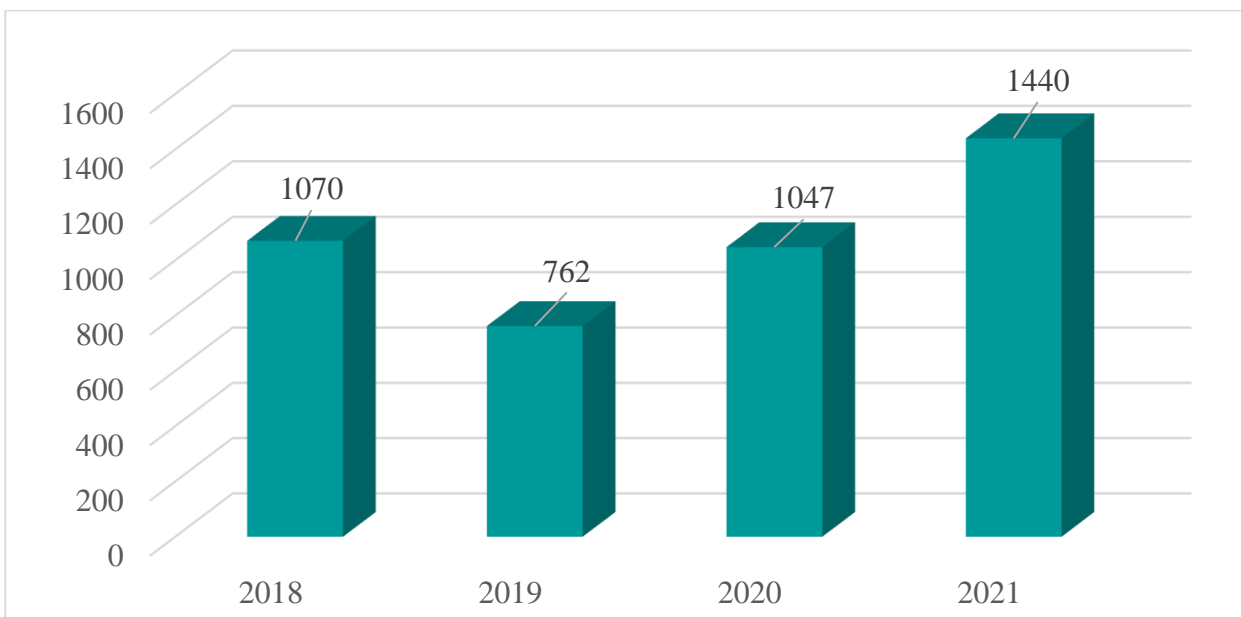

Рис. 56. Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї (ст. 362)

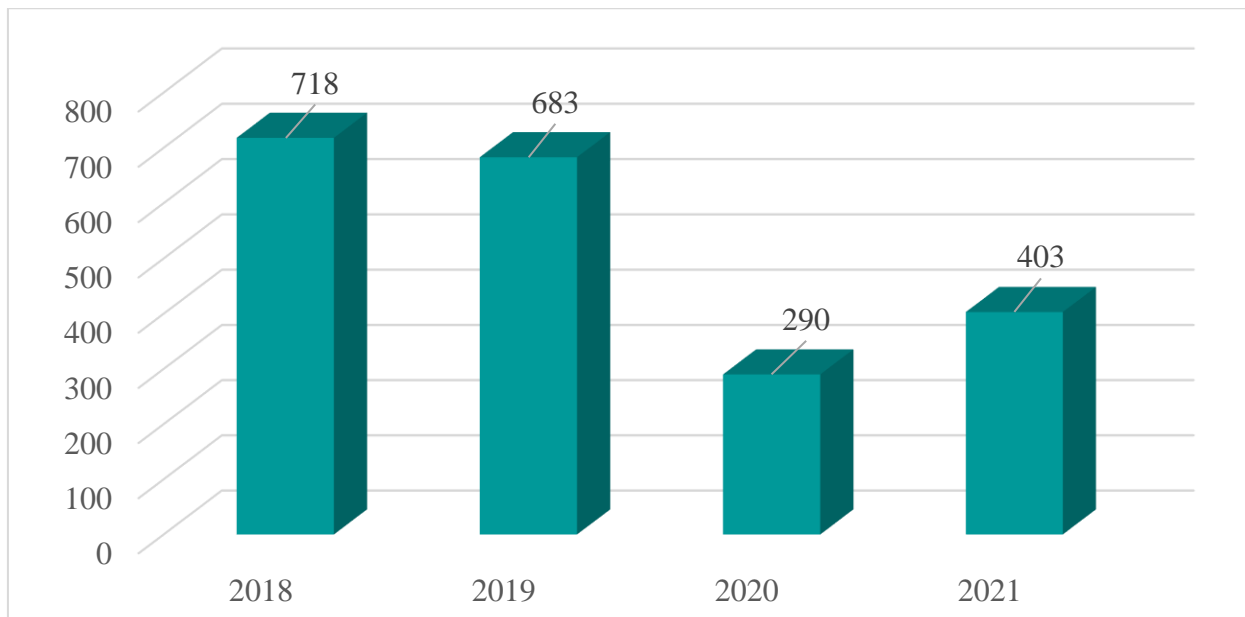

Рис. 57. Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу (ст. 335)

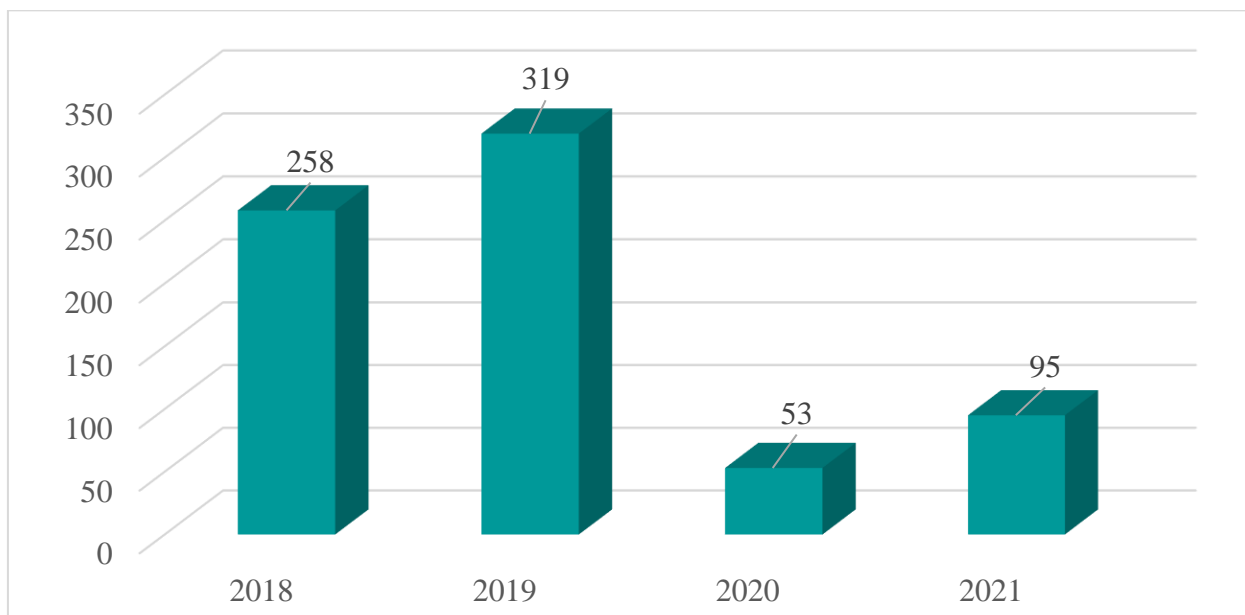

Рис. 58. Ухилення від військового обліку або навчальних (спеціальних) зборів (ст. 337)

**Таблиці за результатами соціологічного дослідження
«Проблемні питання запобігання злочинності
в умовах пандемії COVID-19»**

Таблиця 1. Розподіл відповідей на запитання «Чи виникали у Вас труднощі у роботі у напрямку профілактики злочинності, пов'язані з пандемією коронавірусної хвороби?»

	%
Так	23,4
Ні	76,6

Таблиця 2. Розподіл відповідей на запитання «З чим саме пов'язані дані труднощі?»

	%
Робоче навантаження збільшилося	17,2
Криміногенна ситуація погіршилась	3,1
Наявні зміни у способах вчинення кримінальних правопорушень	3,1
Інші причини (напишіть які)	0
Труднощів у роботі не виникало	76,6

Таблиця 3. Розподіл відповідей на запитання «Чи змінилося відношення населення до працівників Національної поліції у період пандемії COVID-19?»

	%
Збільшилася повага до роботи поліцейського	15,6
Карантинні обмеження сприяли збільшенню рівня агресії громадян щодо працівників поліції	39,1
Відношення населення до працівників поліції у період пандемії не змінилося	45,3

Таблиця 4. Розподіл відповідей на запитання «Чи проводилися з Вами додаткові роз'яснювальні заняття щодо специфіки запобігання злочинності в умовах пандемії COVID-19?»

	%
Так	90,6
Ні	9,4

Таблиця 5. Розподіл відповідей на запитання «Чи змінилася, на Вашу думку, кількість кримінальних правопорушень в умовах пандемії коронавірусної хвороби?»

	%
Кількість кримінальних правопорушень збільшилась	23,4
Динаміка не змінилась	32,8
Кількість кримінальних правопорушень зменшилась	6,3
Важко відповісти	37,5

Таблиця 6. Розподіл відповідей на запитання «Як Ви вважаєте, які саме кримінальні правопорушення зазнали змін в період пандемії COVID-19?»

	%		
	Кількість збільшилась	Кількість не змінилась	Кількість зменшилась
Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	15,6	70,4	14,0
Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи	9,4	75,0	15,6
Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи	7,8	75,0	17,2
Кримінальні правопорушення проти власності	15,6	65,6	18,8
Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності	12,5	73,5	14,0
Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	9,4	71,8	18,8
Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	12,5	67,2	20,3
Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	15,6	70,4	14,0
Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації	7,8	75,0	17,2
Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку	14,0	70,4	15,6

Таблиця 7. Розподіл відповідей на запитання «Чому в період пандемії збільшилась кількість кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи?»

	%
Через зменшення можливостей проведення активного відпочинку	43,8
У зв'язку з наявністю додаткового психоемоційного навантаження, пов'язаного з поширенням COVID-19	48,4
Через інші причини (не змінилася; важко відповісти)	7,8

Таблиця 8. Розподіл відповідей на запитання «Чим викликано збільшення кількості зареєстрованих випадків домашнього насильства в період пандемії?»

	%
Зниженням рівня зайнятості через карантинні обмеження	37,5
Негативним впливом пандемії на психоемоційний стан людини	18,8
Стрес, спричинений майже цілодобовим перебуванням людей вдома	40,6
Іншими причинами (важко відповісти)	3,1

Таблиця 9. Розподіл відповідей на запитання «Яка основна причина підвищення у період епідемії кількості кримінальних правопорушень у вигляді незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків?»

	%
Зниження рівня вуличної злочинності	20,3
Підвищення темпів діджиталізації	20,3
Зниження рівня матеріального добробуту громадян	51,6
Інші причини (важко відповісти)	7,8

Таблиця 10. Розподіл відповідей на запитання «У чому полягають основні причини збільшення кількості кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів в період пандемії?»

	%
Неможливість проведення активного відпочинку в умовах епідемії коронавірусної хвороби	18,8
Депресії, що виникають на фоні невтішних новин про світову пандемію та результати її поширення	37,5
Зниження рівня матеріального благополуччя населення через коронакризу	39,1
Інші причини (важко відповісти)	4,6

Таблиця 11. Розподіл відповідей на запитання «Яка основна причина збільшення кількості злочинів у вигляді порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням (ст. 325 КК України) в період пандемії COVID-19?»

	%
Збільшення кількості правил та обмежень, пов'язаних із запобіганням інфекційних хвороб та масових отруєнь	35,9
Втома від карантинних обмежень	42,2
Поширення недостовірної інформації щодо прав та обов'язків громадян в період пандемії	17,2
Інші причини (важко відповісти)	4,7

Таблиця 12. Розподіл відповідей на запитання «З чим пов'язане різке збільшення у 2021 р. кількості кримінальних правопорушень щодо ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу (ст. 335 КК України) та ухилення від військового обліку або спеціальних зборів (ст. 337 КК України)?»

	%
З пандемією COVID-19	40,6
Зі збільшенням рівня агресії з боку РФ та терористичних угруповань	34,3
Небажання служити через «дідівщину» та інші неуставні стосунки в армії	23,4
Інші причини (не збільшується; важко відповісти)	4,7

Таблиця 13. Розподіл відповідей на запитання «Який, на Вашу думку, найбільш ефективний напрям запобігання працівниками поліції домашньому насильству в умовах пандемії?»

	%
Організація та проведення серед населення інформаційних кампаній щодо запобігання та протидії домашньому насильству, роз'яснення його форм, проявів і наслідків	28,1
Організація та проведення спільних і спеціалізованих тренінгів та семінарів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також для працівників правоохоронних органів і суддів	15,6
Здійснення контролю за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії	21,9
Взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи	29,7
Інше (немає засобу; важко відповісти)	4,7

Таблиця 14. Розподіл відповідей на запитання «Який найбільш ефективний захід профілактики кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів в період пандемії?»

	%
Здійснення систематичного моніторингу ЗМІ та сайтів у Інтернет з метою виявлення фактів поширення відомостей про способи виготовлення/вживання наркотичних засобів, рекламних публікацій і оголошень щодо можливостей придбання наркотиків	45,3
Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з населенням щодо негативного впливу цих речовин на психічне та фізичне здоров'я людини	10,9
Проведення регулярних профілактичних бесід із колишніми засудженими	12,5
Налагодження постійної взаємодії з органами місцевого самоврядування, ЗМІ, закладами охорони здоров'я та освіти, органами пробації для обміну інформацією у сфері незаконного обігу наркотичних засобів	26,6
Інше (проведення перевірок раніше засуджених; важко відповісти)	4,7

Таблиця 15. Розподіл відповідей на запитання «Який напрямок попередження злочинів у сфері статевої свободи та статевої недоторканості особи є найбільш ефективним в умовах пандемії?»

	%
Поліпшення віктимологічної (вчення про жертву кримінального правопорушення) обізнаності населення	18,8
Донесення інформації до громадян про шкідливість замовчування фактів статевих нападів, пояснення процедури повідомлення про них до правоохоронних органів	37,5
Аналіз рівня соціалізації осіб, до яких застосовано адміністративний нагляд, проведення з ними профілактичних бесід	10,9
Взаємодія підрозділів Національної поліції з іншими суб'єктами профілактики злочинності	25,0
Інше (важко відповісти)	7,8

Таблиця 16. Розподіл відповідей на запитання «Як Ви вважаєте, чи чекає на нас «пандемія злочинності» у:»

	%		
	Так, це неминуче	Сплеск буде, але	Ні, все під контролем
Короткостроковій перспективі (1-2 роки)	23,4	29,7	46,9
Середньостроковій перспективі (3-5 років)	12,5	34,4	53,1
Довгостроковій перспективі (6-10 років)	14,0	29,7	56,3

Таблиця 17. Розподіл відповідей на запитання «На Вашу думку, на які саме довгострокові наслідки COVID-19 у правоохоронній сфері вказують сучасні тенденції?»

	%			
	Звичайно так	Скоріше так	Скоріше ні	Безумовно ні
Злочинність на певний період взяла паузу, але вже починає набирати нових обертів, адаптувавши свої методи для наживи на кризі	12,5	28,1	40,6	18,8
Посткарантинна економічна ситуація, швидше за все, змусить злочинців до сплеску грабежів та розбоїв, квартирних та кишенькових крадіжок у транспорті	14,0	25,0	40,6	20,3
Злочинні групи можуть використовувати коронавірус як вікно для розширення масштабів діяльності	12,5	28,1	34,4	25,0
Соціально-економічна напруженість, викликана вторинним впливом пандемії, може негативно позначитися на багатьох верствах населення та підштовхнути людей (не злочинців) до вчинення злочинів	14,0	25,0	42,2	18,8
Злочинні організації прагнуть отримати вигоду і намагаються передбачити можливості для організованої злочинності, ймовірно, вони носитимуть інший характер у тих місцях, де вже існують уразливості у сфері безпеки	10,9	31,3	35,9	21,9

Діаграми за результатами дослідження
«Проблемні питання запобігання злочинності в умовах
пандемії COVID-19»

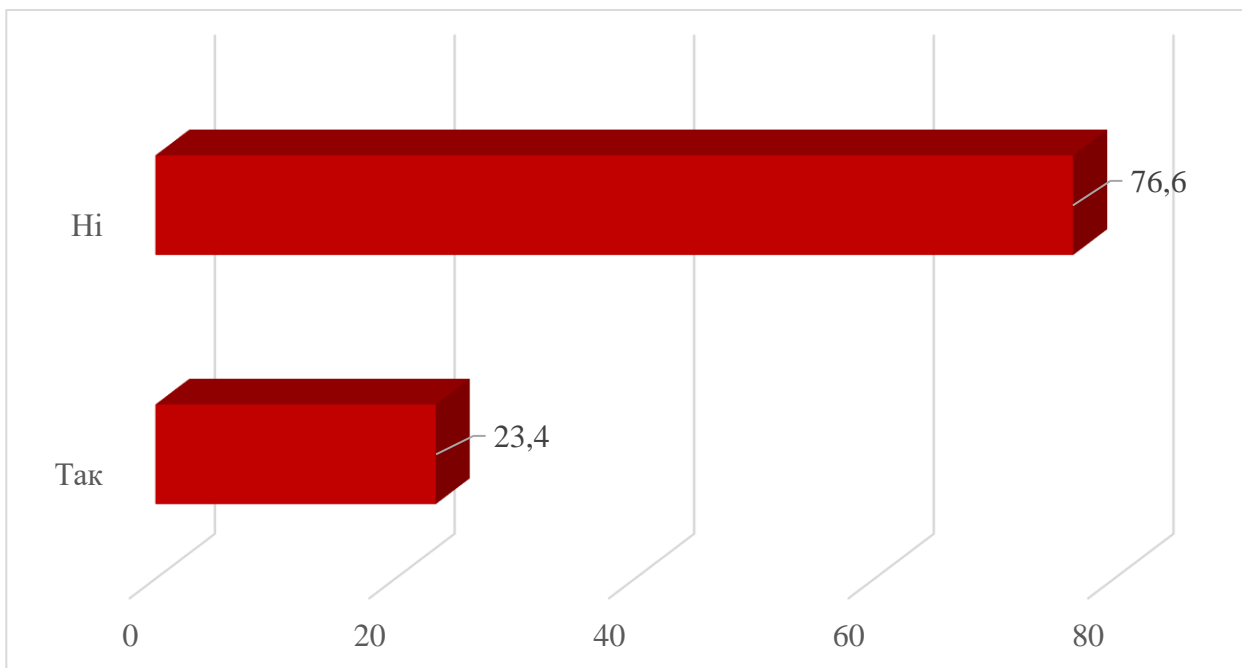

Рис. 1. Розподіл відповідей на запитання «Чи виникали у Вас труднощі в роботі у напрямку профілактики злочинності, пов’язані з пандемією коронавірусної хвороби?», %

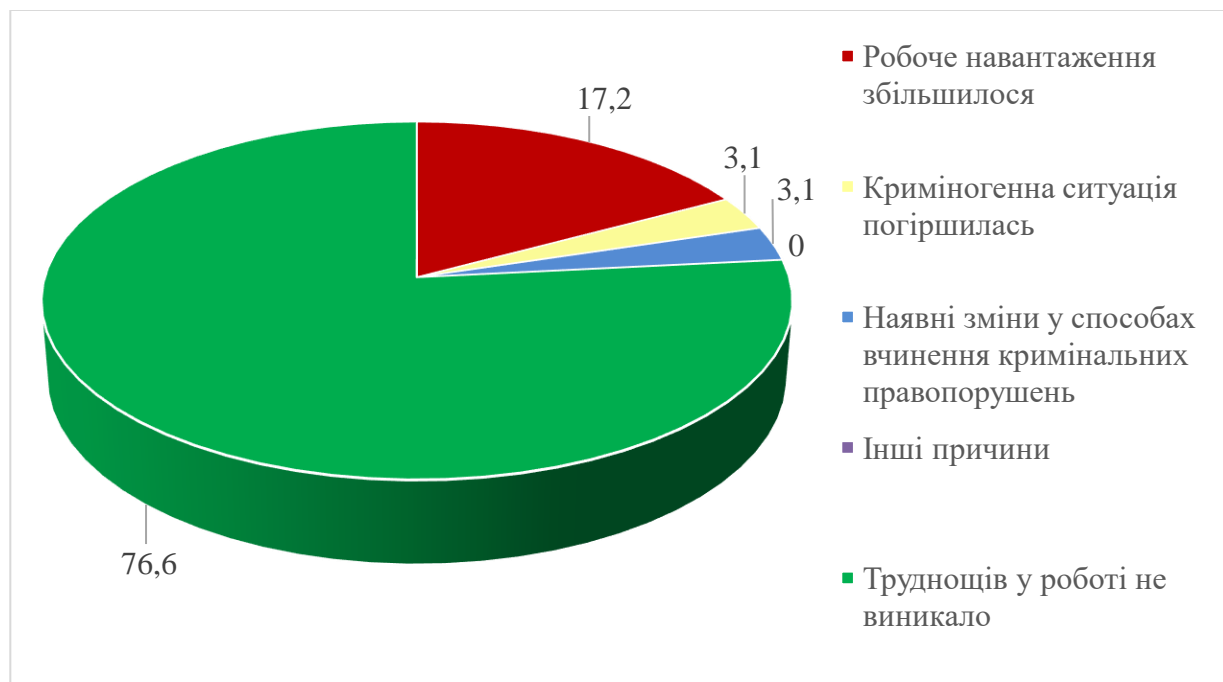

Рис. 2. Розподіл відповідей на запитання «З чим саме пов’язані дані труднощі?», %

Рис. 3. Розподіл відповідей на запитання «Чи змінилося відношення населення до працівників Національної поліції у період пандемії COVID-19?», %

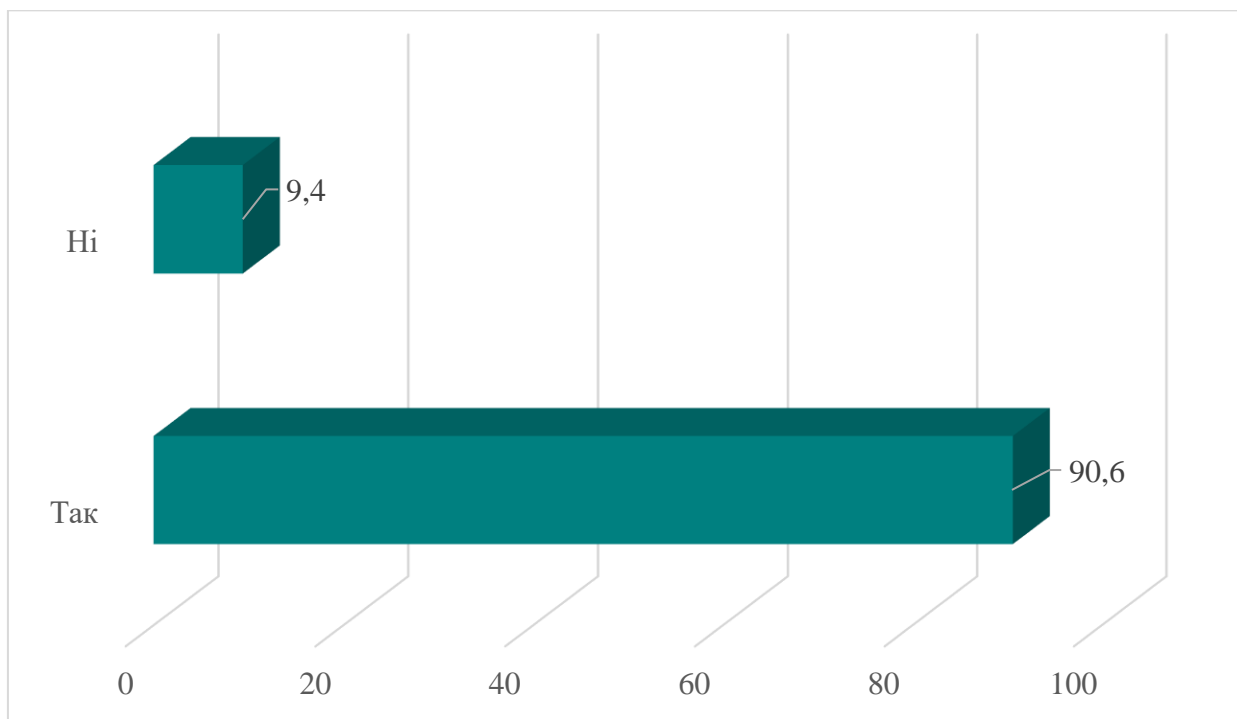

Рис. 4. Розподіл відповідей на запитання «Чи проводилися з Вами додаткові роз'яснювальні заняття щодо специфіки запобігання злочинності в умовах пандемії COVID-19?», %

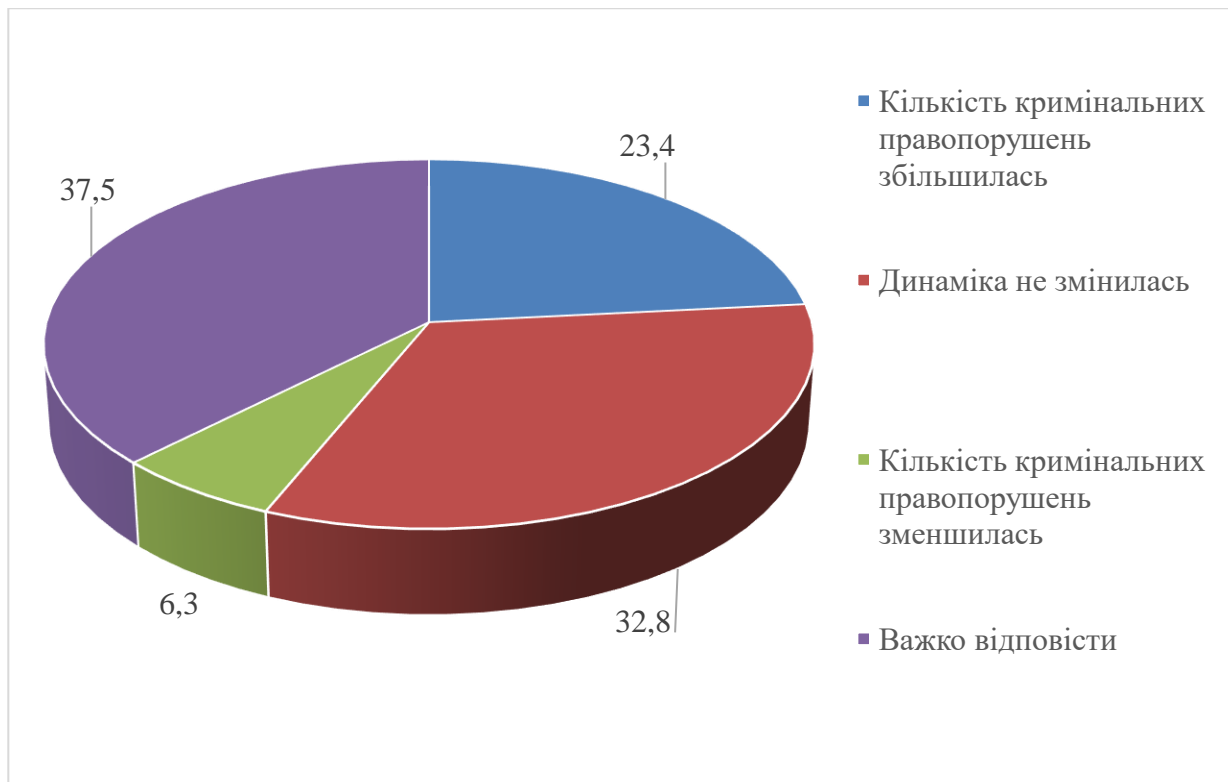

Рис. 5. Розподіл відповідей на запитання «Чи змінилася, на Вашу думку, кількість кримінальних правопорушень в умовах пандемії коронавірусної хвороби?», %

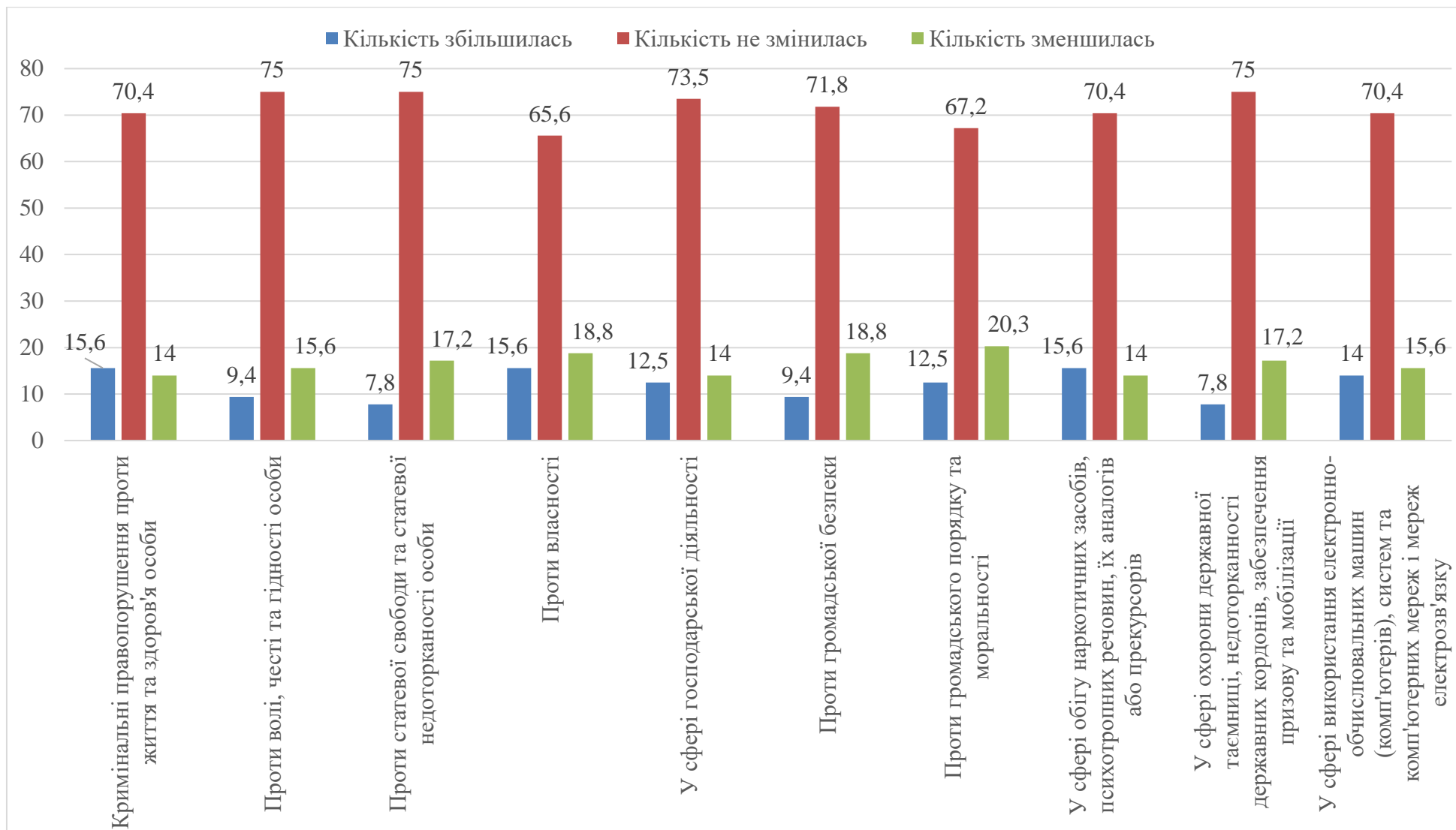

Рис. 6. Розподіл відповідей на запитання «Як Ви вважаєте, які саме кримінальні правопорушення зазнали змін в період пандемії COVID-19?», %

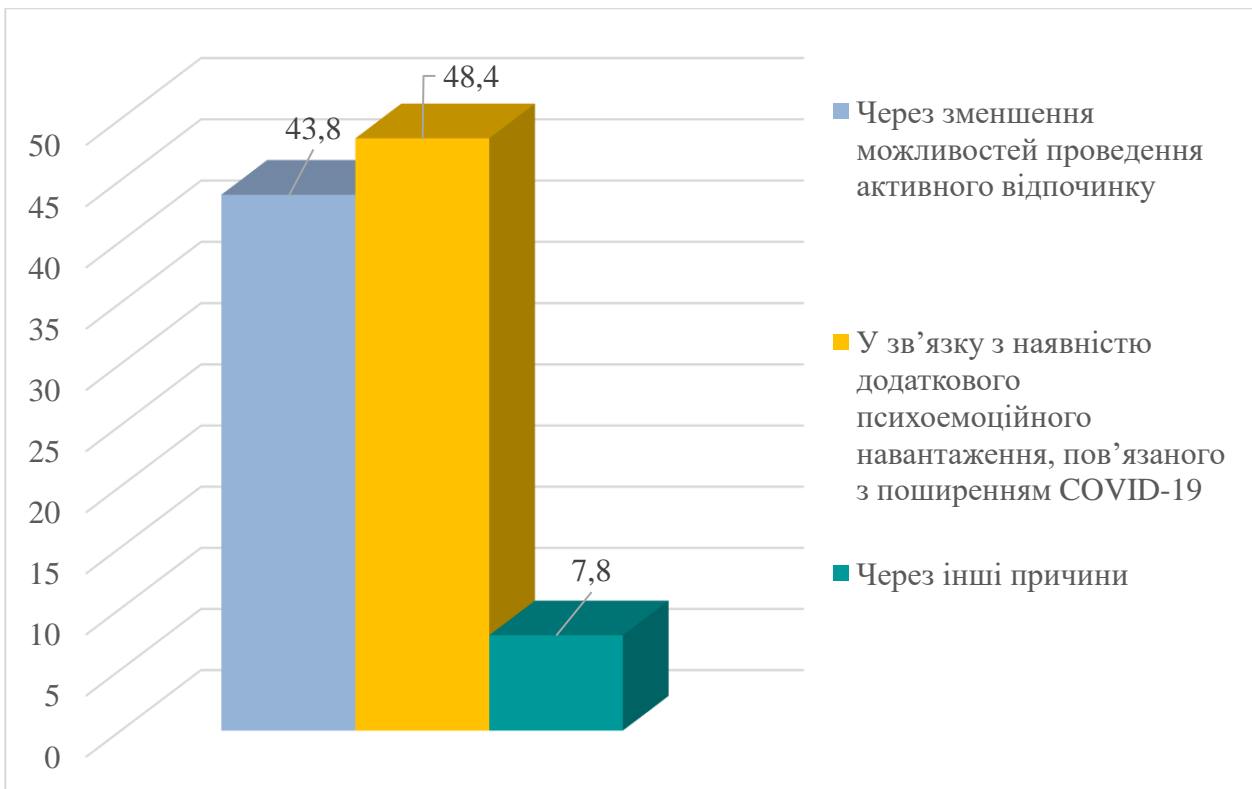

Рис. 7. Розподіл відповідей на запитання «Чому в період пандемії збільшилась кількість кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи?», %

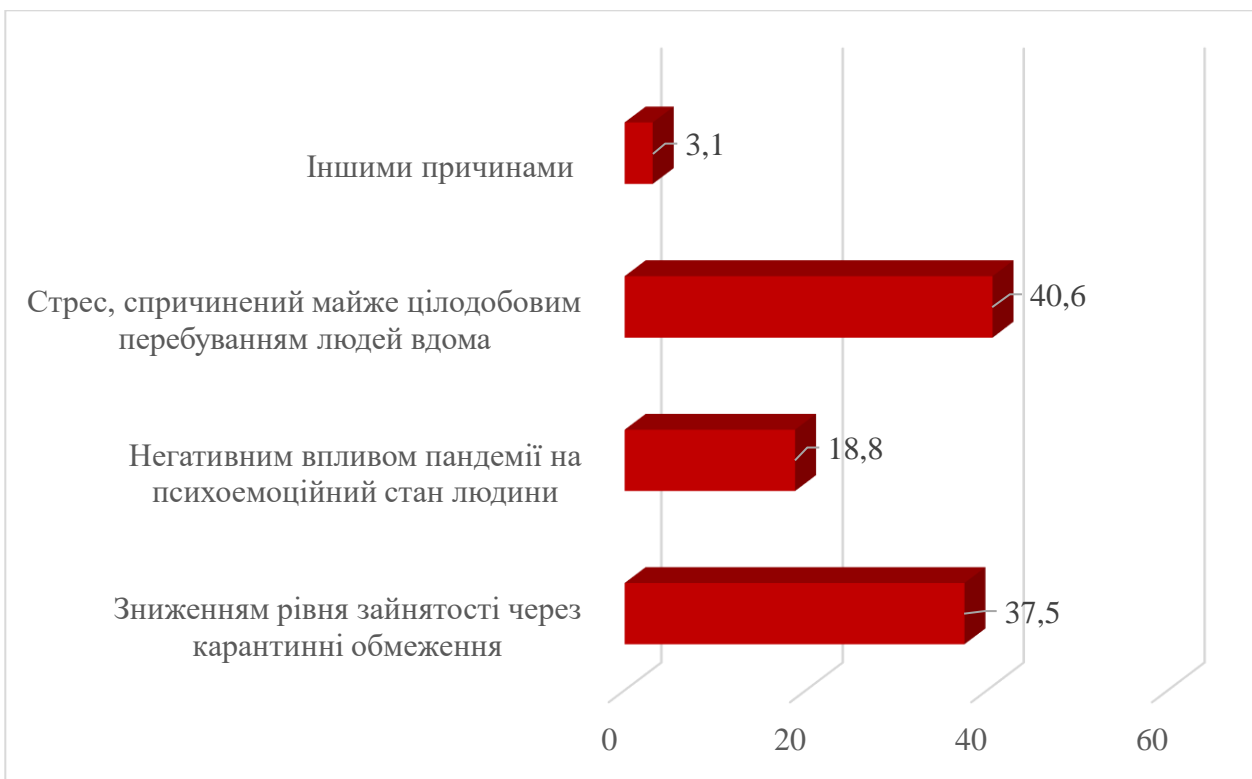

Рис. 8. Розподіл відповідей на запитання «Чим викликано збільшення кількості зареєстрованих випадків домашнього насильства в період пандемії?», %

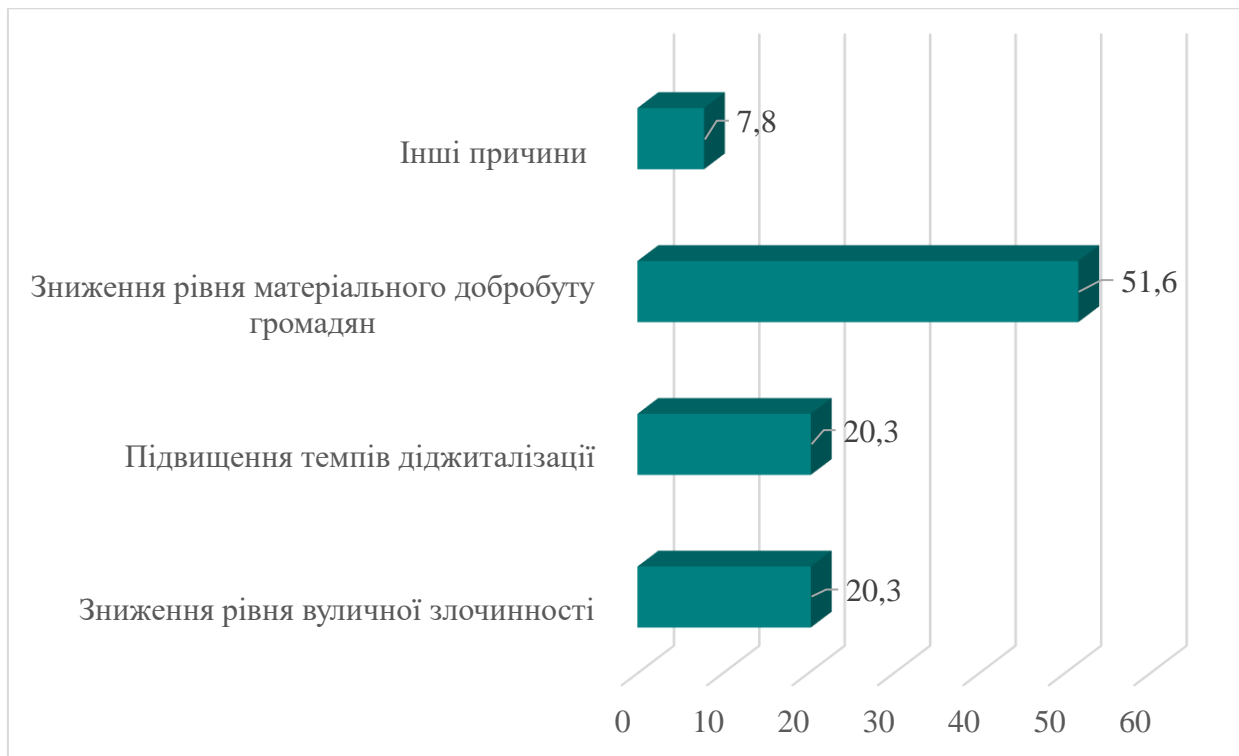

Рис. 9. Розподіл відповідей на запитання «Яка основна причина підвищення у період епідемії кількості кримінальних правопорушень у вигляді незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків?», %

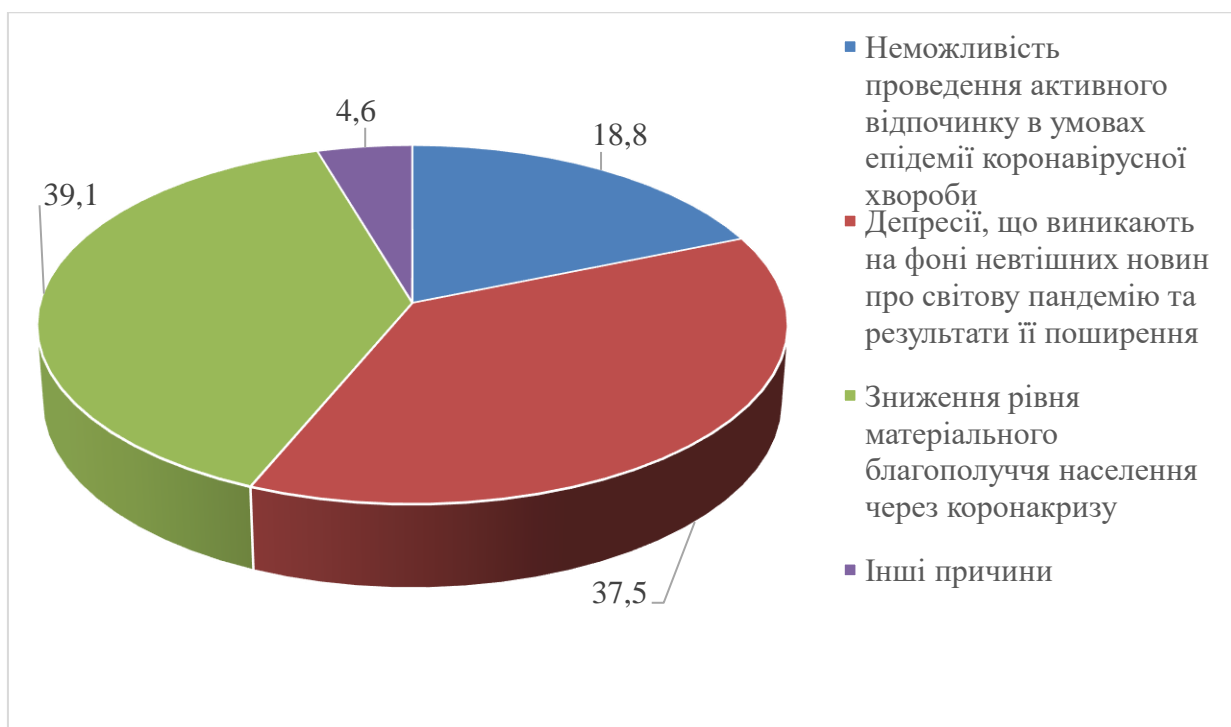

Рис. 10. Розподіл відповідей на запитання «У чому полягають основні причини збільшення кількості кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів в період пандемії?», %

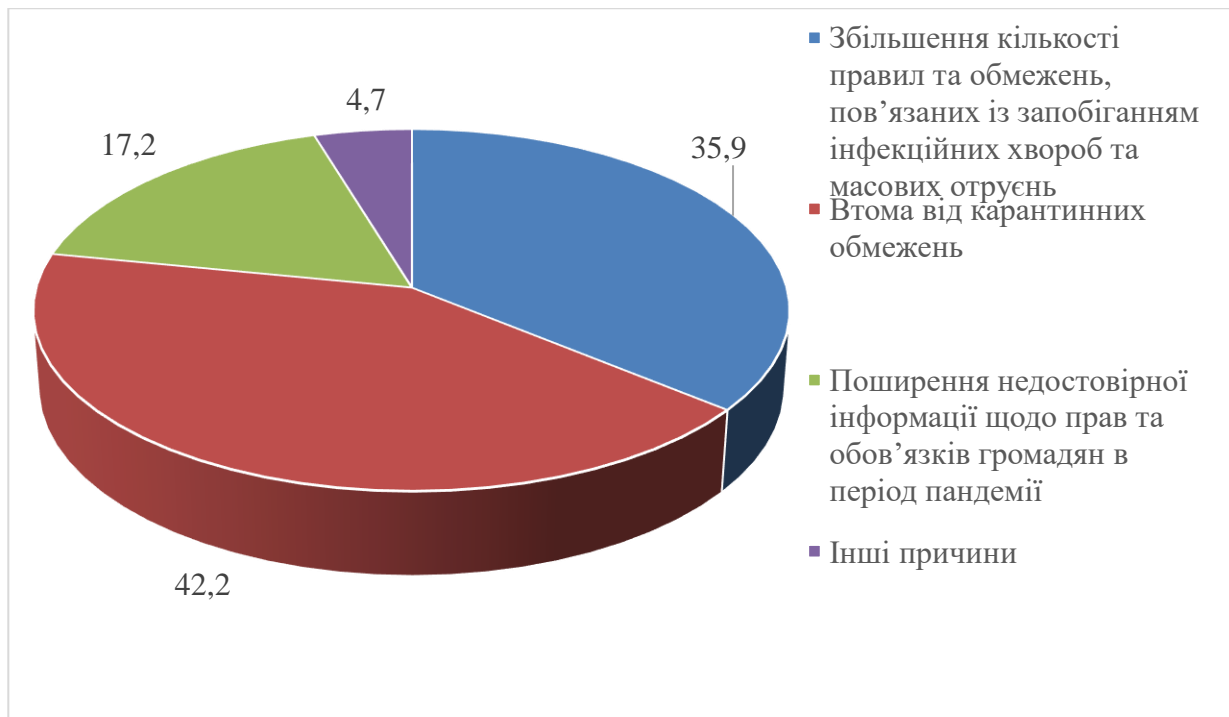

Рис. 11. Розподіл відповідей на запитання «Яка основна причина збільшення кількості злочинів у вигляді порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням (ст. 325 КК України) в період пандемії COVID-19?», %

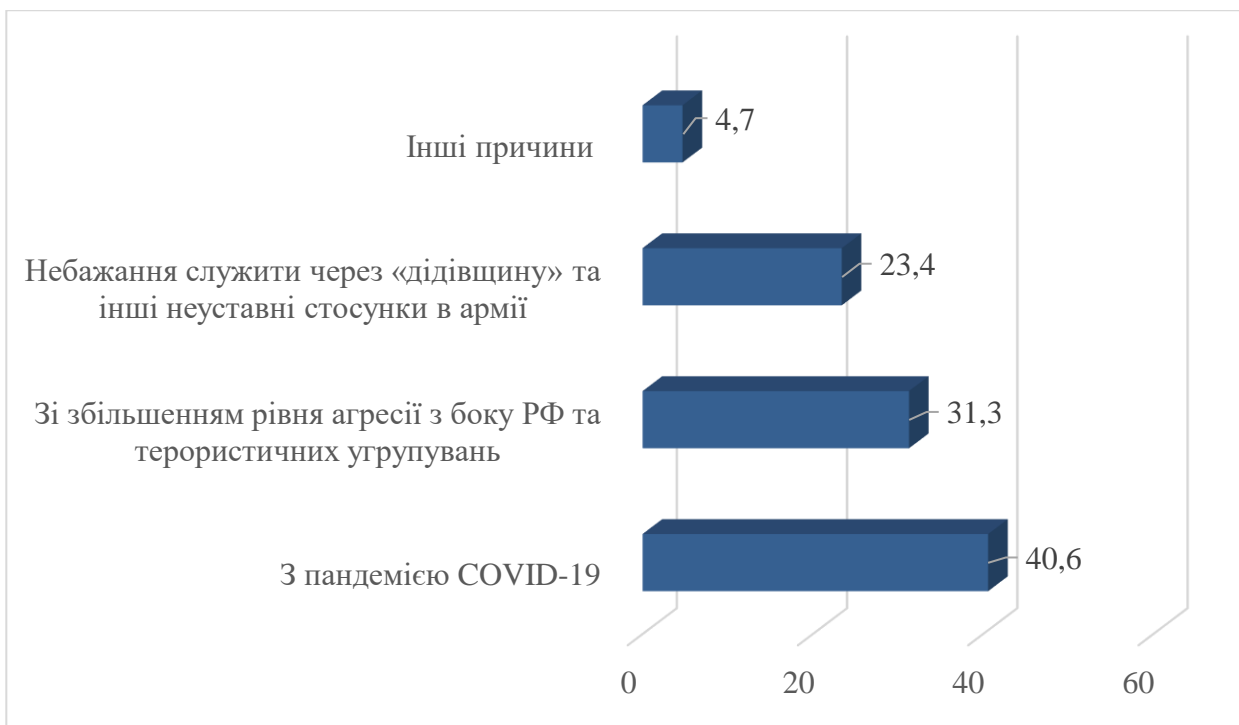

Рис. 12. Розподіл відповідей на запитання «З чим пов'язане різке збільшення у 2021 р. кількості кримінальних правопорушень щодо ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу (ст. 335 КК України) та ухилення від військового обліку або спеціальних зборів (ст. 337 КК України)?», %

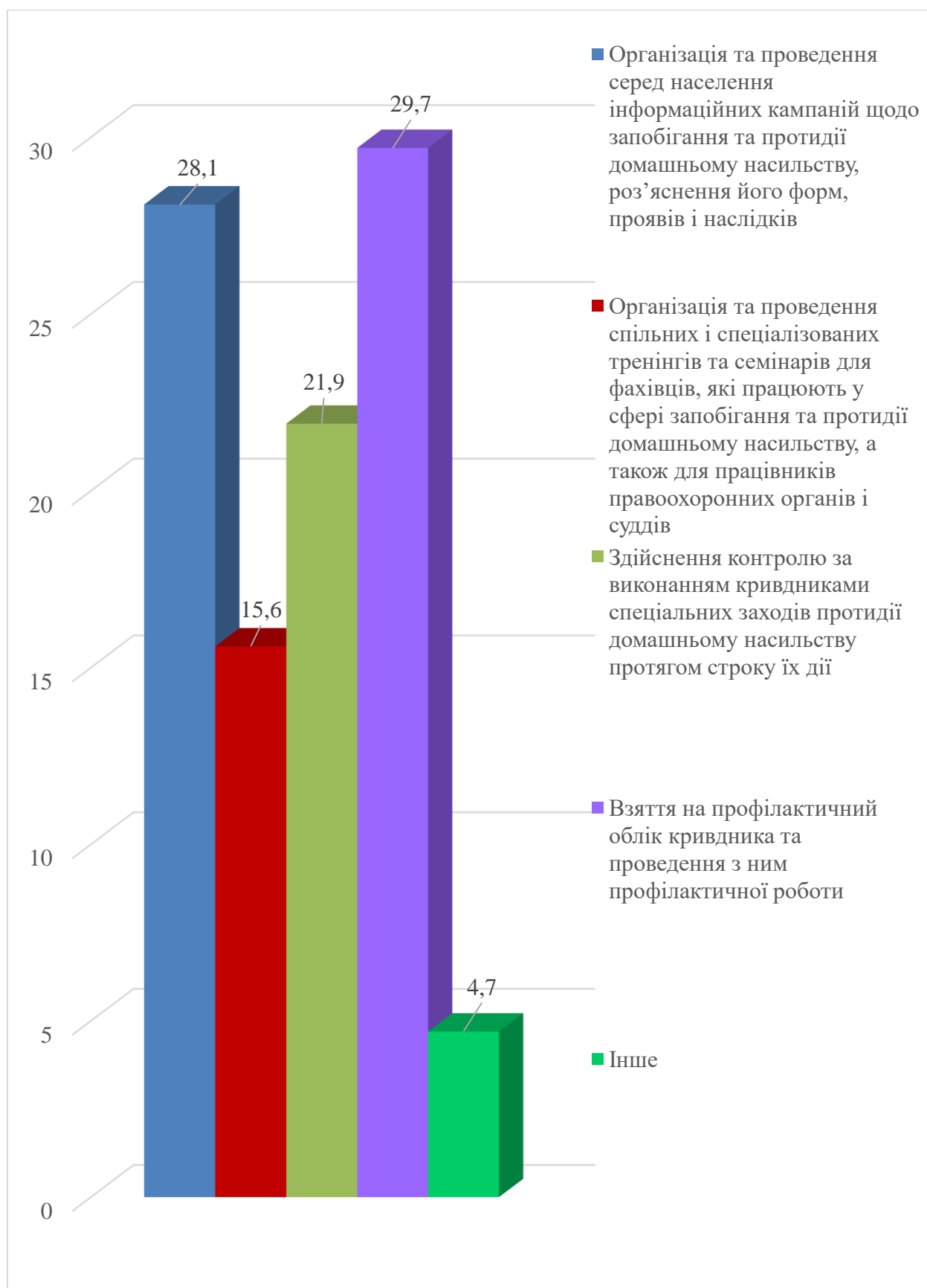

Рис. 13. Розподіл відповідей на запитання «Який, на Вашу думку, найбільш ефективний напрям запобігання працівниками поліції домашньому насильству в умовах пандемії?», %

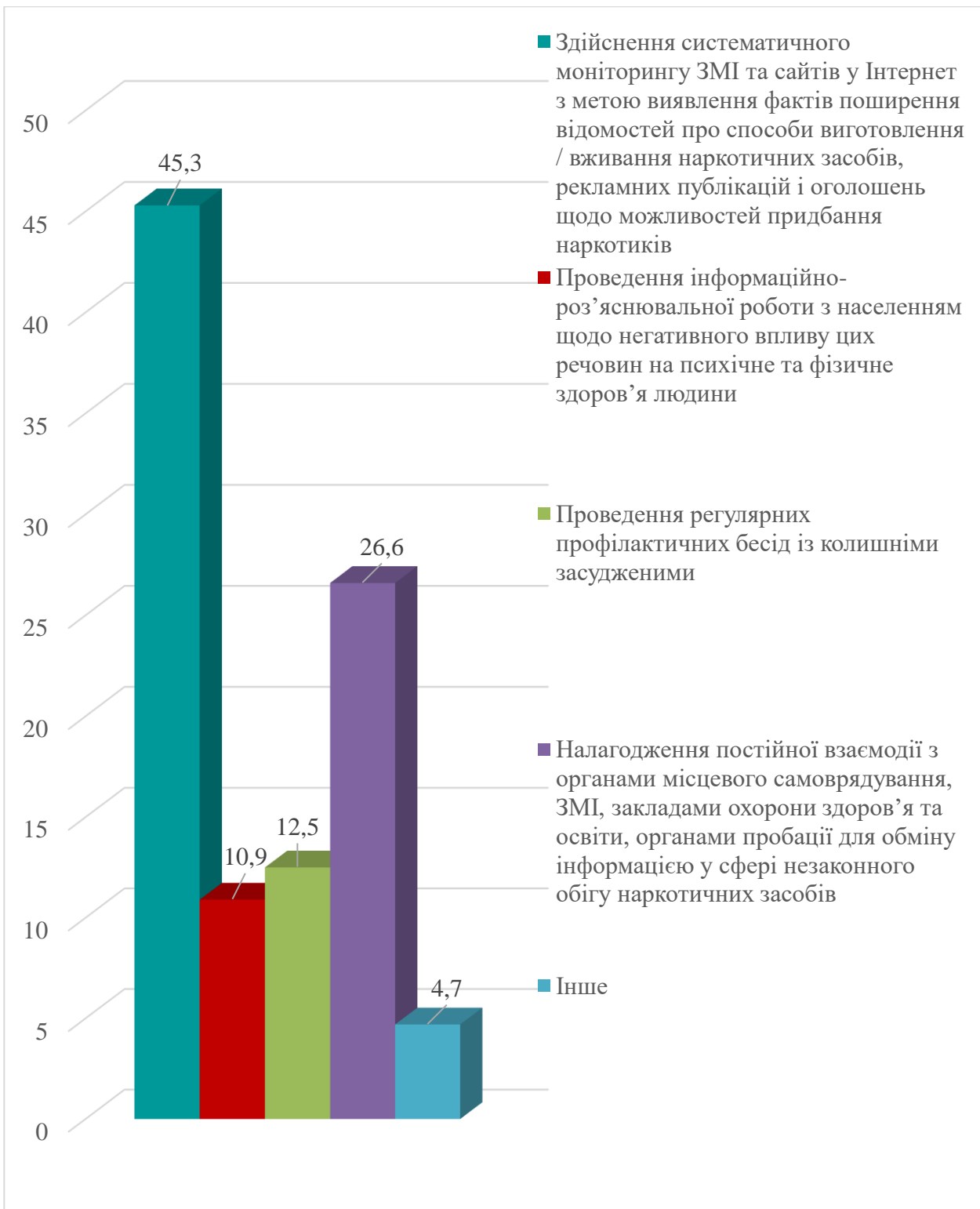

Рис. 14. Розподіл відповідей на запитання «Який найбільш ефективний захід профілактики кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів в період пандемії?», %

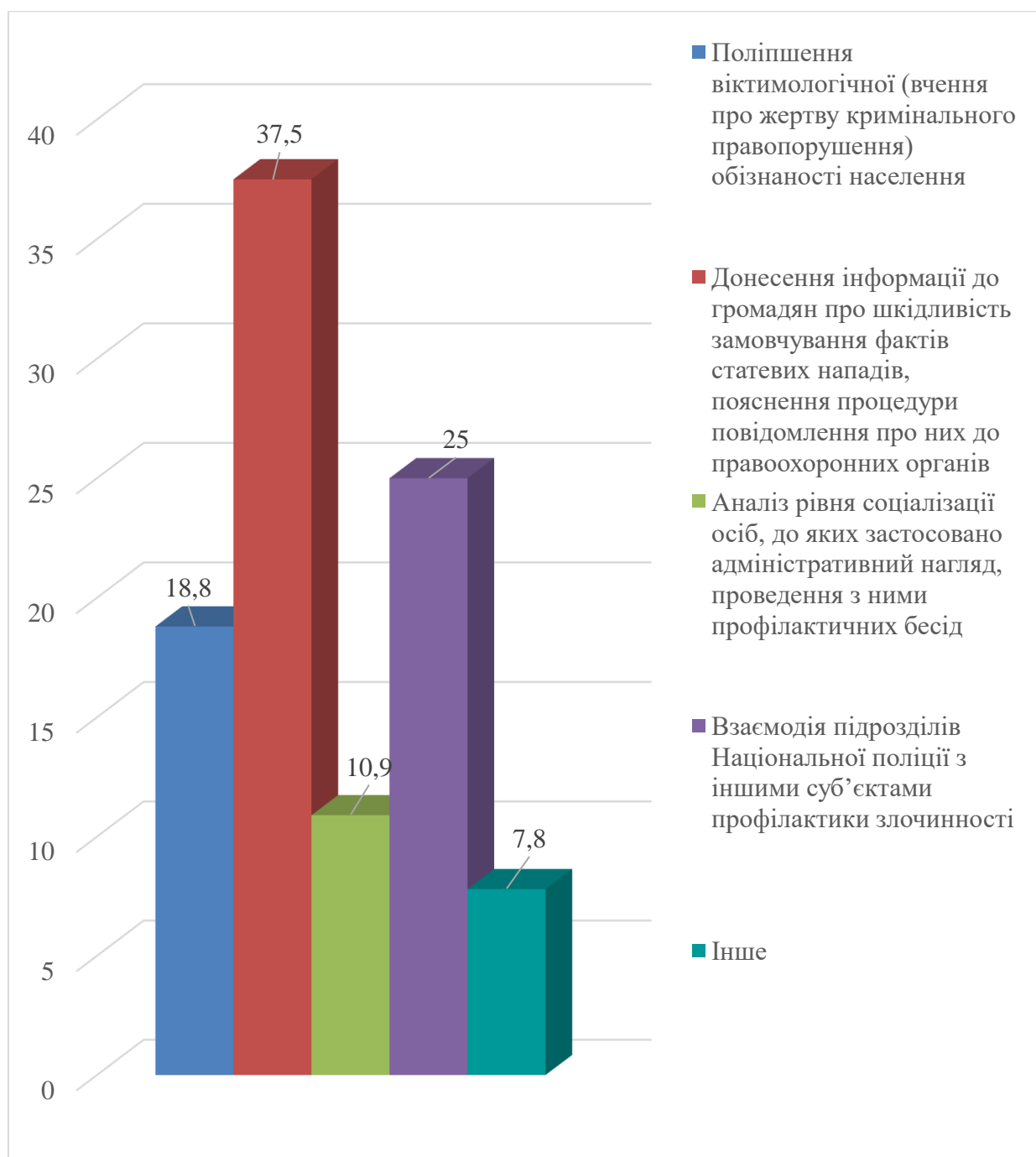

Рис. 15. Розподіл відповідей на запитання «Який напрямок попередження злочинів у сфері статевої свободи та статевої недоторканості особи є найбільш ефективним в умовах пандемії?», %

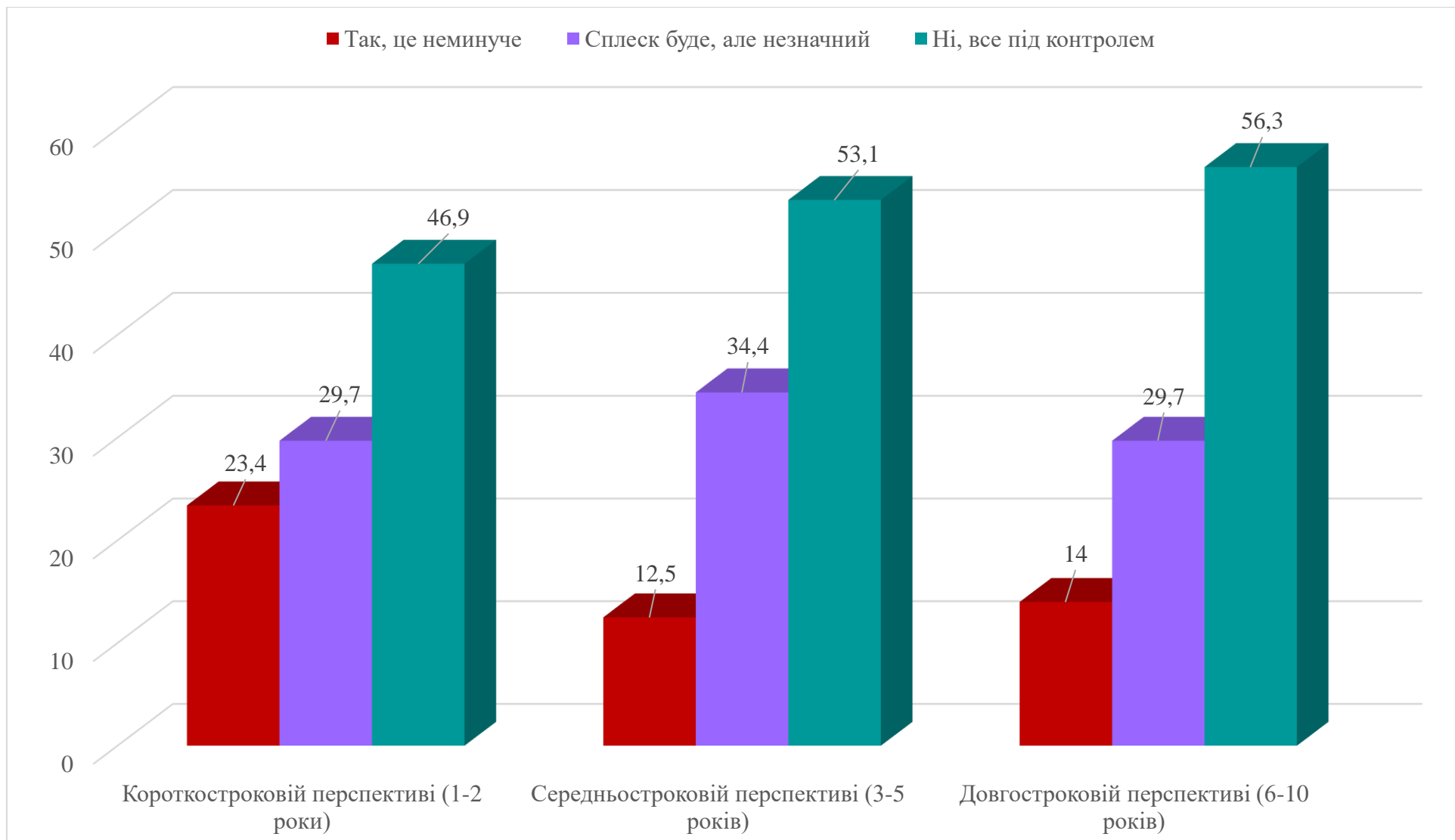

Рис. 16. Розподіл відповідей на запитання «Як Ви вважаєте, чи чекає на нас «пандемія злочинності» у:», %

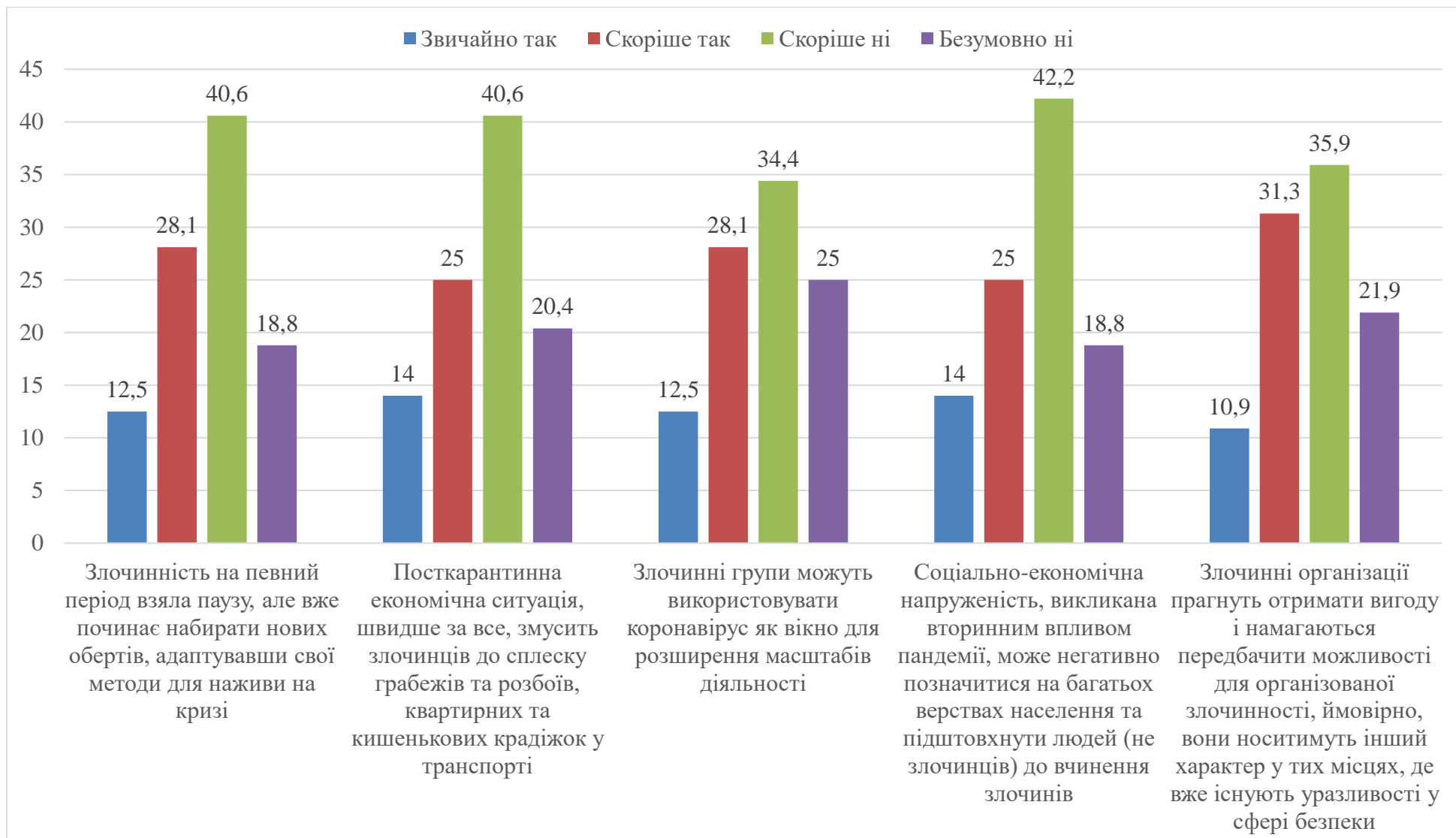

Рис. 17. Розподіл відповідей на запитання «На Вашу думку, на які саме довгострокові наслідки COVID-19 у правоохоронній сфері вказують сучасні тенденції?», %

Бібліографічні посилання

1. Бережевська К. Віктимологічні чинники домашнього насильства в Україні. Новітні кримінально-правові дослідження – 2021 : Альманах наукових праць / за ред. проф. Є. Л. Стрельцова, проф. О. В. Козаченка, О. М. Мусиченко. Миколаїв : МІП НУ ОЮА, 2021. 262 с. С. 159-165.
2. Василевич В., Давидова М. Запобігання схиланню до вживання наркотичних засобів та психотропних речовин Національною поліцією України. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. № 2. Р. 95-99.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Уклад, і голов, ред. В. Т. Бусел. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
4. Вербенський М. Г., Кулик О. Г., Наумова І. В. Кримінальна ситуація в Україні: основні тенденції: 2020 рік: монографія за заг. ред. М. Г. Вербенського. Вінниця: ТВОРИ, 2021. 144 с.
5. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.
6. Коронавірус: ВООЗ оголосила пандемію. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-51840700>.
7. Джужа О. М., Василевич В. В., Черней В. В. Кримінологія: підручник; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Чернея. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 612 с.
8. Даньшин І. М., Голіна В. В., Валуйська М. Ю. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник; за заг. ред. В. В. Голіни. 2-ге вид. перероб. і доп. Х.: Право, 2009. 288 с.
9. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 01.12.1994 № 264/94-ВР. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80#Text>.
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою підвищення спроможності системи охорони здоров'я України протидіяти поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 07.05.2020 № 587-ІХ. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-20#n8>.
11. Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 13.04.2020 № 555-ІХ. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-20#n2>.

12. Про внесення змін до статті 39 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо додаткових гарантій прав медичних та інших працівників, зайнятих у сфері захисту населення від інфекційних хвороб, та членів їх сімей: Закон України від 07.05.2020 № 588-IX. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-20#n2>.

13. Про внесення змін до статті 39 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо врегулювання питання соціального захисту постраждалих від коронавірусної хвороби (COVID-19) медичних працівників закладів охорони здоров'я всіх форм власності: Закон України від 17.11.2021 № 1894-IX. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1894-20#n2>.

14. Про внесення зміни до статті 39 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо врегулювання окремих питань соціального захисту медичних працівників, постраждалих від коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 02.06.2021 № 1513-IX. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1513-20#n2>.

15. Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 р. № 392. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-2020-%D0%BF#Text>.

16. Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 № 1236. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2020-%D0%BF#Text>.

17. Про встановлення карантину та запровадження посиленних протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 р. № 641. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2020-%D0%BF#Text>.

18. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text>.

19. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон

України від 07.12.2017 2229-VIII. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

20. Про затвердження Переліку особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб: наказом МОЗ від 19.07.1995 р. № 133. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0133282-95#Text>

21. Про затвердження Правил санітарної охорони території України: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2011 № 893. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2011-%D0%BF#Text>.

22. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 № 1645-III. База даних «Законодавство України» – Верховна Рада України. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>.

23. Статистична інформація: Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat>.

24. Судова статистика. Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/

25. Шевчук В. М. Актуальні проблеми криміналістики у сучасних умовах. *Korszerű műszerek és algoritmusok tapasztalati és elméleti tudományos kutatási: International Scientific and Practical Conference (Budapest, 18.09.2020). Hang 3. С. 90-96.*

26. Шинкарук О. М., Сеник В. В., Зачек О. І., Магеровська Т. В. Стан та особливості протидії кіберзлочинності в Україні в умовах пандемії COVID-19. *Соціально-правові студії. 2021. Вип. 3 (13). С. 68-76.*

Для нотаток

Навчальне видання

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ
КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ
У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Методичні рекомендації

Колектив авторів

Редактори, оригінал-макет:

Є. В. Коваленко-Марченкова, А. В. Самотуга

Підп. до друку 02.08.2022. Формат 60x84/16. Друк – трафаретний, цифровий.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 5,60. Обл.-вид. арк. 6,00. Наклад – 7 прим.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 756-46-41

Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018